

A

18-188

3-50

578

15-188

13.a.

9

Biblioteca Universitaria	
ESPANOLA	
Señal	A
Vol. no.	18
Cable	188

11858953

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

Del Colegio de la Comp^a de N^{ra} de Granada

Ra

DE
CANONIZATIONE
SANCTORVM
COMMENTARIVS.

R. 7459

HOC EST,

De Diffinitione, Auctoritate, & Antiquitate; deq. causis, & ordine
iudiciario canonizandi Sanctos;

De miraculis item ac de rebus, quæ veram declarant sanctitatem, necnon
de honoribus, qui Sanctis debentur;

DEQ. INFALLIBILI. CATHOLICAE. ECCLESIAE. CERTITVDINE
AD. CANONIZATIONEM. PERTINENTE:

Additis caeremonijs in ea obseruari consuetis, ac declaratis; Sanctorumq.
Canonizatorum catalogo accedente.

Auctore *F. Angelo Rocca Camerte Augustiniano*
Apostolici Sacrarij Praefecto.

ROMAE. Apud Guillelmum Facciottum. **M.DC.I.**

Impensa Ioannis Martinelli.

Et Superiorum permisso.

3-50-578

11-188

13.a. 7

- 9 -

Biblioteca Universitaria	
FARMACIA	
Sección	A
Inst. nº	18
Código	188

111858953

Del Colegio de la Comp^a de N^{ra} de Granada

Ra

DE
CANONIZATIONE
SANCTORVM
COMMENTARIVS.

R. 7459

HOC EST,

De Diffinitione, Auctoritate, & Antiquitate; deq. causis, & ordine
iudiciario canonizandi Sanctos;

De miraculis item ac de rebus, quæ veram declarant sanctitatem, necnon
de honoribus, qui Sanctis debentur;

DEQ. INFALLIBILI. CATHOLICAE. ECCLESIAE. CERTITVDINE
AD. CANONIZATIONEM. PERTINENTE:

Additis caeremonijs in ea obseruari consuetis, ac declaratis; Sanctorumq.
Canonizatorum catalogo accedente.

Auctore F. Angelo Rocca Camerte Augustiniano
Apostolici Sacrarij Praefecto.

ROMAE. Apud Guillelmum Facciottum.

M.DC.I.

Impensa Ioannis Martinelli.

Et Superiorum permisso.

2
The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the Board of Education for the year 1888-89.

JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.

JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.
JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.
JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.

JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.

JOHN A. BROWN, President.
S. A. H. C. T. O. R. A. M. P. H. H. J.

SANCTISSIMO PATRI
ET DOMINO NOSTRO
CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO.

MEMOR *EV*M de Sanctorum Canoniza-
tione Commentarium (Beatis-
sime P.) opportuna Beatum Ray-
mundū canonizandi occasione se-
se exhibente ac suadente conscrip-
tum, amicorumq. adhortatione
in vulgus publica commoditati prodeuntem, tui No-
minis maiestati dedicatum volui, & iure quidem;
quippe qui omnia Sanctitati Tue debeo: quidquid
enim sum, tua clementia ac benignitati acceptum re-
fero. Huc accedit (Beatisime P.) quod huius gene-
ris Actio tam sublimis & ardua, atque, ut uno di-
cam verbo, diuina, de qua in Commentario habetur
sermo, nonnisi ad Romanum Pontificem pertinens,
tuaq. Beatitudini obligata, immo propria, immo
ei debita, citra quoddam fraudis nomen alteri de-
dicari non poterat. Ego igitur ad Sanctitatis tue
pedes humiliter ac demisse prouolutus, Commenta-
rium hunc (qualiscunque sit) intra domesticos

*Beatitudinis tuæ parietes subsecutis horis elucubra-
tum, eidem offero & dono, immo vero reddo
ac restituo. Deum interea, bonorum omnium fon-
tem uberrimum, suppliciter et enixe rogo, ut ad
universæ Ecclesiæ sanctæ dignitatem tuendam & in
dies augendam, atque exornandam, Divina ope
sua atque clementia Te Clementem incolumem
ac felicem reddat, diuq. conservet. Roma, Die
xxv. Martij, Annunciationi Deiparæ Mariæ
semper Virginis consecrato. M. DC. I.*

Sanctitatis Tuæ

Humillimus servus, eidemq. devotissimus.

F. Angelus Rocca Camers

Apostolici Sacrarj Præfectus.

AVCTORES IN COMMENTARIO CITATI.

A.

- A**bdias Babylonicus.
 Ado Treuerensis.
 Agatho P.
 Albertus Magnus.
 Alcuinus Monachus.
 Alexander P. III.
 Alexander P. IV.
 Alexander Alensis.
 Amalarius Fortunatus.
 Anastasius Bibliothecarius.
 Anselmus.
 Ascensius.
 Aegidius Romanus.
 Aniberus P.
 Aloysius Lipomanus.
 Alphonsus Tostatus.
 Augustinus Triumphus.
 Auerroes.
 S. Augustinus Episc. Hipponensis.
 S. Antoninus Archiep. Florentinus.
 Aristoteles.

B.

- B**aptista Platina.
 Balthasar Pisanellus.
 S. Basilius Magnus.
 Bartholomæus Fumus canonista.
 Bartholomæus Cassanæus.
 S. Bernardus.
 Benedictus Pererius.
 Bibliotheca SS. PP.
 Bibliotheca Vaticana.
 Bonifacius VIII.
 S. Bonaventura Episcop. Cardinal.
 Albanensis.
 Burchardus Vuormaciensis Episc.

C.

- C**anonista in cap. 1. de re-
 liqu. & ven. Sanct.
 Canones SS. Apostolorum.
 M. Cato.
 Caremoniarum liber.
 Casar Baronius S. R. E. Card.
 Claudius Aelianus.
 S. Clemens P. I.
 Cornelius Tacitus.
 S. Cyprianus.
 S. Cyrillus Alexandrinus.
 Cornelius Iansenius.
 Anciranum.
 Africanum.
 Concilia { Constantiense.
 Florentinum.
 Tridentinum.
 Corpus canonicum.

D.

- D**amasus P.
 Didacus Couarruuias.
 S. Dionysius Areopagita.
 Dominicus Bañes.

E.

- E**vsebius Casariensis.

F.

- F**abianus P.
 S. Felix P.
 Festus Pompeius.
 Florus Magister.
 Franciscus Penia Rota Auditor

G.

- G**abriel Biel.
 Gerardus Vossius.

S. Gre-

S. Gregorius Magnus.
 Gregorius IX.
 Gregorius Nunnius.
 Gregorius Turonensis.
 Gratianus Monachus.
 Glossa ord. & interlinearis.
 Guillelmus Durandus.

H.

Hegesippus hist.
 Henricus S. R. E. Cardinalis Ostiensis.
 Herodianus hist.
S. Hieronymus.
 Hieronymus Viclinius.
 Hildephonsus Episc. Toletanus.

I.

Iacobus de Fara Castellanus.
 Iacobus Pamelinus.
 Ioannes P. IX.
 Ioannes P. XXII.
 Ioannes à Calais.
 Ioannes Garzo.
 Ioannes Driedo.
 Ioannes Gerfo.
 Ioannes Neapolitanus canonista.
 Ioannes de Turrecremata S. R. E. Cardinalis.
 Ioannes Viguerius Granatensis.
S. Ioannes Chrysostomus.
 Innocentius P. III.
B. Isidorus Episc. Hispalensis.

L.

Larentius Surius.
S. Leo P. Primus.
 Liber ritualis vel caeremoniarum.

M.

Macrobius.
 M. T. Cicero.
 Martinus V.

Martinus Smetius.
 Martinus Cromerus.
 Mensurius Carthaginensis Episc.
 Melchior Canus Episc. Canariensis.
S. Maximus Taurinensis Episc.

N.

Nicolaus III.
 Nicolaus de Lyra.
 Nonius Marcellus.

O.

Optatus Mileuitanus.
 Origenes Adamantius.

P.

Petrus in Itinerario Clementis
 Petrus Lombardus.
 Picrius Valerianus.
 Plato.
 Plinius.
 Philaetrius.

R.

Rabanus Maurus.
 Raphael Volaterranus.
 Robertus Bellarminus S. R. E. Card.

S.

Sulpitius Severus.
 Suetonius Tranquillus.
 Syluester Canonista.
 Symeon Metaphrastes.

T.

Testamentum Vetus & Nouum.
S. Thomas Aquinas.
 Titus Liuius.
 Theodorus Balsamo.
 Thomas Vualdensis.
 Thomas Stapletonus.
 Troilus Maluitius Iurisc.

V.

Valerius Maximus.
 Vsuardus.
 Victor Vticensis.

C A T A L O G V S A V C T O R V M

*Quos de Canonizatione Sanctorum aliquid scrip-
se inuenit, ac legit huiusce Commentarij
Auctor.*

- S. **T**homas Aquinas, Doctor Angelicus, ex Ord. Fratrum Prædic. To. 3. Quodlib. 9. q. 7. art. 16. more scholastico.
- Henricus de Segusia Archiepiscopus Ebredivensis Card. Ostiensis in aurea iuris ciuilibus ac Pontificij Summa, lib. 3. Rubr. de Reliqu. & ven. Sanctorum num. 3.
- Augustinus Triumphus Anconitanus ex Ord. Fratrum Erem. S. Augustini more item scholastico in Summa de Potestate Ecclesiæ Quæst. 14. 15. 16. & 17.
- Ioannes Franciscus de Pauinis in Canonizatione S. Bonauenturæ in fi. operum eiusdem Sancti To. 7. Opusc.
- Ioannes Andreæ Iurisconsultus Bononiensis, & Canonistæ in cap. 1 de Reliqu. & ven. Sanctorum.
- Thomas Vualdenfis ex Ord. Fratrum Carmelitarum, Natione Anglus, in Opere insigni contra Vuitclef, & Hussitas tribus voluminibus distincto, lib. de sacrament. to. 3. tit. 4. cap. 122.
- B. Antoninus Archiep. Florentinus ex Ord. Fr. Prædic. p. 3. summa tit. 12. cap. 8. §. 1. & 2.
- Ioannes Gerfo, Natione Gallus, Cancellarius Parisiensis p. 2. in Opusc. contra impugnantes Ord. Carthus. & alijs in locis.
- Ioannes de Turrecremata ex Ord. Fratrum Prædic. S. R. E. Cardinalis To. 4. p. 3. super Decret. de consecr. dist. 3. nu. 22.
- Thomas de Vio Caietanus ex Ord. Fratrum Prædic. S. R. E. Cardinalis To. 1. opusc. Tract. 15. de Indulg. ad Iul. Card. cap. 8.
- Ioannes Driedo To. 1. lib. 4. cap. 1. de varijs dogmatibus & libris apocryphis.
- Bartholomæus Cassanæus Burgundus in Catal. gloriæ mundi p. 3. considerat. 48. 49. 50.
- Syluester de Prierio Pedemontanus ex Ord. Fratrum Prædic. Magister Sacri palatij p. 1. summa, verbo, Canonizatio.
- Bartholomæus Fumus Villarenfis Placentinus ex Ord. Fratrum prædica-

- dicatorum Inquisitor, in Summa armilla, verbo, Canonizatio.
- Ioannes Viguerius Granatensis ex Ordine Fratrum prædic. in Institutionibus Theol. de Virtute fidei, Ver. 4. de Canonizatione num. 104. vel cap. 10. §. 3. ver. 15.
- Melchior Canus Episcopus Canariensis ex Ordine Fratrum Prædicat. lib. 5. de locis theologicis cap. 5. conclus. 3.
- Dominicus Bañes Mondragonensis ex Ord. Fratrum Prædicatorum commentar. in 2. 2. Sancti Thomæ q. 1. art. x. dub. 7.
- Troilus Maluitius iurisperitus Bononiensis, Tractatum To. 14. ex recentioribus; ex vetust. To. 15. de canoniz. Sancti. dub. 1. 2. 3. & 4.
- Ioannes de Neapoli canonista ex Ord. Fratrum prædicatorum.
- Iacobus Castellanus de Fara canonicus Lateranensis.
- Iosephus Mascardus iuriconsultus Sarzanensis protonotarius Apostolicus Vol. 1. de probationibus conclus. 262.
- Petrus de Arragona ex Ord. Fratrum Erem. S. Augustini commentar. in 2. 2. Sancti Thomæ q. 1. art. 10.
- Cæsar Baronius S. R. E. Cardinalis in Not. ad Martyrologium Die 4. Martij.
- Robertus Bellarminus S. R. E. Cardinalis è Societate Iesu To. 1. Controuers. lib. 1. de Beat. & Canonizatione Sanctorum cap. 7. 8. 9. & 10.
- Petrus Galestinus protonotarius Apostolicus de vita, & canonizatione Sancti Didaci Complutensis.
- Franciscus penia rotæ Auditor, de vita, miraculis & actis Canonizationis eiusdem Sancti.
- Gregorius Nunnus Coronel Lusitanus ex Ord. Fratrum Eremitarum S. Augustini To. 1. de Optimo reip. statu lib. 3. cap. xj.
- Seuerinus Cracouiensis ex Ord. Fratrum prædicatorum de vita, miraculis & actis canonizationis Sancti Hyacinthi.

IN COMMENTARIUM F. ANGELI
ROCCHAE CAMERTIS APOSTOLICI
SACRARI PRÆFECTI.

De Canonizatione Sanctorum.

EPIGRAMMA

POMPEII VGONII.

*Dum iubar Hesperia Raymundum, vindicat aris
Solemni Clemens Religione Pater.*

*Te Ritus, operisq. fides, & certa potestas
Clauigeri ætherei, Roccha, docente patet.*

*Quis neget hoc? Sancti Clemens pia cōprobat acta,
Clementis factum pagina docta probat.*

EIVSDEM.

*Sparsa voluminibus, longaq. ambage librorum,
Exiguum profert hoc tibi Lector opus*

*Quæ ratio hinc disces, qui mos, quæ summa Potestas
Nomina det Fastis rite colenda sacris.*

*Utiq. Patris Latij nequeat mens prouida falli,
Æthere quem lapsi flaminis aura regit.*

*Certa quibus consent etiam miracula signis,
Quæ nulla Stygius luserit arte Draco.*

*Utq. Deum vano falforum distet honore,
Caluibus veris iure tributus honor.*

*Tanta breui dices claudi potuere libello?
Angelico clausit Angelus ingenio.*

E I U S D E M.

*Summa Petri sedes falli quia nescia, Celi
Sedibus adscriptos qui meruere probat.
Nec negat hoc quisquam, veterum nisi more Gygantiū
Impia in aeternum qui mouet arma Deum.
Angele tu assertor vero, caelestibus armis,
Defensorq. sacra Religionis ades.
Non secus ac contra Superis Babylona minantem,
Calica pugnavit cum Michaelē cohors.
Aduersus fidei certant tua scripta rebelles,
Et liber hic clypeus, lancea, fulmen erit.*

E I V S D E M.

*Epheretro emissā quondam Iouis alite, Calum
Credidit Augustis se dare Roma suis.
Scilicet hac vana ludebat imagine gentes,
Impia constituens numina, templa, sacra.
At Petri, qui iura tenet, solumq. Sacerdos
Calicolas merito donat honore pios.
Nempe quod aquarunt animi candore columbas
Turtur & ut superis ingemuere bonis.
Hinc avis in morem petierunt aethera pennis;
Et se se Algeris inseruere choris.*

Hoc

*Hoc calathis oblata docent, dum sacra litantur
Munera, quæ populus pendulus ore videt.
Tu Ritus causas aperis, sensusq. latentes;
Angelus es, Cælo tu quoq. mente volas.*

E I V S D E M.

*Sæpe latet vitium virtutis imagine tectum,
Fucat & ingenuus pectora nigra color.
Falsa quoq. humanas ludunt miracula mentes,
Tartara cum vires exeruere suas.
Non tamen his credat falli quis forte Parentem,
Qui Christi in terris sceptræ, vicemq. gerit.
Namq. suis fastis signat quæ nomina, Cælo
Aureis inscripsit iam Deus ante notis.
Ne dubites, satis est Rocchæ triuisse libellum,
Vnum pro cunctis quod tibi tradit opus.*

ANTONII BOSII.

*Vt latos campos prouentu frugis opima
Exiguus superat si bene cultus ager:
Sic docta scriptum Rocchæ breuitate libellum
Anteferas magnis iure voluminibus.
Calicolum quidquid sacro debetur honori,
Hic oculis, Lector, subdidit ille tuis.
Quid numeras chartas? pendas si pondera rerum,
Non poterat, (dices) plenior esse liber.*

DOMINICI TEMPESTAE.

*Inclita Caelestem in numerum quos facta tulerunt,
Romanus toto comprobatur orbe Pater.
Tu sacri Ritus seriem, faciemq. modumq.
Angeles ab antiquis tradis originibus.
Historia tibi sacra fides debet, & ipsa
Sacra cohors studiis officiosa tuis.
Vivet opus per te, viuesq. perennis eorum
Munere, qui Cali promeruerunt decus.*

PETRI MARIONII.

*Calicolum illustres titulos & nomina pandis
Sintq. sacra in terris qua ratione doces.
Romanumq. probas non posse errare Parentem,
Qui summi in terris sceptrum Tonantis habet.
Quippe patent veris illorum testibus acta,
In fastos quorum nomina digna refert.
Hec tu tam docte, & tanta breuitate recenseres
Angeles, ut ingenio sit decus omne tuo.*

DOMINICI ANCAIANI.

*Impia sacrilegum concedant carmina vatium,
Non Venus, aut turpis Iuppiter astra tenent.
Fabula sunt illi, paucos capit aula Tonantis.
Quos ficta haud voces, vera sed acta probant.
Hinc*

*Hinc se Pontificum diuina potentia iactat,
Noscit et aethereas qui tenuere domos
Sic homini sic astra patent, ut Roccha libello
Comprobat, haud alia sunt adeunda via.
Et superi iam, cui meruit traduntur honores,
Et dat, cui superas fas referare fores.*

P A V L I T H V N N I.

*Pontificum fidus sacris comes, atq. minister
Egregie Studium ponere Roccha soles.
Nam sacra cum tractes, sacra quoq. iura tueris
Sedis, et es gemino gratior officio.
Ecce Patris summi per te defensa potestas,
Qua meritò in fastos nomina sacra refert.
Nec minus assertus Sanctis honor aetheris alti
Templa quibus terris iure locanda doces.
Est sacrum Vaticana tibi munus in aula
Angele, sed sacrum non minus ingenium.*

N I C O L A I V E S P Æ.

*Celicolæ magni quamuis sublimis olympi
Regia, vos claro naminis ore beat;
Ne tamen humanos etiam contemnite honores,
Et iuuat hic templis rite sacrisq. coli.
En hoc Successor Petri vos munere donat,
Dum meritis vestris arbiter aquus adest.*

Ange-

*Angelus id factum firma ratione tuetur,
Doctrina promens uberioris opes.
Vos modo de Cælo fas est virisq. fauere,
Queis vestrum cordi cernitis esse decus.
Pastorem seruate pium, dat qui aurea templa,
Atq. illum calamo qui data iure docet.*

THOMAE FEDERICI.

*Dum magna exiguo comprehendis Rocca libello,
Quo meritis Cælum debita templa doces.
Ingenij vires non terra finibus arctas,
Ingenio celeri sed super astra volas,
Inde igitur referent Cæli tibi premia ciues,
Hic impar meritis est decus omne tuis.*

HIERONYMI CALICIS.

*Insignes pietate viros, quos intulit astris,
Præmia virtuti qui Deus æqua refert.
Ut colat, ut votis tellus, ut thure precetur,
Iudicio & summi pendet ab ore Patris.
Ecquis erit terris hæc qui cælestia pandat?
Angelus è Cælo nuncius ecce venit.*

ALFONSI FERRI.

*Angelus aeterno Superi vos ornat honore,
Nomina dum fastis vestra sacrandae refert.
Huius vos ceptis praesenti numine adeste,
Et precibus gratis conciliate Deum.
Non erit ut quisquam vos abneget aethere dignos,
Dum vivunt docti scripta diserta viri.*

1
PRAEFATIO
DE CANONIZATIONE
SANCTORVM

Ad Ornatissimum Virum

CHRISTOPHORVM OBRIVM
GALLVM.

UPERIORIBVS diebus (mi
suauissime Obri, non minus do-
cte, quàm pie, etsi pijsime)
dum de nostris bonarum artium
studijs, praesertim verò de gra-
uioribus rebus in sancta Dei Ec-
clesia fieri consuetis, more no-
stro colloqueremur, in subli-
mem de Sanctorum videlicet Ca-
nonizatione sermonem ab occasione peropportuna de
Raymundo propediem (vt aiunt) canonizando, nobis
subministratum incidimus. Verum quoniam ea, de
quibus obiter disputauimus, solertiori sane indagine,
maturioriq. iudicio indigere videbantur, hæc, te amice
postulante, Bibliothecaq. item mea satis numerosa,
persuadente ac pollicente, subsecuiuis horis conscripsi;

A conscri-

Plin. Ve-
spas. Imp.
ad calcem
Præf. in li.
hist. natu-
ralis.

conscrip̃ta vero, amicorum (vt optime nosti) rogatu di-
uulganda permisi. Quamuis autem illius generis ho-
mines, quos vitilicigatores ex vitijis, & litigatoribus
Cato eleganter appellauit, defuturos haud putem; ob
eos tamen, quos meam hanc qualemcumque industriam,
ab re non præstitam, æqui boniq. facturos confido; quæ
temporis angustia elucubraui, in lucem edere non sum
veritus: tempestiua enim res, hoc est suo tempore præ-
stita, etiamsi contemptum potius quàm inuidiam ex se
mëreatur, quandam tamen apud bonos festiuitatem, &
gratiam consequi solet. Vt cumque autem sit, hæc sunt
quæ de Canonizatione Sanctorum mihi dicenda viden-
tur, præuia nominum explicatione, quæ circa eorum
etymologiam versatur: qua explicata, Canonizationis
definitionem aggrediemur, ac cetera deinde omnia in
Sanctis canonizandis examinanda, & dignoscenda, ex-
planando perpendemus.

VERIORIBVS diebus
liamque Opti, non minus do-
de, quæ pte, cili pignus
dum de notis bonarum virtutum
his præfatione vnde de gra-
El Ec-
no-
ludi-
re C
nizatione, etiam in occasione propoſitionis de
Examinando præcedit (vt aiunt) canonizando, nobis
Institutionum incidunt. Vtrum quoniam ea, de
quibus obiter diſputamus ſolentior hæc indagare,
maturatione iudicio indigere videbantur, hæc, te amice
ſollicitum, Bibliotheca, item mea ſatis numerofa
perſeuerante ac pollicente ſubſectis bonis conſpecti;
conſci- A DE

3

DE
S A N C T O R U M
C A N O N I Z A T I O N E
C O M M E N T A R I U S .

Sanctitatis nomen unde originem trahat.

Cap. I.

OS de Sanctorum Canonizatione verba facturi, ab ipsiusmet Canonizationis definitione Commentarium nostrum auspicabimur, Eloquentiæ latinæ Patrem hoc loco imitaturi, ex Aristotelis doctrina dicentem: Omnis enim, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à

Cic. lib. 7.
de Off.
Aristot. 8.
Topic.

definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id, de quo disputetur. Antea verò quàm definitionem aggreddiamur, nominum etymologiam explicare libet, ut ad ipsam definitionem indagandam facilius nobis reddatur aditus.

Sanctum ab Ethnicis nonnisi a sanguine hostiæ nuncupatum narrat Isidorus in suo Etymologiarum libro: Nihil enim apud eos (inquit) dicebatur sanctum, nisi quod hostiæ sanguine fuisset consecratum, aut conspersum. In veteri etiam lege omnia sanguine animalium in sacrificijs sanctificabantur, aut mundabantur, Beato Apostolo teste, qui ait: Et omnia pene in sanguine secundum legem mundantur, & sine sanguinis effusione non sunt remissio.

Isid. lib. 4.
cap. 4. 2.

Hebr. 9.

4 De Canonizatione Sanctorum.

Hac ratione Beati omnes in cælo existentes, sancti dicuntur, req. ipsa sunt, quia in sanguine Agni immaculati à suis peccatis mundati olim fuerunt, iuxta illud Apocalypseos dictum: *Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Quod autem Latini appellant sanctum, Græci *Άγιος* dicunt, quasi sine terra: propterea Beati in Cælo vere nuncupantur sancti, quia tam operis, quàm desiderij terreni sunt omnino expertes. Hæc de nomine sanctitatis, vt ad canonizationis vocem accedamus.

Canonizatio unde dicatur.

Cap. III.

Ex Isid. li.
6. c. 15.
Et Dist. 3.
c. 1. Ca-
non.

Isid. vbi su-
pra dist. 3.
c. 2. Regu-
la Et Isid.
lib. 19. c.
18.

CANONIZATIO ortum habens à voce Græca, Canone, qui à Latinis regula nuncupatur, examinatio ad regulam interpretari potest. Si itaque vniuersa alicuius vita ad totius perfectionis regulam examinetur, req. vera ipse omni ex parte perfectus, ac vere Sanctus inueniatur, is dubio procul canonizatus, hoc est canonice approbatus, vel ad regulam examinatus, Sanctorum Catalogo adscribendus iudicatur: Regula enim, vt Isidoro placet, dicta est quòd recte ducat, nec aliquando trahat aliorum; vel quòd regat, normamq. recte viuendi, agendiue præbeat; seu distortum, prauumq. corrigit. Vel, vt alibi Isidorus ait, dicitur regula, quòd sit recta, quasi rectula, impedimentum non habens.

Hinc sicut superstitiosa, & falsa inter fictos Ethnicorum deos relatio à Græcis Apotheosis, & à Latinis Deificatio vocabatur; Dij vero ex hominibus facti Græce

De *Δαίμονες* Dæmones, ob scientiam, vt ait sanctus Pater Augustinus, ita dicti, Latine Diui, & Indigetes, quasi in Dijs agentes, vel nullius rei indigentes vocitantur; & indigitatio seu potius indigeratio pro Deificatione, vt reor, à Macrobio vsurpata, sumebatur; ita & iure quidem in Sancta Dei Ecclesia homines inter Cælicolas canonice relati, Sancti nuncupantur; veraque item, & sacra inter Sanctos relatio pro sanctificatione canonizatio vocitatur. Quare Ascēsius in Daphnide Virgiliano relationem Ethnicorum in Diuos Apotheosim, à verbo *Ἀποθεῖω*, quod est Deifico, vocauit: quæ quibus cæremonijs apud Romanos fieri consueuerit, Herodianus in libro de Romanorum Imperatorum vita & rebus gestis quarto eleganter scribit. Quamuis autem huius generis in Catalogum Sanctorum relatio satis belle sanctificatio dici posset; vsitato tamen nomine Canonizatio passim vocitatur, atque hunc in modum à Theologis, & Canonistis definitur.

S. Aug. lib. 9. de Ciu. Dei. c. 20. tom. 5.

Macrobi. li. 1. somn. c. 9

Ascēsius.

Herod. li. 4. sub initium.

Canonizationis propria definitio.

Cap. III.

CANONIZATIO est canonica, & publica sanctitatis alicuius hominis approbatio, qua quis Catalogo Sanctorum adscriptus declaratur, & solemniter promulgatur, cunctisque Christi fidelibus inuocandus, diuiniq. officij celebratione venerandus proponitur: Catalogus namque non est sermo vniuersalis, vt nonnulli, & inepte quidem, scripserunt; sed est enumeratio, ac recensio, à verbo *καταλέγω*, vel *καταλέγουμαι*, quod est recenseo, & connumero, dictus.

Canonizatio in c. 1. de reliqu. & v. Sanct. Viguer. Siluest. & alij.

Sanctos

Sanctos Canonizandi auctoritas ad solum Romanum Pontificem, vel ad Concilium legitime congregatum pertinet.

Cap. IV.

Cyp. lib. 1
epist. 37.
& lib. 3 ep.
6.

Confessorum
nomine Marty-
res intelli-
guntur.

Vide Iacob. Pam.
in epist. 9.
Cyp.
S. Cyp. ep.
37.

Alex. III.
li. 3. Decre-
tal. tit. 45.
de reliqu.
& ven. SS.
c. 1. & 2.

QUILIBET olim Episcopo in sua Diocesi aut Prouincia Sanctos canonizare licebat, vt apud sanctum Cyprianum videre est: sanctus namque Cyprianus ad Clerum suum scribens, hortatur vt omnem humanitatem, & curam erga Confessores (hoc est Martyres) tum viuos, tum in carcere defunctos adhibeat; necnon diem, quo quisque ex hac vita decedit, in codices diligenter referat ad memoriam eorundem singulo quoque anno concelebrandam. De Confessorum mortis die conscribenda Sanctus ipse in hac loquitur verborum formam: Denique, & dies eorum, quibus excedunt, annotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus (quamquam Tertullus fidelissimus, & deuotissimus frater noster conscripserit, & scribat, ac significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriose mortis exitu transeunt) & celebrentur hic à nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum, que cito vobiscum, Domino protegente, celebrabimus. Hæc S. Cyprianus; ex cuius verbis Canonizatio ab Episcopis in sua Diocesi celebrari consueta nobis indicatur. Quæ deinde consuetudo abrogata fuit, & ad varios abusus amouendos rationabiliter ab Alexandro III. vetita: ita scilicet, vt ne quis tempus in posterum pro sancto venerari inciperet absq. Romani Pontificis approbatione.

Sanctos

In Sanctos itaque canonizandi auctoritas ad solum Romanum Pontificem pertinet. Hanc conclusionem non solum ex communi tam Theologorum, quam Canonistarum sententia omnino confirmamus, sed duabus etiam rationibus comprobamus. Sicut enim Christus Dominus solus est, qui in Ecclesia triumphante sanctificat, ut ipsemet in Levitico testatur, dicens: Ego Dominus, qui sanctifico eos; ita in Ecclesia militante ad solum Romanum Pontificem, qui est Christi Vicarius, sanctificationis approbatio, & promulgatio pertinet. Præterea sicut ad solum Romanum Pontificem quæstionis de fide definitio aut determinatio pertinet, ita etiam publica, & externa Sanctorum veneratio, quæ est quædam fidei protestatio. Quamvis autem Episcopus in sua Dioecesi, aut Prouincia Sancti alicuius canonizati festiuitatem, aut solemnitatem indicere possit; ad solum tamen Romanum Pontificem, qui est vniuersæ Ecclesiæ militantis, cum plenitudine potestatis iudex & caput, vel ad Concilium legitime congregatum, Sanctum quæque canonizare, eiusdemq. venerationem, aut solemnitatem Ecclesiæ vniuersæ obseruandam proponere siue indicere pertinet.

Viguer. de
virt. fid.
104. vers.
4.

Leu. 21.

Canoniza-
tio est si
dei quædã
protesta-
tio.
Coc. Trid.
Sess. 25. de
regular. c.
12. Verbo
Dies etiã
festi. & di-
stin. 12. c.
de his.
Turrecr.
lib. 2. de
Eccl. c. 52.
Bañes in
2. 2. S. Th.
q. 1. ar. 10.

De antiquitate Canonizandi Sanctos.

Cap. V.

QUAMVIS ea solemnitate, qua hodie in Sanctis canonizandis Ecclesia Catholica uti solet, Ecclesiæ primitiue Sancti Catalogo Beatorum adscripti nõ fuerint; ritu tamen aliquo in Codices referebantur à Notarijs, & Diaconibus, qui eorundem animi submissionem siue humili-
tatem,

8 De Canonizatione Sanctorum

tatem, & patientiam; pietatem, abſtinentiam, & chari-
tatem; miracula denique, actaq. omnia, & quæcun-
que illa ſint, quæ veram hominis ſanctitatem præſefe-
runt ac facile declarant, iuſſu Romanorum Pontificum
conſcribebant: Res item Martyrum geſtas, necnon
varias propter iniſtitiam perſecutiones, & cruciatus om-
nes, ac necem pro Chriſti fide ſuſceptam litteris man-
dabant. Iamq. inde à naſcentis Eccleſiæ primordio,
vt infra ſtatim oſtendemus, iuſſu eorundem Romano-
rum Pontificum, Sanctorum nomina, necnon dies, qui-
bus ex hac vita decedebant, in codices referebantur. Ex
hoc deinde annorandi, conſcribendiue genere origi-
nem poſtea ſumpſerunt Martyrologia quæ vocantur;
quorum primus auctor fuit Euſebius, cuius Martyro-
logium ſanctus Hieronymus in Latinum tranſtulit, Be-
da ſub initium Retractionum in Acta Apoſtolorum
attellante. Illum imitati ſunt idem Beda, Ado Treueren-
ſis, & Florus quidam, vt ait Pamelius: iuſſu autem Ka-
roli Magni ſuum congeſcit Martyrologium Vſuardus. Il-
lud tamen, quod à Romana Eccleſia fuit congeſtum,
atque concinnatum, hodie in omnibus Eccleſijs legitur.
Apud Græcos idipſum, ſed prolixius præſtirit Symeon,
Metaphraſtes. De Martyrologijs, occasione ſuadente,
haſtenus, vt ad noſtrum de antiquitate canonizandi
Sanctos inſtitutum accedamus.

Ad hanc rem præſtandam iam inde, vt diximus, ab
Eccleſia primitiua, anno ſcilicet à Verbo incarnato
nonageſimo tertio S. Clemens huius nominis primus,
ſeptem Urbis regiones Notarijs diuiſit, eiſq. iuſſit,
vt res Martyrum geſtas conſcriberent, ſicut Platina,
Anaſtaſ. Bibl. & Anaſtaſius Bibliothecarius, Damafus, & alij, qui vitas
Romanorum Pontificum litteris mandarunt, perſpicue
teſtantur. Idem interea Sanctus Anterus Papa, inno-
uando, ſtatuſit, dum anno à Chriſto nato 236. res Mar-
tyrum

Iacob. Pa-
mel. in ep.
37. Cypr.
Beda to. 6.

Platina.
Anaſtaſ.
Bibl. & a-
lij.
Anno Do-
mini cc.
xxxvj.

tyrum gestas diligenter exquisitas & à Notarijs conscriptas in ararium Ecclesiæ reponendas curauit. Sanctus autem Fabianus anno salutis nostræ 237. Notarijs septem toridem Diaconos adiunxit, quibus mandauit, vt res Martyrum gestas, ac dies mortis eorundem à Notarijs conscriptas ad ceterorum exemplum, qui Christi fidem profitebantur, colligerent. Sanctus denique Felix huius nominis primus, anno a Virgineo partu 271. Martyrum gloriæ (vt ait Platina) consulens, decreuit, vt singulo quoque anno statis diebus sacrificia in eorundem Martyrum memoriam celebrarentur: quæ sane res canonizatum iam Sanctum aperte declarans, & concludens, à ceteris, qui proxime successerunt, Pontificibus obseruata semper fuit.

Anno Domini cc. xxxvij.

Anno Domini cc. lxxi.

Platina,

Tempore item Diocletiani Imperatoris, & Marcellini Papæ & Martyris circa annum Domini 296. plus minusue, aliquem canonizandi ritum fuisse quis dicat necesse est. Nam Mensurius Carthaginensis Episcopus, qui eo seculo floruit, illos, qui ex Diocletiani edicto sacros codices dare nolebant, eamq. ob causam martyrium subibant, in Martyrum numerum referri debere censuit: facinorosos autem, fisciq. debitores, hoc est are alieno grandi obstrictos, vel onerosa multis debitis vita carere volentes, vel purgare sese, vel facinora sua quasi ablueri, vel certè pecuniam acquirere, & in carcere de obsequio Christianorum delitijs perfrui putantes, vltroq. ob id persecutoribus, occasione persecutionis captata, sese offerentes, inter Sanctos connumerari idem Mensurius vetuit. Hæc ex B. Patre Augustino in Breuiculo suo, in quo rem totam diligenter scribit.

S. August. Coll. 3. di. ei c. 5. to. 7. circa ann. Domini cccc, Opt. Mileu. lib. 1. cōtra Parmen.

Oportet quoque Mileuitanus sancti Patris Augustini contemporaneus, aliquem etiam canonizandi ritum tunc temporis fuisse monet, dum Lucillam factiosam

foeminam à Cœciliano reprehensam, quòd ipsa ante sacrosanctæ Euchariſtiæ ſumptionem os nescio cuius hominis iam demortui, etſi Martyris, ſed nondum, ut ille ait, vindicati, hoc eſt, nondum probati, ac recepti vel canonizati, exoſculetur, expreſſe narrat.

Ex Biblio-
th. Vati-
ca circa
ann. Dom.
ccc. L.

Aſſervantur in Bibliotheca Vaticana codices manuſcripti & quidem vetuſtiſſimi, Lectionarij nuncupati, Martyrum res geſtas complectentes, in quibus videre licet, quòmodo Ethnici ſanctorum hominum reliquias vel in mare proijciendas, vel proterendas & concuſcandas curabant, ne (ut aiebant) Deificarentur, hoc eſt, ut Chriſtiano more loquamur, ne Sanctorum Catalogo adſcriberentur.

Viſt. Vtic.
lib. 1. non
precul à H.
ne. Ex to.
7. Bibliot.
S. S. Patru
circa ann.
Domini
cccc. xxx.

Huic fere adſimile Viſtor Vticenſis in primo de perſecutione Vuandalorum libro ſcriptum reliquit, ubi de Armogaſte Martyre in hanc loquitur verborum formam: *Quem (Armogaſtem ſcilicet) cum Theodoricus Regis filius, qui eius dominus erat, pœnis non valentibus, capite truncari, iuſſiſſet, à ſuo prohibetur Iocundo preſbytero, dicente ſibi: Poteris eum diuerſis afflictionibus interficere. Nam ſi gladio peremeris, incipient Romani (hoc eſt Chriſtiani) Martyrem prædicare.* Hucusque Viſtor, qui per Romanos nonniſi Chriſtianos intelligi voluit: frequenter enim in hiſtorijs Chriſtiani per Romanos intelliguntur, quatenus Roma Chriſtianitatis caput eſt, atque ſedes, peculiariq. nomine ſancta Dei Eccleſia Romana vocatur. Hæc ſanè omnia nonniſi quendam canonizandi ritum præſeferunt, non ea tamen inſignitum ſolemnitate, qua, ſicut diximus, Eccleſia hodie uti ſolet.

Troylus Maluitius Iuriſconſultus Bononiensis in tractatu de Canonizatione Sanctorum, Apollionem quendam Eremitam, Natione Græcum, primum canonizatum fuiſſe ait: quem tempore Chriſti quadam in ſilva Paſtoribus prædiſſe, Saluatorem noſtrum eſſe ve-

rum Messiam, ob idq. clavis ligneis à Iudæis fuisse occisum, ac tandem à Nicolao huius nominis primo, cui hoc (inquit) martyrium à Deo reuelatum fuit, in Sanctorum numerum relatum fuisse scribit. Id quod quantum ad martyrium, & canonizationem pertinet, apocryphum esse reor: quia nec de nomine, nec de re ipsa apud vllum Scriptorem mentionem factam esse inueni. Adde etiam quòd Maluitius dictam historiam se legisse ait in quodam vetustissimo codice, quem tamen titulo, & Auctoris nomine catere fatetur.

Ego vero cum Roberto Bellarmino S. R. E. Cardinale, docto, & pio in primis Viro, primam Canonizationem à Leone III. anno Dom. DCCC. III. solemniter celebratam fuisse opinor. Leo enim in Germaniam profectus, Imperatoris Karoli, & Hildebaldi Archiepiscopi Colonienfis rogatu Vuerdam, Imperiale oppidum, sese contulit, ibiq. Missa ab eodem Hildebaldò solemniter decantata, Suitbertiq. vita, quam S. Marcellinus eius socius & conterraneus conscripsit, perlecta, dictum Suitbertum Episcopum Vuerdensẽ in Sanctorum numerum retulit, vt Sanctus Ludgerus Episcopus Monasteriensis in Epistola ad Rixfridum Traiectensem Episcopum de miraculis eiusdem Suitberti scribit in hæc verba: *Pridie nonis Septembris S. Leo Papa de assensu pariter & consensu suorum Cardinalium, ceterorumq. Prælatorum illic coram adstantium, solemniter Suitbertum Catalogo Sanctorum confessorum adscripsit.* Hæc ex Laurentio Surio in secundo de historijs Sanctorum Tomo. Quæ sane omnia, hoc loco à me recitata, solemnitatem canonizandi Sanctos aperte demonstrant. Antè solemnem Suitberti canonizationem aliæ fortasse canonizationes fuerunt à Romanis Pontificibus solemniter celebratæ, quas inuenire non potui. Ceteri ante Leonem tertium Pontifices, si non solenni, eo saltem ritu, quem nuper diximus,

Rob. Bellarm. to. 1. cõtrou. lib. de Sancto-
rũ beatitu-
dine & ca-
noniz. c. 8.

Laur. Sur-
ius to. 2.
di. 2. c. 1.
Mart. c. 9.
pag. 39.

Sanctorum canonizationes præstiterunt. Hæc de antiquitate canonizandi Sanctos, vt causas canonizandi aggrediamur.

De Causis Canonizandi Sanctos.

Cap. VI.

AD subortas longo post tempore fraudes, aut fallacias tam hæreticorum, quam aliorum item scelestorum hominum cauendas, necnon ad ambitionem cum affectu humano adiunctam reijciendam, siue ad simulatam sanctitatem detegendam, maior in Canonizatione Sanctorum inuestigatio præstari cœpit. Hæretici enim atque Schismatici cruciatus ac necem passi pro Christi nomine aliquibus visi sunt: quos tamen à Catholica fide alienos Ecclesia Dei non recepit: Martyrem namq. Christi, vt ait S. Pater Augustinus multis in locis, non poena facit, sed causa: & quidquid patiuntur ij, qui extra Ecclesiam Catholicam sunt, perfidiæ poena non, martyrium esse censetur. Exemplis autem Pseudomartyrum silentio prætermisiss, exemplum de Hermano quodam hæretico fictæ sanctitatis homine, hoc loco subiiciendum censeo: is enim vita functus, sanctitatis opinionem ac venerationem consequutus fuit, totoq. viginti annorum interuallo retinuit: cuius corpus post dictum annorum spatium (teste Platina) Bonifacius viij. exhumari, comburiq. iussit, diligentissima de ipsius hæresi, fictaq. sanctitate, habita inquisitione.

Affectus item humanus, cum ambitione coniunctus, fuit in causa, cur ex hac vita pie decedentes, tum consanguineos, tum affines & amicos tanquam Sanctos,

pro

August. to.
2. ep. 61. &
166. & alijs
locis.

Platina in
Bonif. viij.
de Hermano
hæretico.

Bonif. viij.

Pro suo quisque arbitrio, & affectu veneretur, patrociniumq. ab eis publicè imploraret. Hinc perturbatione atque confusione suborta, ille, qui à quibusdam vti Sanctus colebatur; ab alijs magno cum scandalo irridebatur. His, alijsq. de causis res tanti ponderis ac momenti, cuiusmodi Sanctorum canonizatio est, non nisi mora interposita, & quidem longa, diligentissimaq. habita inuestigatione, medijs interea & Principum & Ciuitatum, Nationumq. summis precibus, vt scilicet veritas ipsa splendidius elucescat, in annos plurimos differri solet, ac iure debet. Id quod, exemplis hoc genus multis silentio prætermisis, in canonizatione sancti Stanislai Episcopi Craeouiensis, & Martyris, qui anno 175. post martyrium Catalogo Sanctorum fuit adscriptus, factum constat.

Canonizatio cur diu differri debeat.

Stanislai canonizatio.

Cum enim sub Innocentio IV. Pontifice Maximo diu multumq. pro eo canonizando laboratum esset, Raynaldo Episcopo Cardinale Ostiensi (qui Innocentio successit, & Alexander IV. nuncupatus fuit) dictam Canonizationem, vt Surius testatur, mirum in modum impediante, Stanislaus Raynaldo aduersa valetudine grauissime laboranti, omniq. viuendi spe destituto, ac moribundo, vigilanti tamen, ac decumbenti, vt idem Surius ait, apparuit, eiq. in signum sanctitatis suæ mandauit, vt illico sanus è lecto surgeret. Raynaldus itaque expresso Dei miraculo sanus omnino ac statim effectus, Stanislai canonizationi maiorem deinde in modum tota re perspecta suffragatus est. Hæc de causis, & antiquitate canonizandi Sanctos, vt ea, quæ ad canonizationem pertinent, explicemus.

Laur. Surius in Stanislao to. 3. Die 8. Maij prope finem. Stanislai apparitio, & miraculum.

Quanam sint illa, quibus præiis in Canonizatione solenni, Sanctorum Catalogo adscribi quis potest.

Cap. VII.

QUAMVIS multi sint, qui de rebus ad Canonizationem celebrandam pertinentibus aliqua ex parte conscripserint; omnes tamen vno consensu eadem fere scriptis hac in re mandarunt. Hæc itaque rei tati ponderis ac momenti perneccessaria, quanti est Canonizatio, ordine iuxta intellectus mei captum immutato, multis interea rebus additis, diuisioneque rerum dicendarum præuia, hoc loco cenſeo enumeranda: aliqua enim ad Canonizandum, aliqua ad Canonizantem, aliqua vero ad canonizandi formam pertinentia nobis hoc in Commentario sese offerunt consideranda.

Quanam in eo, qui canonizandus est, requirantur.

Cap. VII I.

I.

EAM A inculpata vitæ longa temporum serie, ad finem vsque vitæ inclusue nunquam interrupta, pro quouis canonizando in primis requiritur, ac postulatur.

II.

Vitæ autem rectitudo, catholica fide præuia, & factis & dictis comprobatur: nam circa spiritualia,

tualia, & corporalia misericordiæ opera; circa item castitatem, sobrietatem, & abstinentioniam; circa bonos mores, actus, & labores multos, vel pro fide, vel pro animarum salute constanter toleratos, & circa denique virtutes omnes, præsertim vero circa Christianam humilitatem versatur.

Vitæ sanctimonia potest esse simulata & ficta, cuiusmodi vita Hypocritarum est. Hypocrita enim est alienæ personæ simulator; unde Histriones & alij fabularum actores, Hypocritæ propriè vocantur a verbo Græco *hypo* & *crita*, quod inter alia simulare significat; & sicut in Comædijs ac Tragoedijs actio ipsa hypocrisis dicitur; ita à Rhetore hypocrisis appellatur, quam Latini pronuntiationem vocant, in gestu, motuq. præcipue consistentem, cui Demosthenes primas, secundas, & tertias tribuit. Hinc per metaphoram seu per translationem homines illi, qui ab ea, quam simulant, persona longissime absunt, dum aliud in pectore, aliud in ore, atque in externis actionibus gerunt, ut probi, ac pii esse videantur, translate Hypocritæ, hoc est simulatores vocitari solent, eorumq. actio hypocrisis appellatur. Vera itaque vitæ integritas & innocentia miraculis interdum illustratur, ac declaratur.

Quamvis vera vitæ sanctitas sine miraculis pro aliquo canonizando sufficiat; contra vero, non item, ut S. P. Augustinus docet; ea tamen miraculis splendidius comprobatur, ac demonstratur, dummodo in eis veri miraculi conditiones non desiderentur.

*Miracula vera ad Canonizationem præstan-
dam pertinentia quomodo à non
veris discernantur.*

Cap. IX.

MIRACULORVM inuestigatio dili-
gentissima esse debet; propterea quòd
tàm à malis, quàm à bonis homini-
bus fieri possunt, immo & a Dæmo-
nibus ipsis mirabilia quædam perpe-
trari solent, quæ tamen miracula re-
vera non sunt, ut infra ostendemus: Miraculum nam-
què proprie sumptum, sicut S. Thomas, Doctor Ange-
licus, ac ceteri Doctores Theologi docent, illud est,
quod sit præter totius naturæ creatæ ordinem, sub quo
omnis virtus creata continetur: si enim lapis, qui sua-
pte natura deorsum tendit; non præter totius naturæ,
sed tantum ipsius lapidis naturæ ordinem à quopiam sur-
sum proijciatur, id haudquaquam miraculum dici potest.

Quamvis ijs ex rebus, quas hucusque de pro-
pria miraculorum natura conscripsimus, veræ miracu-
lorum conditiones fuerint explicatæ; hoc tamen loco
ea, quæ Cardinalis Ostiensis, & Bartholomæus Cas-
sanæus in hanc rem scripta reliquerunt, in medium
afferre libet. Hi enim quattuor in miraculis pro ali-
quo canonizando requiri volunt: quorum primum est,
ut miraculum non ex arte, aut Dæmone fiat: secundum,
ut sit contra naturam: tertium, ut non ex vi verborum,
sicut panis in verum Christi corpus miraculose transub-
stantiatur, sed ex merito hominis fiat: quartum est, ut
miraculum ad fidei corroborationem fiat: herba enim,
ut aiunt,

S. Tho. p. 1.
q. 110. art.
4. & q. 114
art. 4.

Card. Ost.
lib. 3. sum-
mæ de re-
liq. & ven.
ss.
Cassanæus
p. 3. Catal.
glor. mudi
confid. 49.
Ex Glossa
in c. 1. de
Reliq. &
ven. Sancti
li. 6. in ver-
bo, Sedis
Apost.

vt aiunt, hominis ministerio transit in vitrum, nulla fidei corroboracione intercedente. Hæc ex Casfanæo, & Ostiensi, post Glossam. Ea itaque opera, in quibus dictæ conditiones desiderantur, miracula reuera dici non possunt. Nunc reliquum est, vt mirabilia Dæmonum aut Magorum opera examinentur, ne falsa pro veris miracula suscipiantur.

Miracula vera quomodo à bonis & malis Christianis, & non vera à Magis, ac Dæmonibus fiant.

Cap. X.

MIRACVLVM proprie sumptum non nisi à Deo fieri potest: si autem ab Angelo vel à Sancto aliquo verum fiat miraculum, id virtute tantum diuina factum fuisse dicas oportet. Fit quoque verum miraculum non solum à bonis, sed etiam à malis Christianis. A bonis, vt ait S. Thomas, non nisi per publicam fit iustitiam, quæ in toto mundo est, sicut lex publica in Ciuitate, hoc est, vt ait S. Bonauentura, per fidem veram, quæ verè iustificat, & à veritate prædicatur, ad ipsorum sanctitatem, necnon ad Dei gloriam indicandam, & ad prædicatam veritatem confirmandam. A malis autem Christianis istuc ipsum, Deo concedente, fieri nonnunquam potest, non propriè per publicam iustitiam, sed per publicæ iustitiæ signa, quia ipsi fidem habent, & opera videntur habere, Christi nomen inuocantes, vel aliqua sacramenta exhibentes. Hæc ex Doctore Angelico & sancto Bonauentura. Hinc S. Matthæus Euangelista

S. Thomas

S. Bonauentura

S. Th. p. 1.
q. 110. ar. 4.
Et S. Bona
uent. lib. 2.
sent. d. 7. p.
2. q. 2. ar. 2.

Matth. 7. gelista, malos Christianos in die Iudicij vniuersalis dicturos hisce testatur verbis: *Domine Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Prophetia enim nec-

Prophetia
& alia gra-
tia gratis
data cum
peccato sta-
re possunt.

non demones eiiciendi, & miracula faciendi facultates sunt gratia gratis datae, quae, ut aiunt Theologi omnes, cum peccato mortali stare possunt. Huius autem generis facultates malis Christianis à Deo interdum conceduntur, non ex meritis eorum, qui operantur, sed ex inuocatione nominis Christi ad condemnationem eorum, qui Christi nomen inuocant; atque ad vtilitatem eorum, qui talia vident & audiunt, ut, quamuis ea signa facientes contemnant, Deum tamen, ad cuius inuocationem tanta sunt miracula, venerentur, & colant. Nam & Saul & Balaam & Caiphas prophetauerunt, nescientes quid ipsimet dicerent: Pharaos & Nabuchodonosor somnijs futura cognouerunt: Et in actibus Apostolorum filij Saeuæ Sacerdotum Iudaeorum Principis, demonia eicere videbantur. Iudas denique Apostolus cum animo proditoris multa signa inter ceteros Apostolos fecisse narratur. Hæc ex Beato Hieronymo in sanctum Euangelistam Matthæum. Mali namque Christiani ex fide absque charitate, sine qua vitam æternam mereri haudquaquam possunt, dictis de causis demones eicere, miracula operari & prophetare queunt. Hinc Chrysostomus de talibus dixit:

1. Reg. 10.
Num. 23.
Io. 11.
Gen. 41.
Dan. 2.
Act. 19.

Hier. li. 1.
c. 7. to. 6.

Chrys. in
c. 7. Matt.
Chrysost.
hom. 14. in
c. 7. Matt.
to. 2. in cer-
ti Aug.

Sed considera: quia in nomine Christi se prophetaſſe dicunt, non in spiritu: Prophetant enim in nomine Christi, sed in spiritu Diaboli, quales sunt diuinatores. Demonia eiiciunt in nomine Christi, habentes spiritum inimici; Magi autem non eiiciunt, sed eicere videntur, colludentibus sibi Demonibus: faciunt & virtutes, id est miracula non vtilia & necessaria, sed inutilia & vana. Hæc Io. Chrysostomus, qui malos Christianos, fidem tamen habentes, & Christi nomen in miraculis faciendis in-

uocan-

uocantes cum magicam artem exercentibus videtur confundere : Magi enim mirabilia quædam faciunt interdum, quæ reipsa miracula non sunt, vti ostendemus; eaq. non nisi per pactum, vt ait S. Thomas, ac ceteri Theologi, cum dæmone initum perpetrant: Mali vero Christiani, per publicæ iustitiæ signa, veluti Christi nomen inuocando, vera miracula, sed diuina quidem virtute faciunt. Miraculum namque propriè dictum, quod est, vti diximus, extra totius naturæ creatæ ordinem, causam habens omnibus omnino occultam, a solo Deo fieri potest: a bonis autem & malis Christianis eo, quem explicauimus, modo. Dæmones item, qui exactissima omnium rerum scientia insignes conditi fuerunt, quibus etiam integra & splendidissima post lapsum remanserunt naturalia, mirabilia quædam efficiunt, quæ tamen miracula non sunt, quia causam omnibus omnino occultam non habent, nec extra totius naturæ creatæ ordinem sunt, cuiusmodi, vt ait S. Thomas, vera miracula esse debent.

S. Tho. p. 1.
q. 110. art.
4 ad 2.

Miraculū
verūquod-
nam sit.

S. Tho. p. 1.
q. 110. art.
4. ad 2. &
q. 105.
art. 7. in
corp.

Opera Dæmonum mirabilia ab Augustino narrata, cur miracula dici non queant.

Cap. XI.

DICTVM in modum facta esse, credendum est, opera Dæmonum illa, quæ S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei de Diomedis & Vlyssis focijs; illis in volucres, his vero à Circe saga in alias bestias immutatis, deq. Arcadibus in lupos, deq. alijs per esum casei in asinos conuersis, narrat. Hæc & id genus alia superficie tenus, vt ait S. P. Augustinus, hoc est Dæmonum ludifi-

Lib. 18. ca.
16. 17. 18.
to. 5.

Aug. vbi
supra.

catione fieri queunt. Hinc in libro de spiritu & ani-
 ma de alijs Dæmonum præstigijs (quas omnes mirabili
 eorundem perspicacitati, necnon experientiæ tam ma-
 gno seculorum numero exercitata, motusq. ærei cor-
 poris miræ velocitati adscribit) in hanc loquitur ver-
 borum formam: *Dæmones & acrimonia sensus (hoc est subti-*
litate cognitionis) & celeritate motus ærei corporis, terrenorum
corporum sensum facile præcedunt, & quedam cogitata prænun-
ciant, quæ homines mirantur propter tarditatem terreni corporis.
Accessit autem Dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum
vita protenditur, rerum longe maior experientia, quàm hominibus
potest euenire propter breuitatem vitæ. Idcirco quedam futura
prædicunt, & quedam mira faciunt, quibus homines alliciunt, &
seducunt. Vnde quedam mulierculæ post Satanam conuersæ, Dæ-
monum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & pro-
c. Episcopi fitentur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum He-
rodia & Minerua, & innumera mulierum multitudine equitare,
z. Cor. 11. earumq. iussionibus obtemperare. Ipse namque Satan, qui trans-
figurat se in Angelum lucis, cum mentem cuiusque mulierculæ
caperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, illico trans-
format se in diuersarum personarum species ac similitudines: &
mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludens, modo læta, &
modo tristia; modo cognita, modo incognita personas ostendens,
per deuia quæque deducit. Et cum solus hoc patitur spiritus in-
fidelis, nec in animo, sed in corpore euenire opinatur; idcirco om-
Ezech. 3. nis stultus & hebes, qui hæc omnia, quæ spiritu fiunt, etiam in
Apoc. 2. & corpore accidere arbitratur, cum Ezechiel & alij Propheta, Ioan-
4. nes etiam Euangelista & Apostoli in spiritu, non in corpore vi-
2. Cor. 12. siones viderint. Hæc Augustinus ad verbum: quæ ferè
Decreti 3. omnia ex Concilio Ancyrano, à Gratiano inserta legun-
p. d. c. Epi. tur. Toto autem illo tempore, quo homines arte dia-
26. q. 5. bolica sopiti existunt, à Dæmone, ait Aegidius, eorū cor-
Aegid. lib. 2. sent. d. 3. pora iuxta naturæ exigentiam sustetantur; aliquo scilicet
q. 2. ar. 5. alimento, & subtili quidè in ea corpora latenter immisso,
dub. 1. in corp. post med.

*Opera Daemonum mirabilia, qua non sunt
miracula, quot modis fiant.*

Cap. XII.

DAEMONVM opera miracula non
sunt, quia vires naturæ, ut ostende-
mus, non superant; sed ijs, qui talium
operum causas, aut talia faciendi mo-
dum ignorant, mirabilia videntur: ea
enim Dæmones faciunt, aut humano-
rum sensuum illusionibus, aut naturalium rerum o-
peratione, naturales videlicet rerum causas dispen-
dentes, mira. celeritate adiuuantes, actiua denique
passiuis applicantes, vel corpora huc, atque illuc de-
ferentes: Angeli namque tam boni quam mali omnium Angelorū
rerum cognitionem, ac scientiam callent exactissi- bonorum,
mam, eisq. ad nutum, quantum ad motum, res cor- & malorū
poreæ obediunt, ut id Theologi omnes magno con- scientia.
sensu affirmant. Hinc Dæmones ob naturalem omni-
bus spiritibus inditam facultatem, si à Deo inter-
dum non impedirentur, tot, tantaq. nobis inferrent
damna; quot quantaq. à nobis excogitari non pos-
sunt.

Huius autem generis miracula, vel potius illusiones, modis multis in sensu imitantur, ut Ac-
tibus autem generis, imitantur sensum, ut tamen, ut
quod non est, ei apparet, sicut phantasia que-

line

Quomo-

Quomodo sensus hominum à Demonibus ludificantur ad eorundem illusiones cauendas.

Cap. XIII.

Aegid. li. 2.
sent. d. 8. q.
2. artic. 5.
dub. 1. la-
ter. in re-
sol.

Aug. li. 18.
cap. 5.

QVOD ad sopitos, aut ludificatos tam exteriores, quam interiores sensus attingit, Aegidius Columna Romanus, Doctor ex instituto S. P. Augustini fundamentarius, id tribus modis fieri posse, tam rationibus quam exemplis docet, & fusissime quidem. Nos autem hac in re breuitati consulentes, eandem rem paucis explicabimus verbis. Humanorum itaque sensuum tum exteriorum, tum etiam interiorum ludificatio tribus modis, ratione scilicet obiecti, medij, & organi, quantum ad figuram, colorem, & imaginationem, fieri potest. Obiectum, ut de sensu visus loquamur, est res sensata visibilis, quæ visui sese offert: Medium est aer perspicuus, per quem res visibilis ipsi visui offertur: Organum autem, hoc est instrumentum videndi, est oculus. Duo prima facillime à Demonibus, & quantum ad colores, & quantum ad figuras immutari possunt, ut S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei testatur, dicens: *Quod enim homines coloribus, & corporibus veris, hoc Demones figuris fictis facillime possunt.*

Aegid. li. 2.
sent. d. 8.
q. 2. art. 5.
dub. 1. Lat.

Huius autem generis illusiones, vel per fictionem colorum, vel per immutationem sensuum ab eis fieri solent: modica enim in sensu mutatio, ut Aegidius noster ait, ludificat sensum, ita tamen, ut quod non est, ei appareat, sicut phreneticis euenire

nire solet, quibus ob ascensum, ut ita dicam, fumositatum ad cerebrum, quæ re vera non vident, videre videntur. Istuc fere ipsum nobis dormientibus accidere interdum constat, calore, qui animæ sensitivæ instrumentum est, à corde ad interiora sublato; hinc sensus exteriores sopitos manere necesse est. Hæc ex Aegidio Columna, qui loco nuper commemorato ait, immutari etiam posse organum phantasticum, hoc est imaginativum instrumentum, quod est medius cerebri ventriculus, in quo phantasmata, siue species eorum tam præsentium quàm absentium à communi sensu phantasiæ seu imaginativæ ipsi oblatae imprimuntur. Sicut autem, inquit Aegidius, organo phantastico, per fumositatum ascensum desiccato, dormientes sibi videre videntur quæ non vident; ita & Dæmon tali desiccatione dictum organum immutando facere potest, ut falsæ imaginationes aut species, quales sunt, quas dormientes videre sibi videntur, hominibus suo ipsius arbitratu, sensibus sopitis, appareant, nisi à Deo impediatur. Homines autem hunc in modum illusi, quamvis non dormiant, dormientibus tamen, sensibus immutatis aut sopitis, assimilantur: Dæmones enim, quibus ad nutum res corporeæ, quantum ad morum, uti diximus, obediunt, omnem figuram in quamcunque figuram, omnemque colorem in quemcunque colorem convertere videntur, humore oculorum, ut aiunt, variato vel alterato.

Aegid. vbi
supra.

Aegid. vbi
supra.

Dæmonum Præstigia declarantur ad eorundem illusiones cognoscendas.

Cap. XIV.

ICTIS iam modis Dæmonum fiunt illusiones de hominibus in aues, in lupos, in asinos, & in alias bestias mutatis, quas S. P. Augustinus in libro de Ciuitate Dei, & de spiritu & anima, vt vidimus, enarrauit. Hinc idem

Aug. vbi
supra pag.
19. & 20.

Aug. li. 18.
cap. 18. de
Ciu. Dei.
to. 5.

S. Doctor in eodem libro de huius generis Dæmonum præstigijs nuper recitatis, seu de metamorphosis, hoc est de transformationibus apparenter tantum, aut superficie tenus præstitis in hanc disputat verborum formā: Nec sane Dæmones naturas creant: si aliquid tale faciunt, de quolibet factis ista vertitur quæstio, sed specie tenus, quæ à vero Deo sunt creata, commutant, vt videantur esse quod non sunt. Non itaque solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim Dæmonum arte vel potestate in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse conuerti; sed phantasticum hominis (organum scilicet imaginatiuum) quod etiam cogitando siue somnando per rerum innumerabilia genera variatur, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira celeritate formas capit; sopitis, aut oppressis corporeis hominis sensibus, ad aliorum sensum nescio quo ineffabili modo figura corporea posse perducī, ita vt corpora ipsa hominum alicubi iaceant; viuentia quidem, sed multo grauius, atque vehementius, quàm somno, suis sensibus obseratis. Hucusque sanctus Doctor, qui in eodem libro, & capite præstigiosum etiam narrat exemplum de stabularijs quibusdam foeminis, quæ caseum viatoribus manducandum præbentes, in iumenta sarcinas onerosas deferentia, eos malis artibus conuertebant: idq. in quadam

dam Italiae regione fieri solitum se audiuisse testatur, dum in ea moraretur. Immo, ut ipse inquit, quidam nomine Præstantius illud ipsum aiebat suo contigisse patri, qui caballum se factum, annonam inter alia iumenta militibus aliquando baiulasse affirmabat. Hæc ex Augustino, qui hac in re suam profert sententiam dicens: *Quæ onera, si vera sunt corpora, portantur à Dæmonibus, ut illudatur hominibus, partim vera onerum corpora, partim iumentorum falsa cernentibus.* Ex quibus Augustini verbis, partim vera, partimq. falsa; veras scilicet fuisse sarcinas à Dæmonibus delatas, falsa vero iumentorum corpora per Dæmoniacam illusionem nuper explicatam extitisse colligimus: Dæmones enim (quibus ad nutum res corporeæ, quantum ad motum localem, obediunt) ædificia integra, quamuis magna, è loco ad locum transferrent, aliaq. maiora, & peiora quidem, nisi à Deo impedirentur, efficerent.

Aug. lib.
18. De Ci-
uit. Dei
cap 18.
to. 5.

Dæmonia
mira pote-
stas.

Quod autem Dæmones nihil mali, nisi Deo permitte, hominibus inferre possint, id ex eo nobis exploratum, manifestumq. fit, quod Dæmones à corpore humano, ut Euangelistæ Sancti testantur, expulsi, nec in gregem quidem porcorum, nisi Christo annuente, ingredi potuerunt: eorum tamen potestas, non impedita, tanta est, quanta potest esse maxima. Hinc B. Iob de Dæmonis potestate ait: *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est, ut nullum timeret.* Hæc B. Iob. Tanta verò Dæmonis potestas in tribus actionum generibus versari solet, sensuum scilicet tam interiorum, quàm exteriorum ludificatione; naturalibus insuper rerum causis; & corporum è loco ad locum translatione, & maxima quidem celeritate: Duas primas actiones, nuper explicauimus; tertiam hoc loco exemplis explicare libet.

Matth. 8.
Mar. 5.
Lucæ. 9.

Iob 41.

Pag. 22. &
23.

Insigne huiusce actionis exemplum illud est, quod

D

San-

Matth. 4. Sanctus Matthæus Euangelista scribit de Christo Domino, qui à Dæmone, non solum hortatore, vt Ioanni Chrysostomo placet, super pinnaculum templi, & in montem excelsum assumptus fuit; sed re ipsa, & vt ita dicam, corporaliter asportatus, Sancto Gregorio magno innuente, qui ait: *Quid ergo mirum, si se ab illo permisit in montem duci, & tentari, qui pertulit etiam à membris illius crucifigi?* A Dæmone igitur eò delatus fuit, non quasi ex necessitate, sed quia, vt ait Origenes, Christus eum sequebatur, ad temptationem quasi athleta sponte procedens. Hunc in modum Angelus ille bonus Prophetam Habacuch capillo capitis apprehensum ex Iudæa Babylonem vsque asportasse, indeque eum in Indæam reportasse apud Daniele Prophe-
 tam legitur. Hoc boni Angeli, illud autem mali ope-
 ra; hoc Deo iubente, illud Deo saltem permittente, factum esse constat: neutrum tamen miraculum fuit, quippe quod supra totius naturæ creatæ ordinem, seu facultatem non extitit. Hunc in modum fuit Simonis Magi volatus. Is enim à Dæmonibus in aëra eue-
 ctus, Nerone Imperatore, vniuersoq. Populo intuen-
 te, atque obstupesciente, vt Scriptores tam sacri, quam profani testantur, volare videbatur: quem tamen ad Beati Petri Apostoli preces, à Dæmonibus, Deo iu-
 bente, destitutum, in terram statim præcipitem cor-
 ruisse, atq. extinctum debitas persoluisse poenas le-
 gimus.

Abdias Ba
 byl. lib. 1.
 Suet. in
 Ner. c. 12.
 Hegeſipp.
 lib. 3. c. 2.
 Cyrill. ca-
 tech. Epi-
 ph. hæ. 21.
 Philastr.
 de hæ. c.
 3.
 Aug. ep.
 86. de hæ.
 1. contra
 Fulg. Do-
 natistam
 c. 23. & a-
 lij.
 Iob. 1.

Dæmones item, ventis vehementibus, ac turbulen-
 tis excitatis, ædificia ipsa, quamuis maxima, fundi-
 tus diruere, Deo permittente, statim possunt, sicut con-
 tra Iob factum esse constat. Terram quoque vi ventorum
 concutere, & maris aquas ab imo incredibili homi-
 num iactura commouere queunt. Res etiam præsen-
 tes, vel eas inuisibiles reddendo, vel aliò transferen-
 do

do ab hominum conspectu repente subtrahere possunt, sicut Plato & Cicero à Gyge factum commemorant: id quod non annuli, quem gestabat, vt fabulose aiunt, virtute, sed Dæmonum artificio factum fuisse credendum est. Arte item Dæmonum, sanguinem, & carnes, necnon laxa phuisse apud T. Liuium legimus. Miro eorundem artificio Statuæ, vel aliæ res inanimatæ ab ipsis motæ, more hominum ambulare; immo etiam, tam inanimantes, quàm animantes, rationis tamen expertes, loqui visæ sunt. Quæ sanè omnia tam à Liuiio varijs in locis; quam à Valerio Maximo in eo de Miraculis capite narrantur, multa. in eam rem exempla recensentur. Hunc in modum, sermonibus articulatis ab Angelo in aëre formatis, Asina Balaam more humano loquuta fuisse legitur. Hæc & id genus alia, ac fere innumera, & quidem admiranda, quauis à Dæmonibus fieri queant, miracula tamen, vt suo iam loco explicatum est, haudquaquam sunt: sed ad falsitatem miraculorum cognoscendam, illusionesq; Dæmonum cauendas hoc loco enarrare visum fuit, vt in Canonizatione alicuius tractanda, cautior quisque reddatur.

Plato lib.
2. de Rep.
Cic. lib. 3.
offic.

Liui. lib. 3.
& 7.
Dec. 1. &
alijs in lo-
cis.

Liui. 1. 3. &
7. Dec. 1.
& 3. Dec.
1. 4. & 7.
2. bello Pu-
nico & a-
lijs in lo-
cis.
Val. max.
lib. 1. c. 8.
Num. 22.

Dæmones quomodo in corporibus assumptis appareant, explicatur, ad eorundem illusiones cauendas circa miraculum suscitandi mortuos in canonizatione alicuius potissimum tenens locum.

Cap. XV.

Corpus
Angelorum
assumptum,
quomodo
formetur.

ANGELI interea tam boni quam mali, quotiescunque alicui apparere volunt, corpus ex aëre, crassis quibusdam vaporibus admixto assumunt, ut corpus ipsum visibile, & coloratum, appareat, non secus atque nubes varijs coloribus admixtæ à nobis cernuntur. Corpus itaque ab Angelis tam bonis quam malis ex aëre per aliquam vaporum admixtionem, forma extrinseca vel effigie quacunque ex arbitrio formatum, visibile atque coloratum apparet, & cum eis statim euanescit. Ut autem (quod est difficilius) palpabile fiat, tactuique resistat corpus aëreum, id ad nutum Angelorum (sicut ad ipsorum nutum mouetur & stat) iuxta omnium Theologorum consensum fieri affirmamus. Angeli vero tam boni quam mali in corporibus assumptis, vitæ opera exercere non possunt, quamuis aliqua in eis interdum exercere videantur: quia sunt corpora aërea, non animata; & propterea corde carentia, cui operationes præsertim vitæ adscribuntur. Quamuis item Angeli in corporibus assumptis loquantur, vel potius loqui videantur, locutio tamen illa propriè dici non potest:

test : non est enim vox ab animali, nec veris organis vel instrumentis ad vocem pertinentibus formata : nec sonus ille per imaginationem conceptus dici valet, cum ibi virtus imaginatiua non sit. Nec vox illa proprii intellectus interpretatiua est, cum ex Angelo & corpore illo assumpto vnum per se non fiat. Est tamen ibi nonnihil locutioni adsimile, sicut instrumenta illa, ex quibus reddi vox debet, naturalia non sunt, sed naturalibus similia esse dicuntur. Hæc ex Aegidio Romano, & alijs Theologis de corporibus à Dæmone assumptis, vt viuorum & mortuorum apparitiones agrediamur.

Angeli nã
in corpo-
ribus assũ
ptis pro-
prie loqui
dicantur.

Viuiorum, & mortuorum apparitiones ad illusiones item Dæmonum in Canonizatione alicuius cauendas explicantur.

Cap. XVI.

ILLVM etiam in modum Angeli, siue boni, Deo iubente; siue mali Deo saltem permittente, ad alicuius mortui, vel viuentis personam repræsentandam; illi scilicet ad vtilitatem & consolationem; hi vero ad ludificationem præstandam apparent iuxta S. Patris Augustini sententiam in libro de spiritu & anima dicentis; Cum homines mortui, siue viui, hominibus dormientibus, vel vigilantibus apparent, non in ipsis rebus, vt sunt, videntur, sed in quibusdam similitudinibus rerum. Istud autem angelicis operationibus fieri credimus per dispensationē prouidentie Dei, bene vtentis bonis vel malis secundum inscrutabilem altitudinem iudiciorum suorum: siue hinc instruantur mentes mortalium, siue fallantur, siue consolentur, siue

Aug. lib.
de spiritu,
& anima c.
29. to. 3.

siue terreamur; sicut vnicuique vel præbenda est misericordia, vel irroganda iustitia ab eo, cui misericordiam & iudicium non inaniter decantat Ecclesia. Hucusque Augustinus, qui postquam mortuorum vel viuorum apparitiones in corporibus ministerio Angelorum formatis & assumptis fieri explicauit, quæ dixit, ratione comprobauit & confirmauit hisce verbis: *Ibi siquidem sunt spiritus defunctorum,*

Aug. vbi
supra.

Mortui
quomodo
sciunt quæ
hic aguntur

vbi non vident neque audiunt quæ aguntur aut eueniunt in ista vita hominibus. Ita tamen est eis cura de viuis, (quamquam quid agant, omnino nesciant) quemadmodum cura est nobis de mortuis, quamuis quid agant, vti que nesciamus. Nesciunt quidem mortui, quid hic agatur: sed dum hic agitur, postea audire possunt ab eis, qui hinc moriendo ad eos pergunt: non quidem omnino, sed quantum sinitur eis indicare, & eos oportet audire. Scire etiam possunt ab Angelis, qui hic nobis præsto sunt, & animas nostras ad illos deferunt. Spiritu etiam Dei reuelante cognoscere possunt quæ hic aguntur, quæ necessarium est eos cognoscere. Hæc Augustinus de mortuorum apparitionibus: num autem mortuorum fiant apparitiones per eorundem præsentiam, an personas mortuorum Angeli in corporibus assumptis repræsentent, reuocat in dubium dicens: Quidam etiam ex mortuis ad viuos rapi possunt, non per propriam naturam, sed per diuinam potentiam. Virum tamen ista fiant per eorum præsentiam, aut per Angelos suscipientes eorum personam, affirmare non audeo. Deus enim omnipotens, qui est

Greg. Turon. lib. 1.
Mirac. S.
Mart. c. 5.
to. 7.
Bibl. ss. pp.
Surius to.
6. die xi.
Nou. ad finem.
Lippom. p.
2. cõp. eadem die.

vbi que præsens, per angelica ministeria vsquequaque diffusa potest præbere ista hominibus solatia, quibus in huius vitæ miseria indicat esse præbenda. Hæc S. Doctor de apparitionibus mortuorum angelico ministerio præstitis: atque hunc in modum sanctus Ambrosius ad altare Mediolani rem sacram faciens, somnoq. correptus, exequijs sancti Martini Turonis interesse potuisset, si verum esset, quod Gregorius Turonensis hac de re scripsit: eodem namque tempore sanctus Ambrosius inter celebrandum

Medio-

Mediolani, & Turonis in sancti Martini exequijs (vt aiunt) visus fuit: fieri enim potuit, sicut Aegidius no-
ster ait, vt sanctus Ambrosius somno complexus, & consopitus, per visionem imaginatiuam, & virtute quidem diuina exequias illas adeo clare viderit, vt ijs interfuisse sibi visum fuerit, sicut dormienti, & per somnum aliquid videnti euenire frequenter solet. Personam insuper aut imaginem Beati Ambrosij ministerio angelico in corpore assumpto representatam illic fuisse censendum est. Hinc factum fuit, vt, qui dictis exequijs adfuerunt, Beatum Ambrosium ijs interfuisse sine dubitatione crediderint, dummodo historia enarrata concedatur: sed hac in re S. R. E. Cardinalis Baronius, Vir & sacris Ecclesiasticarum rerum historijs, & Christiana pietate insignis, Gregorium Turonensem redarguit, dum Sanctum Ambrosium ante Beatum Martinum, diem suum obiisse perspicuis argumentis demonstrat. Si autem vera hoc loco fuisset historia à Gregorio enarrata, nonnisi illum in modum à nobis explicatum Sanctus Ambrosius Beati Martini exequijs interfuisset. Hæc de mortuorum, ac viuentium apparitionibus ministerio Angelorum tam bonorum quam malorum præstitis mihi dicenda videbantur, vt vera à falsis miracula, præsertim vero in ipsa mortuorum suscitatione facilius dignoscantur, necnon ad fallacias, & illusiones Dæmonum cauendas cautior quisque reddatur: opera enim Dæmonum mirabilia reuera sunt, & ab ijs, qui miram eorum scientiam cum longa experientia coniunctam, atque potestatem non impeditam ignorant, miracula tanquam à Sanctis viris facta existimantur: quæ tamen sunt Dæmonum ludificationes ad mentes hominum decipiendas præstitæ: veramque mortuorum suscitatio, quæ potissimum in Canonizatione tenet locum, à solo Deo, & à Sanctis, diuina

Quomodo S. Ambrosius exequijs sancti Martini inter esse potuisset.

Aegid. quo lib. 1. q. 1. ad arg. & quod li. 2. q. 17.

Card. Baron. in Annot. ad Martyrol. Die xi. Noembr. Et in Annual. to. 5. pag. 34. Anno Dom. 397. & to. 3. Anno Dom. 351. pag. 580.

uina tamen virtute, vti diximus, fieri potest. Qua in re suscitatio Samuelis per Pythonissam præstita seu tentata, nobis hoc loco sese offert examinanda.

*Suscitatio Samuelis Propheta incantationibus
Pythonissæ tentata examinatur ad Dæ-
monum illusiones cauendas circa su-
scitandi mortuos miraculum, in ca-
nonizatione alicuius potissi-
mum tenens locum.*

Cap. XVII.

1. Reg. 28.

QVAMVIS à Pythonissa, maga illa, Samuel Propheta sanctus, vt in primo Regum libro legitur, a morte ad vitam, Saule postulante, reuocatus videatur; id tamen non nisi à Deo factum esse dicas necesse est, ijs modis, quos infra explicabimus.

Non desunt qui non Samuelem suscitatum, sed Dæmonem per Pythonissam in corpore aëreo; ab Angelis tam bonis, quam malis assumi solito; vultu tamen, & habitu Samuelis apparuisse, atque in eo corpore cum Saule loquutum fuisse velint.

Prima S. Augustini opinio.

ENúmero eorum, qui Samuelem suscitatum nolunt, fuit, &, vt opinor, primus, S. Pater Augustinus, qui in libro quæstionum veteris, ac noui Testamenti, vt historiam in primo Regum libro enarratam, suæ
q. opi-

que opinioni aduersantem, explicet, in hanc loquitur Aug. lib. verborum formam: *Historicus mentem Saulis, & habitum* quest. vet. *Samuelis descripsit, ea, quæ dicta, & visa sunt, exprimens;* & no. Test. q 27. to. 4. *prætermittens, si vera, an falsa sint.* Hæc Augustinus, qui, vt suam tueatur opinionem, alteram aliquot eneruat rationibus, quibus infra in medium allatis, respondimus cum eodem Augustino; qui quamuis in libro nuper commemorato contra opinionem sibi aduersam disputet, falsamq. esse omnibus nervis contendat; in secundo tamen quæstionum libro ad Simplicianum scripto, vtramque opinionem defendit, etiam si suam denique opinionem faciliorem intellectum expeditioremq. exitum habere dicat, hisce verbis: *In hoc facto potest esse alius facilior intellectus, & expeditior exitus, vt non vere spiritum Samuelis excitatum à requie sua credamus, sed aliquod phantasma & imaginariam illusionem, Diaboli machinationibus factam, quam propterea Scriptura nomine Samuelis appellat, quia solent imagines rerum earum nominibus appellari, quarum imagines sunt.* Hucusque Augustinus: quod autem postremo dixit, aliquot etiam declarat exemplis, quæ breuitatis causa, silentio præmittenda videntur.

S. Thomæ sententia.

EGo vero cum Sancto Thoma, Doctore Angelico, Samuelem reuera suscitatum fuisse affirmo; libri Ecclesiastici auctoritate omnino persuasus: Nam in quadragesimo sexto Ecclesiastici capite omnium Patrum post terræ promissionis ingressum, laudes enarrantur; in cuius capitis calce Samuelis item Prophetæ laudes recitantur, in quibus fit mentio de suscitatione Samuelis, necnon de eo, quod Samuel suscitatus, vt in primo Regum libro legitur, Sauli prædixit.

S. Th. 1. p. q. 89. ar. 8. ad secundū.

E

Hæc

Hæc enim in dicto Ecclesiastici leguntur libro : *Dilectus à Domino Deo suo Samuel Propheta Domini renouauit imperium, & unxit Principes in Gente sua. Et infra, multas post laudes : Post hoc dormiuit, & notum fecit regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltauit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem Gentis.* Hæc ibi, ex quibus inuictum colligitur argumentum, quo Samuelem vere suscitatum fuisse fateamur oportet : falsa enim inter vera non sunt commiscenda : si autem Samuel suscitatus non fuisset, mortemq. in crastinum Sauli non prædixisset, sicut in primo Regum libro factum esse legitur, falsæ Samuelis laudes inter veras in Ecclesiastico fuissent connumeratæ.

1.Reg.28

Corn. Ian
sen.

Nec huic difficultati (saluo tamen meliori iudicio) satisfacere videtur Cornelius Iansenius, dicens, hoc Ecclesiastici loco historiam libri primi Regum de phantastico (vt ipse ait) & imaginario Samuele recitatam fuisse ad Saulis fiduciam erga Samuelis, vt sic dixerim, veracitatem indicandam : Samuelis namque veracitas, tot iam factis comprobata, non erat quod diabolica illusione concluderetur : & quæ impio Dæmoni, & semper fallaci tribuuntur ab ijs, qui Dæmonem pro Samuele apparuisse volunt ; Samueli, à natiuitate sancto, vitæ operibus iusto, & in omnibus verbis suis fideli adscribantur. Samuelem itaque suscitatum esse, non Dæmonem pro Samuele apparuisse fatendum est.

1.Reg.28.

Quamuis autem suscitationem illam à muliere Pythonissa tentaram fuisse constet ; arti tamen magicæ Deum non fauisse ; sed eam potius impediuisse, diuinaq. tandem virtute, non arte Dæmonis, Samuelem fuisse suscitatum fateamur necesse est, etiamsi Saul à Pythonissa, vt Samuelem (inuocato Dæmone) suscitaret, postularit dicens : *Samuelem mihi*

suscita ;

suscita ; diuina enim voluntate non ad Pythonissæ inuocationem , nec ad meritum Saulis , sed ad Regni scissuram , quam Sauli Regi Samuel , dum viueret , prædixit , confirmandam , factum fuit , vt Samuel ipse , Propheta Domini verax , & ab ipso dilectus , excitaretur , arte magica impedita. Hunc in modum , consultatio Dæmonum ab Ochozia Rege Israel , vt in quarto Regum libro legitur , tentata , nuncijs ab eo ad Beelzebub , deum Accaron , missis , impedita fuit , Elia Propheta ad ipsum Ochoziam allegato , qui mortem , id ei scire cupienti , prædixit. Huic adsimile euenit Balaam , qui cum esset ariolus , & magus , Balac Moabitarum rege postulante , Dæmonem pro eo consulturus , à Deo non semel impeditus fuit. Hinc pro maledictione , quam Israeli Balac inferendam cupiebat , benedictionem , responsis Dæmonum impeditis , tandem emisit.

1. Reg. 15.

4. Reg. 1.

Num. 22.

23.

Sancti Augustini aliter sententia , & quidem verior , Angelici Doctoris doctrina consona.

Istuc ipsum suscitationi Samuelis euenisse censendum est. Hinc S. P. Augustinus quamuis in contrariam opinionem declinare videatur , hoc tamen in Quæstionibus ad Simplicianum , absurdum non esse ait hisce verbis : Non est absurdum credere ex aliqua dispensatione diuinæ voluntatis permissum fuisse , vt non inuitus , nec dominante , aut subiugante magica potentia , sed volens , atque obtemperans occultæ dispensationi Dei , quæ & Pythonissam illam , & Saulem latebat , consentiret spiritus Propheta sancti se ostendi aspectibus regis , diuinæ eum sententia percussurus. Hæc S. Augustinus.

Aug. lib.

2. Quæst. ad Simpl. q. 3. to. 4.

*S. Augustini, et S. Thoma sententia
verioris confirmatio.*

Hic de Samuele mortem Sauli, regniq. de manu eius ablationem prædicenti, non per Pythoniſſam, ſed virtute diuina reſuſcitato, hiftoriæ mirum in modum ſuffragatur illud Eccleſiaſtici dictum: *Et poſt hoc dormiuit* (Samuel ſcilicet) *& notum fecit regi* (hoc eſt Sauli) *& oſtendit illi finem vitæ ſuæ*, *& exaltauit vocem ſuam de terra in prophetia delere impietatem Gentis.*

Eccl. 46.

Eccl. 46.

1. Reg. 28.

Hæc ibi de Samuele, qui poſtquam dormiuit, id eſt obijt, (mors namque in Scriptura ſacra, & iuſtorum præſertim, dormitio & quies appellatur) *& notum fecit regi*, *& oſtendit illi finem vitæ ſuæ*, mortem ſcilicet Saulis, triumq. filiorum eius ſequenti die futuram prædixit: *& exaltauit vocem de terra in prophetia delere impietatem Gentis*, hoc eſt Samuel, quaſi è terra ſurgens, & caſtra Iſrael ad impietatem Gentis delendam manibus Philiſthijm Deum daturum prænuncians apparuit. Quæ ſane omnia in primo Regum libro à Samuele virtute diuina ſuſcitato ipſi Sauli prædicta fuere his verbis: *Scindet* (Deus) *Regnum tuum de manu tua*, *& dabit illud proximo tuo David.* Et infra: *Dabit Dominus etiam Iſrael tecum in manus Philiſthijm: cras autem tu & filij tui mecum eritis: ſed & Caſtra Iſrael tradet Dominus in manus Philiſthijm.* Hucusque Samuel Prophetæ Domini. Illa vero Eccleſiaſtici verba nuper in laudem Samuelis prophetiæ recitata, Dæmoni conuenire non poſſunt: quia mors Saulis, & filiorum eius necnon Iſraelitici Populi captiuitas, & exercitus debellatio diem in craſtinum futura non per ſigna naturalia, nec per coniecturam, ſed per diuinam tantum reuelationem præ-

præsciri poterant. Adde etiam quòd dormitio, nec pro morte, nec pro quiete Dæmoni conuenire potest; quia Dæmon nec vnquam moritur, nec vnquam quiescit. Samuel itaque, non Dæmon, diuina voluntate, Pythonissæ arte impedita, ex abditis mortuorum receptaculis euocatus fuit, vt qui regnandi principium, 1. Reg. 19. regniq. ablationem Sauli viuus prædixerat, eadem mortuus confirmaret, morte tandem eidem Sauli præmonstrata: & hanc ob causam Deus non per viuos Prophetas, sed per Samuelem iam mortuum ei responderi voluit, ac decreuit. 1. Reg. 28.

Dubiorum solutio.

Quamuis interea Samuel (vt ea, quæ nobis refragari videntur, explicemus) se à Saule adorari permiserit; adoratio tamen non fuit illa, quæ ad Deum solum pertinet, & Latria nuncupatur; sed adoratio Dulia, hoc est veneratio quædam, qua homines inuicem, venerari solent. Huius generis veneratione Dauid, 1. Reg. 24. pronus in terram, Saulem adorauit; Mulier item Abigail prona in terram, Dauid ipsum venerata est, vt in 1. Reg. 25. primo Regum libro legitur.

Samuel denique Saulem crastina die moriturum, ac secum fore prænuñciauit, dicens: *Cras tu, & filij tui mecum eritis; hoc est mecum eritis, non ad æqualitatem felicitatis, sed ad parem mortis*, vt ait S. P. Augustinus, *conditionem*; quasi dixerit: *Eritis mortui, sicut me mortuum*, 1. Reg. 28. scitis: malus enim Saul, inter bonos & sanctos, cuiusmodi Samuel erat, locum habere non poterat: magno namque intervallo post hanc vitam, vt in Euangelio Luc. 16. legimus, boni à malis disiunguntur.

Hæc mihi pro nodorum dissolutione dicenda videbantur, ne quis Dæmonem pro Samuele in corpore assum-

assumpto loquutum fuisse opinetur : non enim apparitio illa fuit phantastica, & imaginaria, sed anima Samuelis in corpore assumpto diuina sane virtute, arte magica impedita, apparuit : suscitatio namque mortui, vti non semel diximus, à solo Deo fieri potest : à Dæmone autem non nisi per illusionem, eo modo, quem explicauimus : etiamsi Dæmones per Magos Pharaonis veros serpentes, verasq. ranas, vt ait S. Thomas, ex virgis in terram proiectis, fecerint.

S. Th. p.p.
q. 114. art.
4.

Dæmonum opera qualia esse possint.

Cap. XVIII.

Dæmonū
opera tri-
bus modis
esse possūt

DAEMONVM opera propriè miracula non sunt, quia ipsa extra totius naturæ creatæ ordinem non sunt, cuiusmodi est vera mortui resurrectio ; sed mirabilia videntur, & quodam modo miracula, quatenus facultatem & cognitionem humanam excedunt, hominesq. in admirationem trahunt, tribusq. modis à Dæmone fieri possunt, vel per illusionem iam à nobis explicatam, vel per veros serpentes, & ranas veras è loco ad locum, semotis virgis, mira celeritate asportatos ; vel per veram, virgarum in serpentes & ranas conuersionem aut transmutationem. Quæ enim ex putredine præsertim fieri possunt, à Dæmonibus, qui exactissimam omnium rerum scientiam callent, ad suscipiendam formam disponi possunt ; quæ autem per multas suapte natura transmutationes generantur, optime ab ipsis disposita, paruo temporis intervallo, in suas prorumpunt species : Dæmones namque impedimenta remouent, naturam per artem adiuuantes ; actiua deinde passiuis applicant, & per

& per occulta semina, rebus corporeis insita, rerum naturalium effectus accelerant, ita vero, ut homines rerum abditarum insciji, in admirationem ducantur, talliumq. effectuum artifices, falsò nuncupentur miraculorum factores, ac rerum creatores: solus enim illorum feminum occultorum creator est Deus, qui illis in rebus rationes quasdam feminales inseruit; ordineq. naturæ interius inibi operatur. Hinc S. P. Augustinus in libro 3. de Trinitate ait: *Nec ideo putandum est, istis transgressoribus angelis ad nutum servire hanc visibilium rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi & spiritali sede incommutabilis iudicat. Nam & damnatis iniquis etiam in metallo serviunt, aqua & ignis & terra, ut faciant inde quod volunt, sed quantum finitur: nec sane creatores illi mali Angeli dicendi sunt, quia per illos Magi resistentes famulo Dei, ranas & serpentes fecerunt. Non enim ipsi eas creaverunt: omnium quippe rerum, quæ corporaliter, visibiliterq. nascuntur, occulta quadam semina in istis corporeis mundi huius elementis latent. Hæc Augustinus: infra vero, ut eadem magis explicentur, affert in medium exemplum de Parentibus & Agricolis, qui quamvis in generatione hominum & frugum operentur, creatores tamen nullo modo dici possunt. Inquit igitur hisce verbis: Sicut ergo nec parentes dicimus creatores hominum, nec Agricolas creatores frugum, quamvis eorum extrinsecus adhibitis motibus, ista creanda Dei virtus interius operetur; ita non solum malos, sed nec bonos Angelos fas est putare creatores, si pro subtilitate suæ sensus & corporis, semina rerum istarum nobis occultiora noverrunt: & ea per congruas temperationes elementorum latenter spargunt, atq. ita gignendarum rerum, & accelerandorum incrementorum præbent occasiones. Sed nec boni hæc, nisi quantum Deus iubet: nec mali hæc iniuste faciunt, nisi quantum iuste ipse permittit. Nam iniqui malitia voluntatem habent iniustam, potestatem autem non nisi iuste accipiunt, siue ad pœnam suam, siue ad alio-*

Aug. li. 3.
de Trin. c.
8. to. 3.
& Magi-
ster sentet.
lib. 2. d. 7.
c. Nec fa-
ne.

August. &
Mag. sent.
ibidè cap.
Sicut ergo.

Aug. li. 2.
Quæst. su-
per Exo. q.
21. to. 4.
Et 2. p. De
creti 26.
q. 5. c. 14.
Nec mirū

aliorum; vel pœnam malorum, vel laudem bonorum. Hucusque S. P. Augustinus de mirabilibus tam bonorum, quam malorum Angelorum operibus, in quibus ipsi exterius operantur; Deus autem interius, qui rationes seminales in illis ad effectus naturales producendos inseruit. Idem ferè in libro Quæstionum super Exodum inquit: *Insunt corporeis rebus per omnia elementa mundi quædam occulta seminariæ rationes, quibus cum data fuerit opportunitas temporalis atque causalis, prorumpunt in species debitas suis modis & finibus. Et sic non dicuntur Angeli, qui ista faciunt, animalium creatores, sicut nec Agricola segetum vel arborum, vel quorumcunque in terra gignentium creatores dicendi sunt; quamuis nouerint præbere quasdam visibiles opportunitates & causas, vt illa nascantur. Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc Angeli inuisibiliter, Deus vero solus verus creator est, qui causas ipsas & rationes seminarias rebus ipsis inseruit.* Hæc S. P. Augustinus, ex cuius verbis facile quis colligere potest, serpentes & ranas à Magis Pharaonis ex virgis conuersos, & artificiales & naturales fuisse: artificiales, quatenus Dæmones per artem magicam occulta illa rerum semina ita passiuus adaptabant, vt fierent serpentes & ranæ, quos mente conceperant: naturales vero, quatenus occulta semina, quæ ad productionem serpentum & ranarum adhibebant, illos effectus naturaliter gignebant.

Si quis autem adduci non potest, vt credat, aliquam virtutem seperiri posse, quæ virgam in serpentes & ranas, vel saltem sine magno temporis intervallo conuertere queat, fateatur tamen cum sancto Thoma, omnem naturæ creatæ virtutem nobis notam non esse, sicut hac in re nobis euenire censendum est Cum itaque huius generis opera à Magis Pharaonis confecta præter ordinem totius naturæ creatæ non sint, illa proprie miracula non sunt dicenda, sed quodammodo talia,

alia, quatenus facta sunt præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem scilicet creatam nobis ignotam. Quæ igitur virtute naturæ fieri non possunt, à S. Th. p.p. Damone re vera confici non queunt; sicuti fieri nunquam potest, ut corpus humanum in bestiale vere transmutetur, & corpus hominis mortuum reuiuifcat. Quamuis enim naturaliter ex carnibus bouinis apes, ex carnibus equinis vespæ, & ex vino corrupto musciliones, ut recitat Auerroes, nascantur, quia ex putredine fiunt; perfectiora tamen in genere præsertim animalium determinant sibi principium productiuum, materiale, & locum generationis, idest animalis matricem; illa vero, quæ ex putrefactione gigni possunt, non item, sed materiam in primis putrefactam, ut Aegidius Doctor noster docet.

Aegid.
Quol. 3. q.
8.

Auerr. lib.
12. Meta-
ph. comm.
10.

Aegid. vbi
supra.

Hæc de admirandis tam bonorum quàm malorum Angelorum operibus per virtutem creatam nobis ignotam factis, quæ omnia miracula re vera non sunt, quia ordinem totius naturæ creatæ non excedunt, sicuti eum ordinem vera mortuorum resurrectio absq. dubio superat, dum anima suo iterum corpori coniungitur, ipsumque viuum reddit, cuiusmodi fuit resurrectio Lazari, & aliæ in veteri ac nouo Testamento celebratæ.

Io. xi.
3. Reg. 17.
4. Reg. 4.
& 13.
Matt. 9. 27
Marc. 5.
Luc. 7. & 8.
Act. 5. &
20.

Samuel quomodo suscitatus.

Samuel, ut ait Tostatus, in corpore suo suscitatus non fuit, sed anima eius in corpore aëreo, assumpto, Angeli ministerio, ex receptaculis mortuorum à Deo reuocata, ad solam Saulis prophetiam indicandam, non in Ramata, vbi Samuelis erat sepulchrum, sed in Endor; vultu tamen & habitu Samuelis representato, arteq. magica impedita, apparuit: cuius reuocationis & apparitionis explicandæ causa, in sermonem de ma-

Tostatus.
1. Reg. 25.
1. Reg. 28.

gna Dæmonum potestate, atque arte, deq. eorundem
 præstigijs non inconsulto, suadente scilicet occasione,
 immo mirum in modum postulante incidimus, & li-
 benter quidem, vt miracula, quæ in Canonizatione
 diligenter examinanda sunt, intimius cognoscamus,
 vera à non veris discernentes. Conditiones itaque,
 quibus miracula vera à falsis discernuntur, hoc loco
 iterum recitandas, & explicandas censemus: quibus ex-
 plicatis, miraculorum species in medium afferemus, &
 explanabimus, deinde quonam modo miracula Sancto-
 rum à miraculis malorum hominum distinguantur,
 Theologorum sententiam aperiemus: miracula enim
 faciendi facultates, vti diximus, sunt gratiæ gratis da-
 tæ, quæ cum peccato mortali stare possunt interdum.

Gratiæ gra-
 tis datæ cū
 peccato sta-
 re possunt.
 sup. pag.
 18.

*De tribus Miraculorum generibus iuxta pro-
 prias eorundem conditiones.*

Cap. XIX.

Pag. 16.

Arist. 1.
 Metaph. c.
 2. circa
 med.
 S. Tho. p. p.
 q. 106. ar. 7
 in corp.

MIRACVLVM proprie sumptum il-
 lud est, vt non semel diximus, quod
 est præter totius naturæ ordinem. Hoc
 non nisi à solo Deo virtute propria
 fieri potest: à Sanctis vero & à malis
 hominibus, non virtute propria, sed
 diuina, diuersis tamen rationibus, vti huiusce materiæ
 initio explicauimus. Quamuis autem miraculum ab ad-
 miratione sortitum sibi fuerit nomen; propriè tamen
 miraculum dici non debet, si aliquibus tantum ipsius
 effectus causa sit occulta: Eclipsis enim Solis aut Lu-
 næ causa, rudibus est occulta: Astrologis vero notissi-
 ma est. Illud igitur, quod naturæ vires excedit, vel
 præter totius naturæ ordinem est, proprie miraculum

tam

tam supra naturam, & præter naturam, quam contra naturam dici potest ac debet, cuius causa ab omnibus omnino ignoratur.

Tria miraculorum nomina explicantur.

Cap. XX.

TRIBVS modis, vt S. Thomas, & Aegidius Columna docent, miraculum esse potest, hoc est, vel supra naturam, vel præter naturam, vel contra naturam: atque tribus hisce modis conuersionem B. Pauli miraculosam fuisse docet Aegidius Romanus in secundo sententiarum Libro.

S. Tho. 2.
sent. d. 18.
q. 1. art. 3.
Aegid. lib.
2. sent. d.
18. dub. 13
litt.

Miraculum supra naturam.

Miraculum supra naturam tunc dici debet, quando natura in substantiam facti agere non potest, veluti est diuisio maris rubri, mortuorumq. suscitatio, idq. genus alia.

Miraculum præter naturam tribus modis.

Miraculum præter naturam illud est, in quo quamuis natura quantum ad substantiam facti operari queat, illud tamen fit præter naturæ operationem iussu diuino, ac tribus quidem modis.

Primo modo miraculum præter naturam dicitur, propter excessum & singularem facti modum, cuiusmodi fuerunt ranæ in Aegypto productæ in tanta multitudine, quantam nemo antea vidit vnquam.

Exo. 7.
1.

44 De Canonizatione Sanctorum

I I.
3. Reg. 13.

Secundo modo præter naturam, miraculum nuncupatur, quatenus miraculum ad diuini nominis inuocationem præfinita hora contingit. Id quod Ieroboam declaratur exemplo, cum scilicet manus eius contra Prophetam extensa, fuerit arefacta, & ara eius diuisa.

III.
Num. 5.

Tertio modo præter naturam miraculum vocitatur, dum aliquid generatim & vniuerse contingit, vt est illud, quod in veteri Testamento de aqua zelotypiæ legitur, post cuius potionem venter adulteræ diuino miraculo putrescebat, aquæ maledictionis virtute.

Miraculum contra naturam.

S. Tho. 2.
sent. d. 18.
q. 2. ar. 3.

Pag. 17.

S. Tho. p.
p. q. 110.
ar. 4. ad 2.
& 2. 2. q.
178. ar. 2.
in corp. &
ad 3.
Idem sup.
Pag. 6.

Miraculum contra naturam appellatur, quando rei aliquid inest, quod est contrarium ei, quod fit, vt exempli gratia, si graue, quod suapte natura deorsum tendit, sursum moueatur, & virgo pariat, idq. genus alia, ita scilicet, quod natura manente contraria, quæ scilicet contrarij actus principium est, miraculo expresso sequatur actus. Hæc ex Doctore Angelico & Aegidio Columna de tribus miraculorum generibus; quæ à solo Deo, propria fiunt virtute; à Sanctis vero & a malis hominibus virtute aliena, diuina scilicet virtute, diuersis tamen rationibus, vti diximus, fieri possunt: A sanctis ad eorundem sanctitatem indicandam, & veritatem comprobandam; à malis autem hominibus, vt ait S. Thomas, ad solam prædicationem veritatem confirmandam; mala etiam agentes & veritatem prædicantes, miracula interdum facere possunt, ad hominum vtilitatem, ad Christi nominis, quod inuocant, vt diximus, commendationem, & ad sacramentorum, quæ exhibent, venerationem. Hinc S. P. Augustinus in octoginta trium quæstionum Libro

ait:

ait: *Aliter Magi faciunt miracula; aliter boni Christiani, aliter mali Christiani. Magi per priuatos contractus; cum Demonibus: boni Christiani per publicam iustitiam; mali Christiani per signa publicæ iustitiæ. Hæc Augustinus. Quamuis autem mali Christiani, malam scilicet vitam degentes, miracula dictis de causis facere interdum possint, falsam tamen doctrinam prædicantes, non item; ne Deus, qui in miraculis veris operatur, falsitatis testis existat, ut inquit Sanctus Thomas. Nunc reliquum est, ut quoniam modo miracula bonorum à miraculis magorum hominum discerni queant, explicemus.*

Aug. 83.
quæst.
Lib. q. 79.
post med.
to. 4.

S. Tho.
2. ad Thes.
fal. 2.

*Quoniam modo miracula bonorum hominum
a miraculis Magorum discernantur.*

Cap. XXI.

ANCTVS Pater Augustinus inter miracula Magorum & Sanctorum hominum discrimen in octoginta trium quæstionum Libro in medium affert hisce verbis: Cum talia faciunt Magi, qualia nonnunquam Sancti faciunt, talia quidem vi-

Aug. lib.
83. q. vbi
sup. to. 4.

sibilibiter esse apparent, sed & diuerso fine, & diuerso iure fiunt: illi enim faciunt, quærentes gloriam suam; isti quærentes gloriam Dei; & illi faciunt per quædam potestatibus concessa in ordine suo, quasi priuata commercia, vel beneficia: isti autem publica administratione, iussu eius, cui cuncta creatura subiecta est. Hæc Augustinus. Sed sanctus Thomas, dum in secundo sententiarum libro miracula bonorum hominum & magorum, efficacia, duratione, vtilitate, modo ac fine, differre scribit, ea exactius contemplatur.

S. Th. lib.
2. sent. d.
7. q. 3. ar. 4.

Quantum ad efficaciam & durationem differunt, quia miracula a bonis hominibus facta, non nisi virtute

tute diuina fiunt, cuiusmodi est suscitatio mortui, & id genus alia, virtutem naturæ actiuam excedentia, quæ Dæmones reuera facere non possunt, nisi præstigijs quibusdam, hoc est incantationibus & illusionibus, quæ diu durare non queunt.

Differunt etiam quantum ad vtilitatem, propterea quod bonorum miracula, non nisi vtilitatem afferunt, cuiusmodi sunt admirabiles ægritudinum curationes: magorum autem signa sunt noxia & vana, dum volatuum affectant & ostentant, stupidaq. hominum membra efficiunt.

B. Petrus
in itinera-
rio Clemen-
tis.

Differunt item quantum ad operandi modum: boni enim Dei nomen pie ac reuerenter inuocantes miracula faciunt; magi vero quibusdam vtuntur deliramentis, dum se cultris incidunt, & alia id genus turpia operantur.

Differunt tandem quantum ad finem: quia bonorum miracula ad catholicæ fidei ædificationem, atque ad rectos mores propagandos efficiuntur; magorum vero signa non nisi manifestum fidei & honestatis detrimentum afferre solent. Hæc sunt, quæ ex Angelico Doctore decerpere mihi visum est, vt miracula bonorum hominum à signis magorum facilius discernantur. Quoniam verò miracula modo virtutes & signa, modo prodigia & portenta vocitantur; ideo, quid horum vnumquodque sibi velit, declarabimus. Hac re tandem perspecta, miraculorum gradus, & proprias eorundem differentias explicabimus, vt ea intimius cognoscamus.

*De signis, & virtutibus, deq. prodigijs ac
portentis. aut ostentis ex Doctrina Sancti
Thomæ & aliorum.*

Cap. XXII.

MIRACULA omnia, quatenus totius S. Tho. 2.
naturæ vires excedunt, si consideretur 2. q. 178.
illud, quod sit, virtutes nuncupan- ar. 1. ad 8.
tur. Si autem consideretur illud, pro-
pter quod miracula, ad aliquid vide-
licet supernaturale indicandum fiunt,
tunc miracula vocitantur signa, quatenus per illa ali-
quid supernaturale significatur. Miracula denique per
excellentiā, quatenus aliquid præostendunt, porten-
ta siue ostenta vocantur; quatenus autem futura præ-
dicunt, prodigia nuncupantur: portendunt enim &
quasi prædicunt aliquid futurum. Portentum itaque, Marg.
quasi porro ostensum vel præmonstratum; & prodi- Philos.
gium quasi prodicium vel prædicium. Hinc ait & alij.
Festus Pompeius: *Prodigia quod prædicunt futura*, per- Festus P.
mutatione, G, litteræ; nam quæ nunc, C, appellatur, ab Peius.
antiquis, G, vocabatur. Quamvis autem à Nonio Mar- Nonius
cello prodigia minæ deorum & iræ nuncupentur, Marcellus.
ab alijs tamen etiam in bonam partem sumpta sunt.
Hæc de signis & virtutibus, necnon portentis & pro-
digijs, ut miraculorum gradus, ac differentias aggre-
diamur.

De miraculorum gradibus ac differentijs,
deq. eorundem exemplis.

Cap. XXIII.

S. Tho. p. p.
q. 105. art.
8.
Isa. 44.

S. Tho.
vbi sup.

Pererius
lib. 1. de
Magia. c.
8. ex B.
Thoma
vbi supra.
Iosue 10.

I infinita Dei potentia consideretur, nihil miraculum dici potest: factum enim quodcunque (ait S. Thomas) diuinæ potentiae comparatum, minimum dici debet iuxta sententiam Isaiae dicentis: *Ecce Gentes quasi strilla stivle, & quasi momentum statera reputatae sunt.* Si autem nonnulla, quatenus totius naturae vires excellunt, considerentur, tunc illa vere miracula dici possunt, ac debent. Aliqua tamen maiora, aliqua vero minora miracula, in eo scilicet quod illa magis, & haec minus naturae facultatem excellunt, appellantur. Tribus autem modis, ut ait Doctor Angelicus, naturae facultas à re aliqua superari potest, vel quantum ad facti substantiam, id est, quantum ad id, quod fit; vel quantum ad id, in quo, vel ex quo fit: vel quantum ad faciendi modum.

Primo modo vires naturae superantur, si sol retro gradiatur, vel in medio caeli persistat, ut in libro Iosue factum esse constat; vel corpus humanum glorificetur; sicut corpora Beatorum in resurrectione universali fore credimus: quae sane omnia vires naturae superant, summumq. inter miracula obtinent locum.

Secundo modo vires naturae superantur quantum ad mortui suscitationem, & coecorum illuminationem, & quantum ad id genus alia: potest enim natura dare vitam, sed non mortuo; visum etiam

præ-

præstare potest, sed non cæco: potest item natura pro-
ducere aurum & arborem, ut ait Pererius, sed non ex
nihilò: hæc autem inter miracula medium tenent lo-
cum.

Benedict⁹
Pererius
li. i. de Ma-
gia cap. 2.

Tertio modo naturæ facultas, quantum ad modum
ac tempus faciendi, superatur, si quis diuinæ virtute,
nulla curatione præuia, nulloq. consueto naturæ or-
dine, aut cursu, à febre actutum liberetur: potest enim
Medicus sanare ægrotum; sed non statim nec absque
medicamento. Potest item Magus vel Dæmon, vel na-
tura ex ligno producere serpentem, sed non immédia-
te. Superatur etiam naturæ facultas, si diuina virtu-
te absque naturalibus causis aër statim in pluuias den-
setur, sicut ad Samuelis & Eliæ preces factum esse
constat. Quamuis autem hæc inter miracula infimum
obtineant locum; diuersos tamen retinent gradus,
quatenus alia magis, alia vero minus, naturæ facul-
tatem excedunt. Hæc ex Doctore Angelico, & alijs
Theologis.

3. Reg. 18.

S. Tho. vbi
supra.

*Miracula quomodo maiora & minora
dicantur.*

Cap. XXIV.

MIRACULORVM itaque vnum, di-
uinæ potentie comparatum, maius alio
dici non potest, quia illa omnia, qua-
tenus totius naturæ facultatem longe
superant, à virtute infinita sunt. Vnum
tamen, quantum ad rem factam, maius
alio est: suscitatio enim mortui maior est, quàm cura-
tio leprosi; & leprosi maior, quàm subita ægrotantis,
aut febre laborantis curatio. Istuc ipsum, si operanci
modis

G

50 *De Canonizatione Sanctorum*

Vmbra
quid sit.

A& Apof.
cap. 5.

Io. 13.

modus confideretur, affirmare neceffe est. Maius est enim leprosum, vel quempiam ægrotantem solo verbo, quàm tactu; & per vmbra maius esse, quàm per verbum curare, dicas oportet: verbum namque aliquid est virtutem habens ab humano ore prolatum; sed vmbra ipsius hominis nihil est, sed sola, ex corpore interiecto, lucis priuatio proprie nuncupatur. Id quod in actibus Apostolicis factum legitur: quamuis enim ab Apostolis multa fierent signa & prodigia, sicut B. Lucas Euangelista testatum reliquit, Petrus tamen tanquam Apostolorum Princeps sola sua ipsius vmbra homines ab ægitudinibus liberabat, vt impleretur illud Saluatoris dictum: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet; & maiora horum faciet*: Christus namque vmbra sua homines curasse non legitur. Hæc de miraculorum gradibus ac differentijs.

De miraculis circa ægitudinum curationes diligenter examinandis.

Cap. XXV.

Pag. 26.

MIRACULA omnia, & ea præsertim, quæ circa ægitudinum curationes versantur, in medium semper afferri solent, dum alicuius canonizationi nauatur opera. Cum autem miraculorum cognitio, seu tractatio inter primarias, maximeq. arduas canonizandi partes connumeretur, ea itaque veluti trutina quadam, iuxta proprias miraculorum condiciones suo iam loco explicatas, examinanda esse censemus, ijs item additis conditionibus, quas infra enarrabimus, & obseruandas proponemus.

Miracula in primis omnia, vt frequenter diximus, supra

supra totius naturæ creatæ vires esse debent, ita scilicet, vt effectus ipsi viribus naturæ, vel in illo saltem instanti produci non queant: si quis enim, vt ad miracula circa ægritudinum curationes examinanda deueniamus, morbo aliquo, nulla videlicet præuia dispositione, seu nulla temporis intercapedine statim liberetur, eum miraculose liberatum dicas oportet, vt in multis Scripturæ sacræ locis videre licet.

De Miraculis naturam superantibus, quantum ad operandi modum in Testamento nouo narratis.

Cap. XXVI.

HVIVS generis exempla tam in veteris quam nouæ legis Testamento videre licet: nunc autem sat erit commemorare quæ apud Sanctos Euangelistas & in Actis Apostolicis conscripta leguntur, atque illud præsertim miraculum de focru Simonis febris laborante ab Euangelistis recitatum, sed à Beato Luca magis insigniter expressum in hanc verborum formam: *Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam, imperauit febris: & dimisit illam. Et continuo ministrabat illis.*

Lucæ 4.
Marth. 9.
Marc. 1.

Hunc in modum, nulla scilicet temporis intercapedine, aut dispositione medicamentorum præuia, moribundum Reguli filium, temporis momento sanatum constat. Postquam enim Regulus Saluatori nostro dixit: *Domine descende priusquam moriatur filius meus; ad hæc Saluatoris verba: Vade filius tuus viuit: & ad magnam Re-*

guli fidem; sine corporea Saluatoris nostri presentia; filius Reguli à ianuis fere mortis reuocatus; (quia moribundus; vel quia, vt Euangelista vtar verbis, incipiebat mori) perfecte statim sanitati fuit miraculose restitutus.

Matth. 8. Istuc ipsum de leproso manu Saluatoris mundato affirmandum omnino est. Nam vbi primum leprosus Saluatorem nostrum adorauit; & obsecrauit, dicens: *Domine, si vis, potes me mundare*; ad hæc duo Saluatoris verba, *Volo, mundare*; temporis momento sanatus est, Matthæo teste, qui ait: *Et confestim mundata est lepra eius*; nulla scilicet inter præceptum & opus morula intercedente.

Matth. 8. Huic adsimile illud est Centurionis exemplum, qui seruum suum paralyticum solo Saluatoris nostri verbo sanari posse firma fide credens, ipsum solo verbo sanatum audire meruit hisce verbis: *Vado, & sicut credidisti, fiat tibi*. Id quod Euangelista testatur dicens: *Et sanatus est puer ex illa hora*; vno scilicet horæ momento.

Act. Apol. cap. 28. Hunc denique in modum Publij Patrem febribus, ac dysenteria, intestinorum videlicet exulceratione vexatum, ad Beati Pauli orationem, manuumq. impositionem statim sanatum in Actis Apostolicis legimus hisce verbis: *Contigit autem, Patrem Publij febribus & dysenteria vexatum iacere: Ad quem Paulus intravit; & cum orasset, & imposuisset ei manus, saluauit eum*.

Hæc de varijs aggritudinum curationibus miraculose præstitis, quæ quamuis medicamentis, & longo temporis interuallo vix vnquam curari valuissent; absque tamen præuia medicamentorum dispositione, necnon temporis momento, sine ictu oculi, haudquaquam fieri potuissent. Illa. n. naturæ facultatem superant, non quantum ad substantiam facti, vel quantum ad id, quod fit, nec quantum ad id, in quo fit, sed quantum ad naturalem

De miraculis naturam superantibus quantum ad operandi modum & quantum ad id, in quo fit.

Cap. XXVII.

Act. 3.

HOMO, vt Beati Lucæ in Actis Apostolicis vtar verbis, ex vtero matris suæ claudus à Beato Petro sanatus fuit hisce verbis: *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula*: His deinde Sanctus Lucas hæc statim subnectit verba dicens: *Et apprehensa manu eius dextra, allenauit eum, & protinus consolidatæ sunt bases eius & plantæ. Et exiliens, stetit, & ambulabat: & intrauit cum illis in templum ambulans, & exiliens & laudans Deum.*

Act. 14.

Ille item alter, vt ait Sanctus Lucas, ex vtero matris suæ claudus, ad hæc Beati Pauli sanatus est verba: *Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit* (eodem Euangelista teste) *& ambulabat.*

Ioan. 9.

Homo etiam a natiuitate cæcus, vel porius medicamento naturæ aduersante, hoc est luto super oculos imposito, non virtutem habente medicam, sed solum mysterium repræsentante, supra naturæ facultatem à Christo Domino sanatus est, visu recepto, vbi primum in natatoria Siloe, hoc est in piscina aut fonte ad Sion montis radicem sito, oculos suos ex præcepto Christi Domini lauit.

Ps. 48. & 49.

Hæc miracula de claudis, necnon de cæcis à natiuitate, postremo loco recitata, quantum ad id, in quo fiunt, non nisi diuina virtute fieri possunt: quia, quamuis, vti diximus, natura visum præstare possit, non tamen

men à natiuitate cæco ; quamuis item membrorum
rectitudinem dare queat , non tamen à natiuitate
claudo. Illa item miracula paulo superius enarrata ,
quantum ad modum operandi , hoc est sine medica-
mentis , ac sine perceptibili fere temporis intercape-
dine præstita , vera sunt miracula : quamuis enim ægri-
tudines illæ medicamentis & longo temporum inter-
uallo curari potuissent ; illo tamen temporis momento ,
quo diuinitus curatę fuerunt , arte sane humana , etiam
principijs naturę medijs , curari nequiuissent : Num
vero huius generis ægri tudines non à natiuitate , sed
ex accidenti contractę , seu subortę , sine medicamen-
tis , illoq. temporis momento , Angelorum , seu Demo-
num virtute curari queant , hoc loco disputare neces-
se est .

*An Angeli siue boni , siue mali , sua ipsorum
virtute ægri tudines non à natiuitate , sed
ex accidenti contractas , temporis
momento , & sine medicamen-
tis curare queant .*

Cap. XXVIII.

ANGELI siue boni , siue mali , quibus Pag. 25. &
alibi.
quantum ad motum , vt diximus , res
omnes corporeę ad nutum obediunt ,
tanta omnium rerum pollent scientia ,
quantam docti omnes , præsertim ve-
ro medendi arte bene instructi , haud
profecto norunt . Quidquid itaque (hoc iacto funda-
mento) longa temporum intercapedine , medicinę arte
fieri

fieri potest, illud ipsum, sed multo vberius, multoque exactius quam omnes, qui medicinam optime callent, Angelos omnium Medicorum scientissimos temporis momento principiis naturæ medijs facere posse, fatendum est. Angeli enim, siue boni, siue mali, exactissimam omnium rerum scientiam bene penitus callentes, penitissimasq. morborum causas optime cognoscences, materiam sibi subiectam mira facilitate ac celeritate ad sanitatem suscipiendam disponunt, impedi-
mentis, quæ Medici vel ignorant, vel amouere non queunt, amotis: quidquid enim natura medicamentis præuijs, ac magno temporum intervallo effecisset, vel ignoratam morbi causa, Medicus nunquam efficere potuisset: Angeli, principiis naturæ medijs, naturam ipsam adiuuantes, actutum efficiunt: atq. hunc in modum sua ipsorum virtute sanitatem conferre dicuntur. Huius generis morborum curationes miracula re vera non sunt, quia aggritudines illæ principiis naturæ medijs curari possunt. Quæ autem iisdem principiis curari non queunt, si sanentur, tunc effectus ipsi miracula re ipsa dicuntur & sunt.

Cornel.
Tac. lib. 4.
histo. in-
fra uero
de Aescul.

Huc spectare videtur quod Cornelius Tacitus scriptum reliquit de Vespasiano Imperatore, qui monitu Serapidis, quem alibi Tacitus vocat Aesculapium, Apollinis filium, ob medicinam ab ipsomet ampliatam in Deorum numerum à Gente superstitionibus addicta, receptum; cuidam oris excremento, alteri vero pedis contactu usum manus, temporis momento, si Tacito credimus, restituit. Ait enim Tacitus hisce verbis:

Ex

Ex plebe Alexandrina quidam oculorum
 tabe notus, genua eius (Vespasiani scilicet) aduolui- Cornel.
Tac. lib. 4.
hist.
 tur; remedium cecitatis exposcens gemitu, mo-
 nitu Serapidis (alias Serapis) Dei, quem dedita
 superstitionibus Gens ante alios colit: precaba-
 turq. Principem, ut genas & oculorum orbes
 dignaretur respergere oris excremento. Alius
 manu ager, eodem Deo auctore, ut pede ac
 vestigio Caesaris calcaretur, orabat. Vespasia-
 nus primo irridere, aspernari: atq. illis instan-
 tibus, modo famam vanitatis metuere; modo
 obsecratione ipsorum, & vocibus adulantium in
 spem induci: postremò estimari à Medicis iubet,
 an talis cecitas, ac debilitas ope humana supe-
 rabiles forent. Medici variè disserere. Huic
 non exesam vim luminis, & redituram, si
 pellerentur obstantia: illi elapsos in prauum ar-
 tus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari.
 Id fortasse cordi Deis, et diuino ministerio Prin-
 cipem electum. Denique patrati remedij glo-
 riam penes Casarem; irriti, ludibrium penes
 miseros fore. Igitur Vespasianus cuncta fortu-
 na suæ patereratus, nec quidquam vltra incre-
 dibile, leto ipse vultu, erecta, quæ astabat, mul-
 titudine, iussa exequitur. Statim conuersa ad
 H usum

usum manus, ac ceco reluxit dies.

Hæc Tacitus, cui Suetonius Tranquillus in Vespasiano breuiter subscribit, & sanata loco manus, de oculis & crure sanatis loquitur hunc in modum:

E Plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure sedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis demonstratam à Serapide per quietem, restitutum oculos, si inspiciet: confirmatum crus, si dignaretur calce contingere. Cum vix fides esset, rem ullo modo successuram, ideoq. ne experiri quidem auderet: extremo hortantibus amicis, palam pro concione, utrumque tentauit: nec euentus defuit.

Suetonius
in Vespas.
nō procul
à fine.

✓ Hæc Taciti atque Tranquilli verba si perpendantur, Dæmonem ob facilem superstitiosorum hominum credulitatem sub Serapidis nomine in Vespasiano, dum cæcus, & manu seu crure læsus curantur, operatum esse, illaq. opera, etsi mirabilia, miracula tamen non fuisse, quis fateatur necesse est: ægritudines namque illæ testimonio Medicorum, vt ait Tacitus, ope humana superabiles erant, hoc est curabiles, impedimentis, quæ à Dæmone, & fortasse non à Medicis, noscebantur, amotis. Curationes autem fuerunt mirabiles, non quantum ad substantiam facti, nec quantum ad id, in quo præstitæ fuerunt, sed quantum ad modum & ordinem operandi, hominibus tantum ignotum, non naturæ: quia hoc modo fuisset saltem miraculum illud, quod inter miracula infimum tenet gradum, vti suo iam loco explicatum fuit. Quamuis enim in Vespasiani

Pag. 48. &
51. vsque
ad 53.

sputo

sputo & calce virtus sanandi egritudines illas reuera non fuisset: cæcitas tamen, & manus siue cruris debilitas sine intrinseco medicamento per amotionem impedimentorum præstito curatæ non fuerunt: impedimentorum namque amotio intrinsece, non euidenter, aut non visibiliter operata, medicamentum quoddam est. Hunc in modum oculum equi cuiusdam viri, nomine Lenæi, dextrum ictu quodam læsum, & officio suo priuatum, à Demone sub Serapidis nomine restitutum in pristinum fuisse censendum est, vt Aelianus in libro xi. de animalium natura testatur. Is enim Auctor post multas equi laudes enarratas, ac studiosissimam Lenæi precationem Serapidi habitam; equum, vt ipsius Aeliani vtar verbis, eximium, sed oculo læsum, coq. captum, fomentis denique ad Serapidis iussu redintegratum fuisse narrat hisce verbis:

Tum Deus, utcumque magnus, non neglexit neque contempsit brutum mutumq. animal: & pariter ipsius supplicantis misertus, remedium dicit: iubetq. oculum equi, non quidem perfundi liquido ullo remedio, sed fomentis per meridiem in ambitu templi calefieri. His peractis, equi oculus redintegratus est, & Lenæus Deo, vt gratum se declararet, sacrificauit. Equus iam integer saltabat, & hinniebat circa templum, iamq. grandior & formosior videbatur, seq. veluti ostentans ad aram usque non sine ambitione accurrebat: denique circa gradus se volutans, Deo seruatori, quo posset, modo

Aelianus
lib. xi. cap.

31.

H 2 gratias

gratias se agere praeferebat.

Hæc de mirabili Serapidis, seu potius Dæmonis opere non sine medicamentis extrinsecis, vel etiam forlasse intrinsecis præstito.

Quæ autem diuinitus fiunt, siue à Sanctis, siue à malis hominibus, ad inuocationem tamen nominis Dei iuxta circumstantias suo iam loco enarratas, nulla penitus re, neque intrinsece, neque extrinsece morbis adhibita, solo iussu, temporis momento fiunt, ut videre est in illis hominibus à natiuitate claudis: nam ad sola hæc verba: *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.* Et: *Surge super pedes tuos rectus;* ambo exiliuerunt, & ambulauerunt laudantes Deum.

Siqua vero corporea res adhibeatur, illud ad mysterium repræsentandum factum dicas oportet, sicut in homine illo à natiuitate cæco actum vidimus: Nam, ut Beatus Ioannes Euangelista testatur, Christus Dominus in cæco sanando, expuit in terram, & lutum, ex sputo fecit, & liniuit lutum super oculos cæci, deinde oculos in natatoria filoe lauari præcepit. Hinc S. P. Augustinus in hunc locum ait: *De salua sua fecit lutum, quia verbum caro factum est.* Vel, ut indicaret se esse, qui ex limo terræ hominem formauerat, ut ait sanctus Thomas, & colligitur ex Ioanne Chrysostomo in Marcum, apud quem fit mentio de illo altero cæco per sputum item paulatim sanato, quem, ut dicit Beda, uno verbo totum simul curare poterat, paulatim curat, ut magnitudinem cæcitatis ostendat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat, & gratiam suam nobis indicet, per quam singula perfectionis adiunuat incrementa. Vel, Id factum fuit propter imperfectam ipsius cæci & offerentium fidem, ut inquit sanctus Thomas ex Ioanne Chrysostomo, & alijs, qui locum Marci commemoratum interpretantur. Hæc hæctenus, ut ad mirabiles Ve-

Pag. 17. c.
x.

Act. 4.

Act. 14.

Ioan. 9.

Aug. tract.
44. in Io.
10. 9.

Io. Chryf.
hom. 9. in
Marcum
circa med.
10. 2. &
Beda.

S. Th. 3. p.
q. 44. ar. 3.
ad 2. & in
Marc. c. 8.
Nic. Lyr.

les Vespasiani curationes, vnde digressi sumus, reuertamur.

Aegritudinum itaque curationes, vt finem huic rei imponamus, à Dæmone sub nomine Vespasiani, Serapidis monitu aut consilio præstitæ, miracula re vera non sunt, quia ægritudines illæ iudicio Medicorum, ope humana curabiles erant. Quamuis interea temporis momento curatæ videantur; præuias tamen dispositiones, impedimentis amotis, aliqua item temporis intercapedine, & non sine aliquo medicamento intrinseco sensim factas fuisse credendum est.

Aegritudines igitur ex accidenti contractæ, principijs autem naturæ curabiles; quamuis curatu difficillimæ, & à Medicis desperatæ, à Dæmone tamen curari possunt, ita vero repente, & absque vlllo medicamento extrinseco, aut morbis apto, & congruenti, vt curationes ipsæ miracula videantur. Huius generis fuerunt curationes illæ à Vespasiano Imperatore, & à Serapide, arte tamen Dæmonum, exhibitæ; quas non sine medicamento extrinseco, aut saltem intrinseco sensim factas fuisse dicas oportet.

Altero item istorum saltem modorum curationes à Medicis forsan ignoratas, ac desperatas, à Dæmone autem omnium Medicorum scientissimo cognitæ, in Aesculapij Templo sub falso siue ficto Aesculapij Dei nomine præstitas fuisse censendum est, sicut Græca inscriptio marmore incisa, in eodemq. olim Templo, ad insulam Tyberinam, vbi remedia morborum, vel gratiæ impetratæ scribebantur, sita; nunc vero in antiquarum totius Orbis inscriptionum Libro, quem Martinus Smerius edidit, Græcè ac Latine impressa, & superioribus annis in Aedibus Bernardini Cardinalis Massæi Græca extabat, in hanc ipsam verborum testatur formam, è Græco ad verbum Latine reddita:

HISCE DIEBUS. CAIO. CVIDAM. CÆCO. ORACVLVM. EDIDIT
 VENIRET. AD. SACRVM. ALTARE
 ET. GENVELECTERET. A. PARTE. DEXTERA
 VENIRET. AD. LÆVAM
 ET. PONERET. QVINO. DIGITOS. SVPER. ALTARE
 ET. ELEVARET. MANVM. ET. PONERET. SVPER. PROPRIOS. OCVLVS
 ET. RECTE. VIDIT. POPVLO. PRÆSENTE. ET. CONGRATVLANTE
 QVOD. GRANDIA. MIRACVLA. FIERENT
 SVB. IMPERATORE. NOSTRO. ANTONINO

LVCIO. AFFECTO. LATERIS. DOLORE
 ET. DESPERATO. AB. OMNIBVS. HOMINIBVS
 ORACVLVM. REDDIDIT. DEVS
 VENIRET. ET. EX. TRIBOMO. TOLLERET. CINEREM
 ET. VNA. CVM. VINO. COMMISCERET. ET. PONERET. SVPRA. LATVS
 ET. CONVALVIT. ET. PVBLICE. GRATIAS. EGIT. DEO
 ET. POPVLVS. CONGRATVLATVS. EST. ILLI

SANGVINEM. REVOMENTI. IVLIANO
 DESPERATO. AB. OMNIBVS. HOMINIBVS
 EX. ORACVLO. RESPONDIT. DEVS
 VENIRET. ET. EX. TRIBOMO. CAPERET. NVCLEOS. PINI
 ET. COMEDERET. VNA. CVM. MELLE. PER. TRES. DIES
 ET. CONVALVIT. ET. VENIENS. PVBLICE. GRATIAS. EGIT
 PRÆSENTE. POPVLO

VALERIO. APRO. MILITI. CÆCO. ORACVLVM. REDDIDIT. DEVS
 VENIRET. ET. ACCIPERET. SANGVINEM. EX. GALLO. ALBO
 ADMISCENS. MEL. ET. COLLYRIVM. CONFICERET
 ET. TRIBVS. DIEBVS. VTERETVR. SVPRA. OCVLVS
 ET. VIDIT. ET. VENIT. ET. GRATIAS. EGIT. PVBLICE. DEO

Caium cæcum, primo Inscriptionis commemoratum loco, à Dæmone sub Aesculapij nomine, vt monet Inscriptio, aliquo saltem medicamento intrinseco, impedimento scilicet amoto, sanatum fuisse censendum est. Ceteros autem homines infra enarratos ab eodem fido Aesculapio medicamentorum virtute, à Medicis eo forsan tempore ignorata, sanatos fuisse fatendum est, veluti fuit medicamentum illud ex nucleis pini cum melle confectum, quod sanguinem reuoluenti, vt nostri aiunt Medici, plurimum prodest, & pectus purgat: atque item fomentum illud lateris dolori vtile; collyriumq. illi præsertim oculorum morbo idoneum ac præsentaneum principijs naturæ medijs fuisse Medici omnes affirmant. Hæc de admirandis Dæmonum operibus, quæ tamen, si recte iuxta normam à Theologis præfinitam, fuisq. iam locis à nobis explicatam pensitentur, miracula non esse quis fateatur necesse est. Quæ de re huius generis opera, & alia item multa perpendenda sunt, & veluti trutina quadam diligenter examinanda, ne Dæmonum fraudulentis operibus, siue falsis, siue veris, ab Hypocritis, aut Pseudosancis decipiamur. Cetera verò miracula, quæ principijs naturæ medijs fieri nullo modo possunt, quatenus naturæ facultatem omnino superant, cuiusmodi sunt curationes circa ægrotudines à natura contractas, mortuorumq. suscitationes, tantam inquisitionem, atque inuestigationem non postulant. Quæ sane miracula à Prophetis, à sanctis Apostolis, & à Christo Domino facta in Scriptura sacra passim cernuntur, quæ quia longum esset enarrare, nunc silentio prætereunda censemus. Num autem ob miracula, quæ à Deo, vel ab alijs virtute tantum diuina fieri possunt; vel etiam propter fructum scientiæ, ac donum prophetiæ canonizari queant, hoc loco inuestigandum censemus.

Balthasar
Pisanelius

Page 19.
20. 21. &
38.

3. Reg. 17.
4. Reg. 4.
& 13.
Match. 9.
27. Mar. 5.
6. 16. Luc.
5. 7. 3.
Ioan. xi.
Act. 3. 5. 9.
14. 19. 20.
Hebr. xi.

Num aliquis ob miraculorum evidentiam canonizari pro Sancto queat.

Cap. XXIX.

VABVS, vt reor, de causis, in dubium reuocatur, num scilicet quis ob miracula pro Sancto canonizari queat; Vel quia sanctitas sine miraculis esse potest, vt constat de Ioanne Baptista, quem nullum miraculum fecisse apud

Ioan. 10.

Pag. 17. 18

S. Tho. 2. 2

q. 178. art.

2.

Aug. Tri-

umph. q.

15. ar. 4. in

corp.

S. Aug. lib.

22. de Ci-

uit. Dei c.

9. to. 5.

Ioannem Euangelistam legimus; Vel quia (quod magis refert) miracula etiam à non sanctis, immo à malis hominibus fieri possunt, vti iam ex doctrina sancti Thomæ, atque aliorum Doctorum demonstrauius. Homines tribus modis malos esse posse docet Augustinus Triumphus in Summa de potestate ecclesiastica; Vel scilicet ob malam doctrinam, & ab Ecclesia sancta vetitam; Vel ob prauam vitam, varijs peccatis irretitam; Vel ob inanem gloriam de aliquo bono opere susceptam. Homines mali primo modo sumpti, sunt Dæmonem in arte magica inuocantes, qui vera miracula facere non possunt: hæc enim nonnisi virtute Dei, vt S. P. Augustinus ait, fieri possunt, Angelorum ministerio, Sanctisq. orantibus, & impetrantibus ea, quæ ad horum inuocationem fiunt. Quomodo autem Magorum opera admirationis plena fiant, satis dictum fuit.

Homines mali secundo modo accepti, ad inuocationem nominis Christi, & Sanctorum, vera miracula facere possunt, ad bonorum hominum vtilitatem, vt ipsi Deum venerentur, & in fide ac doctrina per ipsa miracula confirmentur: miracula enim, Beato Hieronymo

atte-

attestante, non semper ad meritum illius, qui operatur; sed ad condemnationem inuocantium, & ad eorum, qui miracula vident & audiunt, vtilitatem.

Lib. 1. in
Matth. ca.
7. to. 6.

Homines tertio modo sumptos, quantumcunq. sanctos, nonnunquam de aliquo miraculo inani gloria captos fuisse constat, vt apud Lucam videre licet, vbi Saluator noster lætitiā, quā ob spiritus sibi subiectos Discipuli affecti videbantur, reprehendit quod ea lætitiā, vt Doctores exponunt, inanem gloriam saperet. Hinc ait Ioannes Chrysostomus: *Cum cetera vitia in seruis Diaboli locum habeant; vana gloria etiam in seruis Dei locum tenet.* Quare etiam si huius generis homines hac in re boni non sint, ad testificationem tamen sanctitatis ac doctrinæ veritatis multa signa & miracula eis à Deo conceduntur. Quamuis igitur hominibus malis miracula interdum facere concedatur; aliqui tamen ob miracula euidenter facta canonizari possunt, ac debent, nulla in primis re vitæ sanctitati aduersante, cum miracula signa sint testificationis sanctitatis, atque doctrinæ veritatis Sanctorum manifesta. Hæc ex Triumpho.

Lucæ 10.

Io. Chry-
sost.

Aug. Tri-
umph. vbi
sup.

An propter donum scientiæ ac prophetiæ aliquis pro Sancto canonizari queat.

Cap. XXX.

CANONIZATIO alicuius charitatem eius postulat & sanctitatem, sine qua, vt suo iam loco explicatum est, scientiæ donum datur & prophetiæ iuxta Beati Pauli sententiam dicentis: *Et si habuero prophetiam & nove-*

Pag. 18. &
42.

Aug. Tri-
umph. q. 15.
ar. 1. & 5.

1. Cor. 13.
Matth. 7.

rim mysteria omnia, & omnem scientiam: et si habuero omnem fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero,

nihil sum. Quamuis enim vita aeterna, quae Sanctis datur, scientiae donum habenti videatur promitti iuxta Eccl. 24. illud Ecclesiastici dictum: *Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt*; scientia tamen, aut doctrina non ex se tantum, sed ignei charitatis accensa, praemium illud aeternae vitae promeretur, & consequitur. Huius generis erat doctrina Pauli Apostoli, qui in fide ac veritate Doctor Gentium fuit: nam sicut ferrum ignitum, non est aliud, quam ignis, ut Beatus Ioannes Chrysostomus in Homilia de Beati Pauli laudibus ait; ita eius doctrina igne charitatis accensa, aliud, quam, charitas, eodem Chrysostomo attestante, non erat. Nemo itaque propter scientiae donum canonizari potest. Hinc Gregorius ix. de sanctitate sine scientia, quam doctam imperitiam, vel imperitam doctrinam possumus eleganter appellare, in canonizatione Beati Francisci Assisiani ait hunc in modum: *Hoste triplici in terra positus (hoc est Franciscus) superatis Regno celorum vim intulit, & illud rapuit violenter: & post huius vitae quam plurima gloriosa certamina, mundum triumphans, feliciter migravit ad Dominum, multos praeveniens scientia praeditos scienter nescius, & sapienter indoctus.*

Hucusque Gregorius, qui nominat Franciscum Seraphicum scienter nescium, & sapienter indoctum, quippe qui Iesum Christum crucifixum (cuius stigmata suo in corpore impressa gestare meruit, ob idq. ab Alexandro IV. omnium Sanctorum splendor dictus est) scienter & sapienter quidem sciebat instar Beati Pauli Apostoli ad Corinthios in hac scribentis verba: *Non induci me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Qui enim vere scit Christum, in quo sunt omnes thesauri sapientiae ac scientiae Dei, pretium & praemium electorum, & vita aeterna, scit quidquid sciri debet. Adde etiam quod in Christo crucifixo veterem

homi-

Io. Chrys.
hom. 3. de
laudibus
Pauli.

Greg. ix.

Gerardus
Vossius
Ex Regi-
stro anni
2. Pötif. in
Bibl. Vat.

Greg. ix.
et Alex. iv.
in Bullis,
quae in Ar-
chiu. ma-
gno SS. A-
postolorum
Vrbis Ro-
mae asser-
vantur.

1. Cor. 2.
Col. 2.
Phil. 3.

hominem nostrum cruci affixum discimus, vt scilicet Rom. 6.
destruatur corpus peccati, & vltra non seruiamus pec-
cato, hoc est, vt amplius diabolo seruiendi necessita-
tem non habeamus, vt Glossa in hunc locum ait.
Non ergo (inquit) ita accipiendum est quod hic dicit Aposto-
lus ianquam ea tantum dixerit, quæ de Christo credenda sunt,
sed etiam quæ sunt obseruanda tam in vita, quàm in moribus ab
eo, qui accedit ad compagem corporis Christi; vel, vt ait Ly- Nicol.
Lyr.
ranus, quæ pertinent ad salutem per crucem Christi factam.
Idcirco Christianus Poeta quidam dixit:

Si Christum discis, salus est, si cetera nescis.

Si Christum nescis, nihil est, si cetera discis.

Hæc igitur de Christo crucifixo scientia (non illa huius
mundi) est omnium scientiarum regina & vera sapien-
tia, & vt ait S. Paulus, in mysterio abscondita, qua san- 1. Cor. 2.
ctus Franciscus imbutus & insignitus, scienter nescius,
& sapienter indoctus meruit appellari, hoc est sciens
& sapiens Christo, nesciens & indoctus mundo. Hanc
item de Christo crucifixo scientiam sanctus Thomas
Aquinas, Doctor vere Angelicus, & splendidissimum
Ecclesiæ catholicæ lumen, præter ceteras scientias ab Hieron.
Vielm. li.
2. dedotr.
S. Tho. ex
Gerson.
eo angelicè interpretatas (de quibus Ioannes XXII. affi-
masse fertur: hisce verbis: Non est de eius miraculis vehe-
menter curandum, quippe qui tot miracula fecit, quot quæstiones
determinauit) diuinitus edoctus, ab imagine Christi cruci
affixa, dum ad eam ardentè oraret, hæc meruit miracu-
lose audire: Bene scripsisti de me Thoma: quam ergo mercedem
accipies? Cui ille: Non aliam Domine, nisi teipsum. Hæc etiam
de Christo scientia ab illa differt: quia illa peccatorem
interdum admittit; hæc vero non nisi Sanctum: illa sine
sanctitate stare potest, hæc autem non item: hinc sicut
litterarum ignorantia sanctitatem interdum admittit;

S. Hieron.
ep. 2. ad Ne-
potianum
to. 1.

ita litterarum peritia interdum, immo frequenter sanctitatem excludit. Huc spectare videtur illud Beati Hieronymi scite dictum: *Nec rusticus & simplex frater ideo sanctum puet, si nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua aestimet sanctitatem: multoq. melius est è duobus imperfectis rusticitatem sanctam habere, quam eloquentiam peccatricem.* Hæc de scientiæ dono sine sanctitate canonizationem non admittente, vt de prophetiæ dono idem intelligendum esse ostendamus.

Quamuis item Spiritus sanctus in animas sanctas se transferat, amicos Dei & prophetas constituendo, vt in libro Sapientiæ legitur; Spiritus tamen sanctus non se transfert in animas eorum, quibus donum prophetiæ datur, nec eos amicos Dei constituit, nisi quando ad mentem recipientis illustrandam prophetiæ donum confertur: quando autem ad aliorum tantum instructionem datur, non item. Quamuis deniq. à Beato Petro dicatur: *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines;* aliud tamen est loqui in Spiritu sancto; aliud vero in virtute sancti Spiritus: Sancti enim homines loquuntur vera in Spiritu sancto, sed mali homines loquuntur vera virtute nominis Christi, & virtute Spiritus sancti, non in Spiritu sancto. Hinc à sancto Euangelista Matthæo mali homines in vniuersalis iudicii die introducuntur dicturi: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus?* significanterq. eo loci dictum volunt, (*in nomine tuo*) quasi non in spiritu tuo, aut in spiritu Dei, immo in spiritu Diaboli, vt ait Triumphus. Idcirco huius generis Prophetis respondebitur à Domino: *Nescio vos.* Nemo itaque propter solum scientiæ, ac prophetiæ donum absq. sanctitate canonizari potest: sola enim vitæ sanctitas, & quidem clarissima, longa temporum serie ad finem vsque vitæ inclusiue, vt alibi diximus

Aug. Triumph.
q. 15. ar. 5.
ad 2.

ximus, nunquam interrupta, canonizationem à Principibus viris, siue à Rege, vel Imperatore, atq. item à Prouincijs, & Populis ciuitatum aut locorum suppliciter & frequenter postulatam, ordineq. iudiciario ac ritu solemnì celebrandam, admittit.

Pag. 14.
cap. 8.

Num aliquis fama bona ornatus, & pro Sancto à Populis & Principibus viris denunciatus, canonizari statim debeat.

Cap. XXXI.

VO maius ac difficilius negotium tractandum sese offert, eo attentius ac maturius deliberandum censetur: ita vero, vt in eo industriæ celeritas, & diligentie tarditas adhibeantur, ex quibus contrarijs quid optimum, & quasi, ad amissum factum, in lucem prodire necesse est. Hinc Augustus, & sapienter quidem, per duo illa contraria duobus vocabulis Græcis quid tale in rebus grauissimis faciendum exprimere solebat hunc in modum: *Σπεῦδε σπᾶδ' ὅς*, hoc est, *Accelera tarde*. Cum itaque Canonizationis opus maximum sit, ac difficillimum inter ea, quæ in Ecclesia sancta Dei fieri solent, maximam postulat maturitatem, diligentem scilicet rerum gestarum, vitæq. illius, qui catalogo Sanctorum est adscribendus, non semel repetitam inquisitionem atque inuestigationem: testes enim fallere, ac falli possunt, aliquo indecenti affectu persuasi. Idcirco Beatus Ioannes Apostolus ait: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint*. Industriæ igitur celeritas, & diligentie tarditas, quæ veram faciunt maturitatem, has

Aug. Triumph. q. 15. ar. 3. & q. 16. ar. 2.

Accelera tarde.

1. Ioan. 4.

ob cau-

ob causas in canonizatione iure desiderantur, hoc est propter sanctitatis & miraculorum veritatem, propter operis arduitatem, & propter fidei firmitatem, atque constantiam.

Maxima in canonizatione tractanda opus est maturitate propter veritatem circa sanctitatem & miracula indagandam, ne falsa pro veris, siue turpis lucri gratia, siue humanæ laudis, aut gloriæ appetitu, aut alio affectu indecenti enarrentur, mira Dæmonum verfuria & calliditate suadente, arte item eorundem ac potestate adiuuante. Id quod ex doctrina, quam de veris ac falsis miraculis, necnon de operibus Dæmonum nuper conscripsimus, facile fieri posse credendum est. Hinc S. P. Augustinus in libro de vera religione nos admonet, vt quibus credendum sit, quod ad miracula & inuisibilia pertinet, diligenter videamus, omni scilicet adhibita maturitate: propterea quod vera miracula, quæ vitæ sanctitatem præferre solent, canonizationem admittendam satis persuadent. Arduitas item operis maturitatem postulat: quanto enim opus est magis arduum, tanto maiori industriæ celeritate, diligentiaq. tarditate faciendum est, sapientissimo Saluatoris nostri documento, qui non statim, sed ceræmonijs præuijs Lazarum à morte suscitauit; nec item Cananæ filiam statim sanauit; sed, vt ait Chrysostomus sanctus, quanto magis mulier suppliciter orabat, tanto magis Christus sanitatem reddendam negabat.

Propter fidei firmitatem atq. constantiam roborandam Canonizatio item differri debet. Christus itaque, vt sanctus inquit Chrysostomus, Mulierem illam Cananæ clamantem non statim exaudiuit, vt fides illius promulgaretur, quippe quam intrus moueret, vt verbis illis, *Miserere mei Domine fili David*, Christi diuinitatem

tem & humanitatem confiteretur . Hinc ipsa meruit
audire: *O Mulier , magna est fides tua . Fiat tibi sicut vis .*
Propter igitur veritatem miraculorum indagandam ,
propter operis arduitatem , & fidei firmitatem atque
constantiam , canonizatio , quæ est opus summe ar-
duum , in plurimos menses atque annos proroganda
censetur : ex qua prorogatione frequentia miraculo-
rum augetur , miraculorumq. veritas magis elucescit ,
operumq. misericordiæ fama multo magis diuulgatur ,
ac fides de operibus misericordiæ illius , qui canoni-
zandus est , in cordibus tandem Populorum confirma-
tur ac roboratur , & sanctitas declaratur : temporum
namque diuturnitas magistra & lucerna veritatis esse
solet . Idquod exemplo de quodam præsertim Her-
manno hæretico , fictæ sanctitatis homine , comproba-
tur : quem , uti alibi diximus , post falsam à Populis san-
ctitatem viginti annorum intervallo (teste Platina)
prædicatam , Bonifacius VIII. exhumari , comburiq. ius-
sit , diligentissima de ipsius hæresi , fictaq. sanctitate ,
habita inquisitione . Tempore item Alexandri III.
quidam in ebrietate ac seditione occisus , tamquam
Martyr colebatur . Sancti denique Martini tempore
ignotus quidam etiam tamquam Martyr honorabatur :
sed sancto Martino Deum ad eius sepulchrum orante ,
illum hominem scelestum , ac damnatum fuisse diuino
fauore compertum est , ut Sulpitius Seuerus post mul-
ta testatur hisce verbis : *Deinde super sepulchrum ipsum a-*
stans (hoc est , Martinus Sanctus) orauit ad Dominum , ut
quis esset , vel cuius meriti sepultus , ostenderet . Tum conuersus
ad laeuam , vidit prope assistere umbram sordidam , truce . Im-
perat , nomen meritumq. ut loqueretur : nomen edicit , de crimine
confitetur , latronem se fuisse , ob scelera percussum , vulgi errore
celebratum , sibi nihil cum Martyribus esse commune ; cum illos
gloria , se pœna retineret . Mirum in modum vocem loquentis qui
aderant

Vide pag.
13.

Veritatis
magistra ,
& lucerna.

Platina in
Bonif.viii.

Pag. 12.

Cap. Audi-
uimus ex-
tra de re-
liq. & ven.
SS.

Sulp. Seu.
lib. de vita
S. Mart. c.
8. Et to. 7.
Biblioth.
SS.PP.

aderant, audiebant, personam tamen non videbant. Tum Martinus, quid vidisset, exposuit: iussitq. ex eo loco altare, quod ibi fuerat, submoueri: atque ita Populum superstitionis illius absoluti errore. Hæc Seuerus. Sanctorum itaque Canonizatio longa temporum, aut seculorum serie iure differri solet ac debet, sicut de sancto Hyacintho, & Beato Raymundo, vt ceteros post magnam temporum diuturnitatem canonizatos silentio prætermittam, factum esse

S. Hyacinthus.

B. Raymū
dus.

constat: quorum ille Anno Domini M. CC. LVII. ex hac luce decessit; deinde Anno salutis nostræ M. D. XCIV. in Sanctorum numerum relatus fuit: Hic vero Anno Dom. M. CC. LXXV. die Epiphaniæ ex hac vita migravit; Annoq. salutis nostræ M. DC. nondum canonizatus, propediem canonizandus censetur. Hæc de Canonizatione Sanctorum magno temporum, aut aliquot seculorum interuallo proroganda. Nunc reliquum est, vt de miraculis, quæ in Canonizatione Sanctorum præcipuum obtinent locum, diligenter examinandis sermonem habeamus.

De Miraculis diligenter examinandis in Canonizatione alicuius, ac de modo examinandi ea.

Cap. XXXII.

TANTA in miraculis examinandis debet adhiberi diligentia, quanta maxima esse potest, ob summas & quidem plurimas, quæ inde suboriri solent, difficultates, sicut ea, quæ de veris miraculis, necnon ludicatorijs, admirandis tamen Dæmonum operibus, adhucsq. à nobis explicata sunt, apertè demonstrant. Sacrosanctum itaque

que Concilium Tridentinum nulla noua miracula admittenda esse decernit, nisi recognoscante & approbante Episcopo: qui simulatque de ijs aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & alijs pijs viris, ea faciat, quæ veritati & pietati consentanea iudicauerit. Hæc ex sacrosancta Synodo Tridentina: Miracula idcirco absque Episcopi recognitione atque approbatione, ac sine Theologorum consilijs admitti non debent.

Testes insuper in hanc rem tam grauem & arduam, adhibendi sunt de singulis eorundem miraculorum circumstantijs diligenter interrogati; qui, vt clariorem veritatis, rerumq. gestarum testificationem efficiant, testes de vna & eadem re esse debent, & plures quidem: si enim vnus de re singulati, alter vero de re testetur altera, tanquam testes singulares, vt iuris peritissimis placet, nihil profecto probant: e quorum numero item sunt qui in aliqua testificatione scientiæ causam non reddunt: *Pluris enim est, vt Poeta ille ait, oculatus testis vnus, quàm auriti decem.* Hæc de examinandis miraculis, quorum conditiones proprias, quæ vera miracula præseferunt, & aperte declarant, loco iam suo explicauimus, & multo quidem fusius, quàm alij, qui de hac materia superficie tenus scripserunt:

hinc ea, in medium afferre non libet, sed quænam illa sint, quibus in Ecclesia militante quis inter Sanctos connumerari queat, explanabimus antequam ordinem iudiciarium in Canonizatione obseruari consuetum aggrediamur.

K Neces-

Concil.
Triden.
sess. 25.
de reli-
quijs San-
ctorum,
prope fi-
nem.

Archid.
in cap.
Nec mirū
26. q. 5.
Bald. in le-
ge Solā de
testibus,
& alij in
d. cap. ve-
nerabili.
Plautus in
Trucul.
Cass. p. 3.
Catal. gl.
mundi cō-
sid. 49.
post. glo.
in. d. c. r.
de reliq. &
ven. sanct.

*Necessaria pro Sancto in Ecclesia militante
declarando.*

Cap. XXXIII.

Greg. ix.
14. annos
in Pontifi-
catu vixit,
ac menses
4.

S. Franci-
scus.

S. Anto-
nius.

S. Domini-
cus.

S. Elifa-
beth.

Gerardus
Vossius.

GREGORIUS huius nominis nonus
libri Decretalium Auctor, qui qua-
tuordecim & amplius annos in Ponti-
ficatu vixit, quiq. in libro Decretalium
compilando, Beato Raymundo pro-
pediem canonizando, ex instituto Pre-
dicatorum adiutore usus est; dum sanctum Franciscum
Assisinatem, Perusij, Anno Domini 1228. anno autem
sui Pontificatus secundo; Sanctum Antonium, de Padua
dictum, Spoleti, Anno Domini 1232. & sui Pontifi-
catus sexto; Sanctum Dominicum Reate, Anno Do-
mini 1234. & sui Pontificatus octauo; Sanctamq. Eli-
sabeth, Andreæ Regis Hungarorum filiam, Perusij, An-
no Dom. 1235. & anno sui Pontificatus nono canoni-
zauit, normam canonizandi posteris fere præscripsit,
vt videre est ex eiusdem litteris Apostolicis, quas ex
Bibliotheca Vaticana desumptas Gerardus Vossius Flan-
der, vir pius & eruditus, necnon de bonis litteris, præ-
fertim vero de Ecclesiasticis libris optime meritis, in
lucem emisit.

Vt autem multa Gregorio ix. digna, quæ dictis in lit-
teris sparsim leguntur, silentio prætermittam, hoc loco
ea tantum apponam, quæ in litteris Apostolicis ad cano-
nizationem S. Antonij, de Padua nuncupati, pertinetibus
scripsit in hanc verborum formam: *Ad hoc, vt Sanctus
habeatur apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria,
& virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet & miracu-
la, vt hæc & illa sibi ad inuicem contestentur, cum nec merita*

sine

sine miraculis, nec miracula sine meritis plene sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis. Sed cum merita sana precedunt, & clara succedunt miracula, tunc certum præbent indicium sanctitatis, ut nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum: quæ duo ex verbis Euangelistæ plenius colliguntur: Illi autem profecti prædicauerunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Hæc Gregorius de rebus necessarijs, quæ in Ecclesia militante Sanctum declarant.

Marc. 16.

Quæ sane omnia, & fusius quidem à Doctore Angelico, necnon à Beato Antonino, & ab alijs enarrantur. In hanc item sententiam plura videre licet in octauo huiusce Commentarij nostri capite, vbi quam in eo, qui canonizandus est, requirantur, declarauimus. Ex eo denique, quod Ioannes Chrysostomus de sanctitate scriptum reliquit, colligi potest, quid pro Sancto declarando requiratur. Ait enim Chrysostomus: Quid est Sanctus? Rectus, purus, mundus, ab omni reprehensione alienus, qui nullam vlli omnino præbet ansam. Hæc de rebus, quæ sanctitatem cuiusque declarant.

S. Tho. 2.
2. q. 81. ar.
8.

S. Ant. 3. p.
tit. 12. c. 8.
S. 1.
Pag. 14.
cap. 8.

Io. Chrys.
to. 1. hom.
in Psal.
144.

Nunc reliquum est, ut, rebus ad Sanctum aliquem in Ecclesia militante declarandum explicatis, ordinem canonizandi iudicarium, cui hæc omnia maiorem in modum deseruiunt, aggrediamur.

Ordo Iudiciarius in Canonizatione obseruari consuetus.

Cap. XXXIV.

S. Aug. lib.
de medici
na cap. 3.
eo. 9.

De ordine
iudiciario
Aug. tris-
ph. q. 16.
art. 1.

Officinis
lib. 3. de re
liq. & ven.
SS. num. 3.

Pag. 12.
cap. 6.

Concil.
Afr. c. 50.
& Burch.
lib. 3. c. 38.
De consec.
d. 1. c. Pla-
cuit.

B. Ant. tit.
12. cap. 8.

ECCELESIA sancta Dei, vt S. P. Augustinus in libello de poenitentia medicina testatur, non nisi publicis testimonijs, aut documentis certior facta, de aliquo homine sententiam dicere, aut iudicium pronunciare solet. Hinc iuxta Romanæ Ecclesiæ ritum Actiones duodecim, aliquot ab hinc sæculis ad hanc vsque diem in Canonizatione præstanda celebrari consueuerunt: nam in primitiua Ecclesia tot actiones in vfu non erant: tunc enim ex fidei feruore, Christi q. meritis miracula, & alia opera ita erant euidentia, quòd aliqua tergiversatione occultari non poterant. Adde etiam quòd antiquitus Sancti vt plurimum erant Martyres, de quibus, vt ait sua in summa Offiensis, tanta inquisitio, quanta nunc de Confessoribus, non fiebat: sat enim est, si de Martyribus miracula diligenter examinentur, & propria martyrij causa inquiratur: causa enim, non mors, facit martyrium, vt ex Augustini doctrina explicatum iam fuit. Quanam vero de Confessoribus inquirenda sint, nos item suo recensuimus loco. In Concilio Africano, in quo sermo habetur de veneratione Sanctorum, vt etiam videre est in tertia Decreti parte, non nisi de Martyribus fit mentio, vel ob rationem nuper assignatam, vel quia tunc temporis de Confessoribus nondum solemnita celebrari solebant, vt Beatus Antoninus in tertia parte summæ ait: & hanc ob causam, sicut Innocentio huius nominis III. placet, in sa-

in sacro Missæ Canone nulla Confessorum memoria reperitur: quia Canon Missæ prius fuit editus, eodem Innocentio attestante, quam memoriam Confessorum Ecclesia celebraret. Nam omnes ferè Sancti (ait ipse) in Canone commemorati, Siluestrum præcesserunt, Ioanne & Paulo, Marcellino & Petro exceptis, qui proximo successerunt. Ecclesia verò post Beati Siluestri tempora sanctorum Confessorum memoriam venerari, eorundemq. canonizationem celebrare cœpit, in qua præstanda duodecim Actiones obseruari solent, quæ infra statim declarandæ proponuntur.

Innoc. lib.
3. Myst.
Missæ c. x.
Alex. de
Alef. p. 4.
q. x. p. 2. §.
2.

Actiones in Canonizatione alicuius Sancti requisitæ, Ex Augustino Triumpho q. 16. art. 1. Casaneo p. 3. confid. 50. Viguerio de Virt. fid. n. 104. ver. 4. & alijs in cap. 1. de Reliquijs, & veneratione Sanctorum.

Actio I.

PRINCIPES in primis, aut optimates cum Populis locorum Romano Pontifici canonizandum proponunt, eiusdem vitæ probitatem, opera, & miracula explicantes. Id quod pluribus mensibus atque annis interiectis frequenter ac suppliciter quidem faciendum censetur, vt ea prorogatione veritas rei clarius in dies elucescat.

Actio II.

SI, fama sanctitatis crebrescente, magna q. miraculorum facta in dies accessione, supplicibus postulationibus, & indefinenter quidem insistatur; Romanus Pontifex in Consistorio, quod secretum vocant, S. R. E.

Cardi-

Cardinalibus canonizationem suppliciter ac tot vicibus postulatam proponere consuevit : eoq. in Consistorio decerni solet, vt in Patriam ac Prouinciam illius, qui canonizandus est, pro notitia eorum, quæ denunciata fuerunt, suscipienda scribatur. Publica sanctitatis & miraculorum fama, populorumq. erga canonizandum deuotio, & id genus alia, Episcopis, & honestissimis viris, vitæq. integritate insignitis diligenter ac generatim inuestiganda committi solent.

Actio III.

SI Episcopi, & viri integerrimi ea omnia, quæ de homine canonizando scripta iam fuerant, vera esse respondeant, & omnino affirmant, in Consistorio item secreto S. R. E. Cardinales à Romano Pontifice sententias rogantur, num scilicet sanctitatis & miraculorum fama speciatim inuestiganda committi debeat.

Actio IV.

SI veritatis indagatio speciatim committenda censetur, ijsdem vel alijs Episcopis ac viris integerrimis scribendum est, ac Diplomate Pontificio mandandum, vt veritatem ipsam, primum de fama; mox de vita, hoc est de misericordiæ operibus cum vera animi demissione vel humilitate coniunctis; tertio loco de miraculis, & quidem omnia diligenter, exacte, prudenter, ac fideliter iuxta formam in Diplomate præscriptam, necnon iuxta articulos in eodem Diplomate comprehensos inquirant. Omnia hunc in modum examinata, necnon sigillis munita & inclusa, ad Romanum Pontificem mittuntur.

Actio

Actio V.

HAec tandem ad Romanum Pontificem missa, in Romana curia aliquot Rotæ Auditoribus, quos Papæ Cappellanos appellant, vel alijs, auctoritate, prudentia, & doctrina insignitis committi solent, eam tamen lege, ut omnia diligenter pensitent, titulos item ac notas, & conclusiones inde conficiant, suumque ipsorum ijs in rebus omnibus iudicium sincere subijciant.

Actio VI.

OMnia dictum in modum ab Auditoribus Rotæ, aut ab alijs honestissimis ac doctissimis viris disposita, diligenter à Romano Pontifice, & à sacro Cardinalium Collegio veluti trutina quadam examinantur, ijsdem Cardinalibus sententias rogatis, num scilicet omnia exacte comprobata videantur, ita verò, ut Canonizatio iure admitti queat.

Actio VII.

His rite peractis, si summo Pontifici Canonizatio iure celebranda videatur, id in Consistorio, quod secretum vocant, definiri solet.

Actio VIII.

Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus, tunc in Vrbe commorantibus, ad Consistorium semipublicum conuocatis, Romanus Pontifex narrat ea, quæ in causa Canonizationis acta sunt ac legitime probata; secreta tamen definitione suppressa, quæ in præcedenti

80 De Canonizatione Sanctorum

denti Consistorio facta iam fuit ; omniumq. tam Cardinalium, quàm Prælatorum sententias exquirat.

Actio IX.

Certa deinde in eodem Consistorio semipublico dies Canonizationis assignatur, qua omnes ad certam Ecclesiam, Romanus videlicet Pontifex, S. R. E. Cardinales, & Prælati cum vniuerso Clero & Populo conveniant.

Actio X.

Sanctissimus D. N. Papa sermonem habet, processum recitat, & probationes commemorat, adstantesq. omnes ad exorandum Deum cohortatur, vt in eam graui, tamq. arduo negotio diuinam sibi opem largiatur. Denique omnes genibus flexis orant; & cantatur hymnus. *Veni creator spiritus.*

Actio XI.

Hymno decantato, summus Pontifex ab oratione surgens, illum, de quo agitur, Sanctum esse definiendo declarat, Sanctorumq. Catalogo adscribendum, & tanquam Sanctum venerandum, ipsiusq. festum diem singulo quoque anno celebrandum esse decernit.

Actio XII.

His rite ac pie peractis, sententia scilicet canonizationis pronunciata, Hymnus (*Te Deum laudamus*) decantatur: quo tandem completo, Romanus Pontifex in honorem Sancti canonizati Missam ritu maxime

mè solemnè decantat: atque hunc in modum Canonizatio præsens in tempus absolui, terminariq. solet. Nunc reliquum est, ut videamus, an ordo iudiciarius, quem explicauimus, in singula quaque Canonizatione sit obseruandus.

An ordo iudiciarius superiori loco explicatus, tam in Canonizatione Martyrum, quam Confessorum obseruari debeat.

Cap. XXXV.

IUDICIARIUS ordo, ut Augustino Aug. Triumph. q. 16. ar. 1. Eccl. pot. Triumpho placet, duobus modis considerari potest, quantum scilicet ad inquisitionem aut discussionem causæ Canonizationis, vel quantum ad causam, ut aiunt, motiuam. Primo modo iudiciarius ordo tam in Canonizatione Martyrum, quam Confessorum obseruari debet, secundo modo non item. Quando enim aliquis pro Martyre canonizandus est, non solum causa, propter quam fuerit passus, diligenter est inuestiganda; (quia causa non poena, Aug. Epist. 61. & 166. to. 2. ut ait S. P. Augustinus, facit Martyrem) sed modus item patiendi est inquirendus: multi enim heretici passi sunt, & patiuntur pro Christo, ut ait Triumphus, Vide pag. 12. dum eius doctrinæ, ac præceptis aduersantur, de quibus inquit Apostolus sanctus: *Zelum quidem Dei habent*, Aug. Triumph. ubi sup. sed non secundum scientiam, Qua in re Glossa inquit: *Stultum est, Dominum legis venerari, & legem eius ac doctrinam* Rom. 10. *persequi & falsificare.* Causa igitur & modus patiendi omni diligentia inuestigari debent; nisi causa adeo esset manifesta, ut aliqua probatione aut inquisitione non indigeret.

L   Quan-

S. Io. Bapt.
nullum fe-
cit miracu-
lum.

Mar. 6.

S. August.
Pfal. 140.
to. 8.

Quantum ad causam canonizationis (vt aiunt) motiuam, idem ordo iudiciarius, tam in Canonizatione Martyrum, quam Confessorum obseruari non debet: quia finalis martyrij causa, est defensio atque confessio veritatis fidei Christianæ, necnon eorum, quæ fidei annectuntur, cuiusmodi sunt ea, quæ de Ioanne Baptista à Beato Marco Euangelista scripta leguntur: is enim, quamuis Christum, aut Christi fidem negare coactus non fuerit, veritatem tamen atque iustitiam negare cogebatur. Herodes namque nolebat, vt Ioannes Baptista diceret: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Quoniam vero pro tali veritate passus est, ipsum ob talem causam S. P. Augustinus Martyrem Christi effectum fuisse affirmat.

Passio pro
baptismo.
Epist. 108.
to. 2.

Motiuia itaque Canonizationis illius, qui pro Martyre canonizandus est, talis debet esse causa, qua existente, nulla alia inquisitione præuia, nulloq. miraculo intercedente, pro Martyre canonizandus est, atque venerandus, etiam nondum baptizatus: cui, vt sancto Augustino placet, passio pro baptismo deputatur: qui non aquæ, sed sanguinis baptismus est.

Quamuis autem Martyrium tam bonis, quam malis commune sit, Martyrij tamen causa extrinseca & finalis, quæ est confessio Christianæ fidei, & pro veritatis fidei defensione mori, omnibus communis non est, veluti nec etiam charitas, quæ est meritoria & intrinseca Martyrij causa, opus videlicet Martyrij meritorie imperans. Hinc sanctus Hieronymus in Epistolam Beati Pauli ad Galatas, de opere sine charitate facto, ait:

Hieron.
in cap. 5.
Ep. ad Gal.
lat. to. 6. &
1. q. 1. cap.
65. Vide.

Vide, quantum bonum est charitas: si ita Martyrium ferimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias venerari; & si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium, quam pœna debetur: & perfidia magis tor-

menta

menta sunt, quàm corona victoriæ. Hæc S. Hieronymus. Martyrium itaque pro Christo Domino, proq. fidei confessione, charitate intercedente, susceptum (cum ex se causa sanctitatis existat) facit, vt aliquis nulla alia nec miraculorum, nec operum misericordiæ inquisitione præuia (quæ tamen pro Confessoribus canonizandis est necessaria) pro Martyre canonizari, & Sanctorum Catalogo adscribi queat ac debeat. Hæc ex Augustino Triumpho, cuius doctrina in hoc capite maiori ex parte vsi sumus, sicut ex eo loco, quem nuper commemorauimus, videre est. Quoniam vero iudiciarius ordo multa implicite comprehendit, quæ aliqua indigent explicatione; nonnulla idcirco ad eum explicandum hoc loco declaranda sunt, vt omnia, quæ ad Canonizationem celebrandâ, pertinent intimius intelligantur.

De pot. Ec.
cl. q. 16. ar.
3.

De rebus, quæ sunt ante tria Consistoria, quæ pro celebranda Canonizatione haberi solent.

Cap. XXXVI.

QVAMVIS ordo iudiciarius in Canonizatione Sanctorum obseruari soleat, in primitiua tamen Ecclesia, vt ait Viguerius, dicta omnia non obseruabantur, quia Sancti eo tempore, vt plurimum martyrio erant insigniti, in quibus canonizandis tot examinanda non videbantur, vt infra ostendemus. Huc etiam accedit, quod ex fidei feruore, atque Christi Domini meritis, ait Viguerius, miracula & alia opera maiorem in modum erant euidencia, quæ idcirco aliqua tergiuersatione occultari non poterant. Nunc vero, & sapienter quidem, dum aliquis in Sanctorum numerum est referendus,

Io. Vigue.
de virt. fid.
Ver. 3. nu.
104.

omnia ad hanc rem præstandam necessaria inter doctissimos ac pijsimos Viros diligenter examinantur, atque hanc ob causam multi sane conuentus haberi solent, duoq. Rotæ Auditores, iurisperitissimi, tanquam Iudices integerrimi à Summo Pontifice deliguntur, vt acta omnia de Viro canonizando allata cognoscant, atque expendant in primis, an rite præstita, & an legitima sint testimonia, siue ad probationes idonea. Postea vero quàm omnibus hisce de rebus inter Iudices disceptatum est, omnia ad Summum Pontificem referuntur, deinde a tribus S. R. E. Cardinalibus ad hoc negotium præsertim delectis recensentur, & explicantur. Postremo ab iisdem Cardinalibus, quorum primus est Episcopus Cardinalis, Secundus Cardinalis Presbyter, Tertius Cardinalis Diaconus, necnon ab alijs è sacra rituum Congregatione Cardinalibus omnia diligenter recognoscuntur & maturissime iudicantur. His rite tandem, sed longo post tempore, omni ex parte examinatis & absolutis, tria in primis Confistoria ad hanc rem perficiendam celebrari solent; quorum primum, Secretum, alterum Publicum, tertium Semipublicum appellant.

De tribus Consistorijs, quæ pro celebranda Canonizatione fieri solent.

Cap. XXXVII.

De Consistorio Primo.

IN primo Consistorio, quod Secretum vocant, vnus ex tribus Cardinalibus delegatis Iudicibus in Congregatione antiquior, siue primarius, orationem habet, in qua de Viri canonizandi vitæ sanctitate, fideiq. integritate (quæ in re totius negotij summa consistit) necnon de laudabili eiusdem obitu, deq. miraculis siue in vita, siue in morte factis verba facit: lis omnibus recitatis, Cardinales sententias rogantur, num in ijs, quæ ad Canonizationem pertinent, sit vltius progrediendum. Postremo iuxta Cardinalium consilium & assensum, quid hac in re faciendum sit, decerni solet.

Consistorium secretum.

De Consistorio Secundo.

IN secundo Consistorio, quod Publicum appellatur, Aduocatus consistorialis orationem habet, in qua vel alicuius Regis aut Principis, qui Virum illum canonizandum curat, ardentissimum, ac perpetuum desiderium cum christiano zelo coniunctum egregie commendatur, eiusdem Viri canonizandi sanctimonia, admirabiles virtutum progressiones, & miracula præsertim insignia enarrantur. In peroratione autem vel Regis ac Regni, seu Principis ac Præuinciæ, necnon Ciuitatis nomine postulatur, vt Vir ille, tantopere in sanctitate vitæ

Consistorium publicum.

vita laudatus, in Sanctorum numerum referatur. Tum demum Secretarius Apostolicus ex præscripto Summi Pontificis respondet, christianamq. postulantis pietatem, diuturnamq. rei tam piæ postulationem laudat, ac tandem propensam Papæ in eo canonizando voluntatem declarat: sed huius generis negotium tam graue, tamq. arduum, cuiusmodi est Sancti alicuius Canonizatio, maturius ac diligentius considerandum esse ostendit. Hinc sacrum denique Cardinalium Collegium, Patriarchas item, Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates hortatur, vt in eam tanti ponderis rem pro suffragijs ferendis toto mentis conatu incumbant, ac Deum in primis orent, vt Sanctitatis suæ mentem lumine diuino illustret, quo rectius actionem tantam dirigat, tum ad ipsius Dei gloriam, tum etiam ad Ecclesiæ sanctæ amplitudinem, christianæq. pietatis fructus vberimos.

De Consistorio Tertio.

Consistorium semi publicum.

Lib. cæremoniarum lib. i. sect. 6. cap. i.

IN tertio Consistorio, quod Semipublicum nuncupatur, suffragia feruntur, num ille, de quo agitur, in Sanctorum numerum sit referendus. Ad hoc Consistorium non solum S. R. E. Cardinales, verum etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & Abbates pro suffragijs ferendis acciti conueniunt. Protonotarij Apostolici eidem Consistorio intersunt ad fidem circa ea, quæ ibi decernuntur, exhibendam. Auditores autem Rotæ, & præsertim illi, quibus cura iudicandi processum in rem tantam præstitum, demandata fuit, ad idem Consistorium admittuntur, vt, si in processu aliqua oriretur controuersia vel difficultas, eam explacent; ac declarent. Antea verò quàm suffragia ferantur, Summus Pontifex è solio suo habet orationem, in qua de re ad tam grauem, tamq. arduam actionem perti-

pertinente, verba facit : deinde pro Sancto canonizando sententias dici iubet : tum suo quique statim ordine sententias dicunt.

*De suffragijs pro Canonizatione in Consistorio
Semipublico ferendis.*

Quamuis autem diuersi diuersa argumentorum genera in dicendo adhibeant, vt ex varijs suffragijs, quæ olim me legisse memini, colligi potest; omnes tamen, si Canonizatio celebranda sit, eò deueniunt, vt illum, de quo agitur, ob admirabilem vitæ innocentiam, catholica fide vbique ac semper præuia, perperitque tum charitatis, tum Christianæ humilitatis operibus & exemplis, insignibusque atque euentissimis miraculis, vel scientiæ, aut prophetiæ donis, multiplici & idonea attestazione, hoc est, per testes & contestes affirmatis, omniq. tandem christianarum virtutum genere comprobata, & illustrata, Sanctorum Catalogo adscribendum, ac Sanctum in cælo viuere, Deiq. visione frui declarandum esse concludant, vti fusius alibi dictum fuit. Vbi vero primum Romanus Pontifex singulorum sententias audiuit, certam Canonizationis diem decernere solet, ac locum; vel istuc ipsum propediem decernendum promittit. Hæc de tribus Consistorijs ad Canonizationem Sanctorum celebrandam pertinentibus. Rebus hisce omnibus rite enarratis, nil aliud explicandum superest, quàm Canonizationis Decretum : cuius formam in eo pronunciando obseruari consuetam hoc loco apponere libet, amplissimo prius apparatu aliqua ex parte adumbratim, seu potius rudi quadam Minerua descripto; atque ijs, qui Canonizationi solent interesse, summatim commemoratis, & quasi exiguo penicillo delineatis.

Suffragiorum forma

Cap. 3. & 33.

De Apparatu, deq. ijs, qui Canonizationi interesse solent, necnon de Canonizationis Decreto.

Cap. XXXVIII.

Apparatus
descriptio.

O tandem die, Canonizationi dedicato, solemnissima processione aut supplicatione itur ad eam, in qua Canonizatio celebranda est, Basilicam aut Ecclesiam, suggesto seu tabulato amplissimo, pulcherrimèq. constructo; aulæis item, atque alijs ornamentorum generibus, necnon densissimis luminibus enitentem; solio denique Pontificio, aspectum præbente iucundissimum ac præclarissimum, Altariq. sacris rebus egregiè insignito mirum in modum condecoratam, ac splendentem.

Canoniza-
tioni qui-
nam inter-
stat.

Huic solemnissimo tantæ celebritatis actui non solum S. R. E. Cardinales in Vrbe commorantes interesse solent, sed etiam Principum Oratores aut Legati, magnusq. Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, aliorumq. Prælatorum numerus, necnon maxima, præter familiam Pontificiam, nobilium Virorum frequentia, & innumera hominum omnis ordinis vtriusque sexus multitudo, vniuerso item tam regulari, quam seculari Clero adstante, atque spectante. Postea nonnullis iam rebus pro Canonizatione celebranda præstitis, Canonizatio nomine alicuius Principis ter summo opere, ac suppliciter, hoc est, vt aiunt, instanter, instantius, & instantissime postulatur; oratione item ad Deum pro diuino auxilio ad rem tantam efficiendam implorando, non semel directâ; Deinde summus Pontifex in solio sedens, sacris vestibus indutus, & mitra insignitus, Canoniza-

nonizationis Decretum pronunciat grauissimis professione, & maxime significantibus hisce verbis:

Canonizationis Decreti forma pro Sancto Confessore.

AD honorem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, gaudium & exultationem supernæ ac triumphantis Hierusalem matris nostræ, & exaltationem Fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem sanctæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra, de Venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, omniumq. Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaq. diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius adhibita, *Beatū* N.N. (de cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate, nobis plenissime constat) decernimus Sanctorum Catalogo adscribendum, prout nunc adscribimus, eumq. Sanctum à Fidelibus venerandum esse mandamus, Statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia, anno quolibet, in die N. festum ipsius, & Officium sicuti pro vno Sancto Confessore

M tantum

tantum deuote & solemniter celebrentur; utq. in eius honorem, Ecclesiæ & Altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi & fundari possint.

Dicta Decreti forma extat in sacrarum Vesperarum & cæremoniæ Libris, paucis quibusdam verbis in ea interiectis, quæ quamuis in Decreto, quod infra legitur, non sint; eundem tamen sensum cum illo habent, sensumq. reddunt clariorem, magisq. apertum. Hinc formam quoque illam, in libro Vesperarum, atque item in Codice rituali, aut cæremoniæ Sacrarij Põtificij cū alia superiori conscriptam, hoc loco apponere libuit, vt infra:

Ad honorem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, et exaltationem Fidei Catholica, ac Christiana Religionis augmentum, auctoritate eiusdem Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus, bonæ memoria N. N. Sanctum esse, & Sanctorum Catalogo adscribendum, ipsumq. Catalogo huiusmodi adscribimus, Statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die N. festum ipsius, & Officium sicut pro vno Confessore (si sit Confessor) vel Martyre (si sit Martyr) deuote, & solemniter celebrentur.

Decreto pronunciato, Indulgentia visitantibus Ecclesiam & sepulchrum, vbi corpus Canonizati requiescit

dari so-

dari solet: deinde Missa solemnissimo ritu à summo Pontifice decantatur, multaq. item alia ante & post Decreti pronuntiationem fiunt iuxta ritum in sacrarum caeremoniarum Libro præscriptum: quæ sane omnia, breuitatis causa silentio prætereunda censentur. Reliquum est, vt quinquam Canonizatis ex vi Decreti, necnon ex ipso Sanctorum iure honores debeantur, explicemus.

De septem honoribus, qui Canonizatis debentur.

Canonizati Catalogo Sanctorum adscribuntur, hoc I.
est, iubetur ac statuitur, vt ab omnibus publice colantur, ac dicantur Sancti.

Canonizati in publicis Ecclesiæ precibus inuocantur. II.

Templa & Aræ Deo in eorum memoriam & honorem eriguntur. III.

Sacrificia tam sacrosanctæ Eucharistiæ, quàm laudum & precum (quod passim Officium, siue Horæ canonicæ nuncupatur) Deo in honorem eorundem publice offeruntur. IV.

Dies festi in eorundem honorem celebrantur. V.

Imagines eorundem pinguntur, addito certo quodam lumine in signum gloriæ, quam habent in cælo. VI.

Eorundem Canonizatorum reliquiæ, pretiosis thecis inclusæ, publicè in Ecclesia honorantur. VII.

Hæc de Canonizatione Sanctorum, necnon de honoribus, qui Canonizatis debentur, & à Roberto Bellarmino S. R. E. Cardinale in primo de Beatitudine Sanctorum libro enarrantur, vbi etiam Sanctos nondum canonizatos cultu non publico, sed priuato coli posse, rationibus atque exemplis probatur. Id quod ex eo item, quod in tertio Decretalium libro de Reliquijs ac vene-

To. I. Con-
trou. lib. I.
de Beat.
SS. c. 7. &
10.

Lib. 3. tit.
45. cap. 1.

ratione Sanctorum legitur, colligi potest: ibi enim Alexander III. dum publicum nondum Canonizatis cultum exhiberi prohibet; priuatum permittere censetur, sicut etiam Doctores eo in loco affirmant. Cultus vero publicus non est ille, qui coram alijs exhibetur, sed qui totius Ecclesie nomine, ac tamquam ab Ecclesia institutus exhibetur.

Quamuis autem Sanctos nondum canonizatos credere & vocare Sanctos liceat, eos tamen tamquam Sanctos ab Ecclesia Catalogo Sanctorum adscriptos predicare non licet. Tamen si alij quoque honores nuper commemorati iisdem nondum Canonizatis priuatim exhiberi possunt, tertius tamen & quartus eis nullo modo dari posse videntur: Tempia enim, Altaria, & sacrificia ex sui natura sunt publici cultus; propterea quod nulum sacrificium in Ecclesia est, nisi commune, & à Deo ipso institutum: Tempia vero & Altaria ad sacrificium referuntur. Hæc ex Bellarmino.

Quamuis denique Sanctos nondum Canonizatos priuatim inuocare liceat, in Litanijis tamen publicis non licet, nec etiam in sacro Officio, nisi id à Summo Pontifice expresse concedatur, sicut de sancto Hyacintho, à Clemente VII. & de Beato Raymundo à Paulo III.

Lib. 2. cap.
31. & 32.
de vita &
canoniz. S.
Hyacin-
thi.

necnon de alijs factum esse constat: immo in honorem sancti Hyacinthi Clemens VII. Sigismundo Poloniae Rege suppliciter postulante, concessit, ut in Ecclesijs ex instituto sancti Dominici, ac etiam in Cathedralibus eiusdem tantum Regni non solum diuinum Officium, verum etiam Missæ sacrum, necnon festus dies celebrari, eiusque Imagines dipingi possent; hac tamen lege, ut ipse B. Hyacinthus ob dictam concessionem neque canonizatus, neque Catalogo Sanctorum adscriptus censeretur. Quæ sanè concessio quandam (ut ita dicam) semicanonizationem adumbrare vix potest, quippe

quæ

quæ vniuersali Ecclesiæ data non fuit.

Hæc de Sanctis nondum canonizatis, atque de ijs, qui in Sanctorum numerum sunt referendi. Nunc reliquum est, vt sermonem habeamus de Romani Pontificis aut Ecclesiæ Catholicæ in Sanctis canonizandis infallibili certitudine: quæ tandem re tam pia, tam vtili, tamq. fidei catholicæ necessaria, nostrum de Canonizatione Sanctorum Commentarium concludemus, eademq. re, tamquam Ecclesiæ catholicæ anulo, seu sigillo obfirmatum, Deo fauente, reddemus.

*De Romani Pontificis, seu Ecclesiæ Catholicæ
infallibilitate, qua sanctam Dei Eccle-
siam in Sanctorum Canonizatione,
quæ est quedam fidei protesta-
tio, & professio, nullo
modo errare pos-
se, probatur.*

Cap. XXXIX.

ULTI de Romani Pontificis aut Ecclesiæ Catholicæ in canonizatione Sanctorum infallibili certitudine scripserunt. Sed quia Canonizatio testimonijs humanis, & quidem fallibilibus innititur, ac fulcitur; ideo diuersi diuersa senserunt, hanc tamen conclusionē, Romanum scilicet Pontificē in Canonizatione Sanctorū nullo modo errare posse, statuētes & omnino affirmātes. Contra hereticos, qui hanc infallibilitatem negant, Thomas Vualdensis vir doctissimus, ac de christiana Religione optime meri-

tus,

Thomas
Vualdēsis
to. 3. de Sa-
cramenta-
libus cap.
122. t. 14.

tus, disputat, & infallibilem certitudinem omnino probat ac demonstrat. Nos itaque varias primum hac in re opiniones in medium afferemus, & quidem breuiter; potiore deinde ac veriore sententiam, statuendo, aperiemus; tres postremo loco nodos, qui veritati aduersari videntur, explicabimus.

Augustini Triumphi opinio.

Aug. Triumph. q. 14. ar. 4.

Aug. Epist. 35. ad Severum Abbatē to. 2.

Aug. Triumph. q. 14. art. 4. in fi. corp.

Aug. Triumph. q. 17. ar. 4. in corp. & ad primū arg.

Aug. Triumph. q. 14. art. 4.

Augustinus Triumphus in libro de Potestate Ecclesiastica, dum de Romani Pontificis in canonizando infallibilitate loquitur, eum errare in canonizatione non posse concludit. Papa enim (inquit ipse) dum aliquem secundum presentem iustitiam pro Sancto canonizat, habens pro teste operum exteriorum, euentiam, errare non potest: quia iuxta allegata, sibi probata ipsum canonizatum credit esse Sanctum, ac talem esse declarat, Sancti Patris Augustini doctrina persuasus, dicentis: *Qui sic credit, ut loquitur, etiam si falsa loquatur, fideliter loquitur: qui autem non credit quæ loquitur, etiam si vera loquatur, infideliter loquitur.* Huic statim Augustini sententiæ talia Triumphus verba subiungit: *Quantumcunque ergo non vera approbet canonizando, vel approbando aliquem Sanctum; ex quo fideliter & vere approbat secundum informationem sibi factam, non errat.* Hæc Triumphus, qui alio in loco, dum disputat, an omnes à Papa canonizati, sint in vita æterna, eandem tuetur opinionem dicens: *Per certitudinem causæ non potest Ecclesia scire omnes, quos pro Sanctis canonizat, & solemnizat, esse in vita æterna.* Et infra ad primum argumentum: *Ecclesia non errat canonizando aliquos Sanctos, quia non canonizat eos esse Sanctos iudicio diuino secundum determinatiuam sententiam: sed iudicio humano secundum presentem iustitiam, (hoc est iuxta allegata & probata) secundum quem modum sancti sunt, hominum reputatione*

ratione & veneratione. Et alibi ait: Papa ergo canonizando aliquem Sanctum secundum presentem iustitiam non errat: Quia sic credit eum esse Sanctum, ut informationem recipit secundum allegata, & probata sibi. Hucusque Triumphus, cuius opinio tanto viro non minus pio quam docto, et si doctissimo, digna non videtur, quippe quæ Romani Pontificis, & Ecclesiæ Catholicæ, ut sic dixerim, infallibilitati aut certitudini, Sanctorumq. canonizationi plurimum derogare videtur.

S. Thomæ opinio.

S. Thomas, Doctor Angelicus, eo in loco, in quo disputat, num omnes ab Ecclesia canonizati, sint in gloria, vel aliqui eorum in inferno; tria actionum genera à Romano Pontifice præstari scribit: quorum vnum ad Ecclesiam, inquit, vniuersalem pertinet, atque ex ijs est, quæ ad fidem attinent, in quibus fieri nullo modo potest, ut iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare queat, iuxta diuinam prouidentiam, & infallibile Saluatoris nostri promissum à Ioanne Euangelista hisce verbis enarratum: Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, S. Th. Quælib. ix. ar. 16. docebit vos omnem veritatem, hoc est, ut omnes interpretantur, in necessarijs rebus, quæ ad salutem & fidem pertinent. Hinc S. Thomas magis Papæ, ad quem determinatio fidei attinet, quam cuilibet sapienti in scripturarum opinionibus, credendum esse ait exemplo Cayphæ, qui quamuis homo scelestus, ob Pontificatum Ioan. 11. tamen, Euangelista Ioanne attestante, inscius prophetasse narratur.

Alterum Pontificiæ actionis genus, in possessionibus aut criminibus, alijsq. id genus rebus iudicandis versatur, in quibus, ut ait S. Thomas, iudicium Ecclesiæ ob falsas hominum attestaciones errare potest.

Inter

Inter duo prædicta actionum genera Doctor medium Canonizationi locum adscribit. Quamvis enim sanctus Paulus ad Corinthios scribens, dicat : *Quis hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Et infra, *1. Cor. 4. Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum:* Et in *Eccl. 9. Ecclesiaste: Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit;* Ecclesia tamen in canonizatione Sanctorum errare non potest, quia de statu alicuius certior fieri potest, non solum per inquisitionem vitæ, atque miraculorū attestationem sed etiam, & quidem præcipue, per diuinum Spiritus sancti instinctum, qui omnia, etiam profunda Dei scrutatur, cuius item prouidentia fit, vt Ecclesia sancta Dei fallibili hominum testimonio in Canonizatione falli non possit: Hæc ex Doctore Angelico, qui suam opinionem concludit hisce verbis: *Canonizatio Sanctorum medium est inter illa duo: quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus, quedam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credamus, pie credendum est, quod nec etiam in his iudicium Ecclesie errare possit.* Hæc sanctus Thomas.

3. Th. Quo
lib. 9. art.
16.

Opinio Sancti Thomæ declaratur.

Quamuis Doctor Angelicus Romanum Pontificem aut Ecclesiam Catholicam in canonizatione Sanctorum errare non posse doceat: idq. pie credendum esse dicat; ego tamen ex eiusdem Sancti doctrina istuc ipsum non solum pie, sed necessario credendum esse censeo. Si quis enim à Romano Pontifice pro Sancto pie solum, non certò, hoc est probabiliter, & non infallibiliter in cælo esse crederetur, Ecclesia catholica illum nobis colendum, precibusq. orandum, nostrumq. intercessorem habendum haudquaquam proponeret, sicut factum esse constat. Id quod Sanctus Thomas, qui Canonizationem, fidei professionem quan-

dam,

dam ; qua gloriam Sanctorum ac vitam æternam profitemur & prædicamus, esse ait, intellexisse (vt opinor) vilus est.

Pro hac re confirmanda, silentio prætereundum non videtur quod Petrus Galefinius, Protonotarius Apostolicus in suo de Canonizatione Sancti Didaci Complutensis Commentario scriptum reliquit, dum de præstantissima Syxti V. felicitis ac sanctæ recordationis concione in Consistorio semipublico coram S. R. E. Cardinalibus & Prælati sententiam aut suffragium de Beato Didaco in Sanctorum numerum adscribendo laturis, mentionem fecit in hanc verborum formam : Qua in concione à rei, quæ agebatur, magnitudine exorsus, primò de potestate summi Pontificis, auctoritateq. Ecclesiæ, quæ à Deo tradita est, illuminatè, diuinèq. dixit : tum demonstraui & sacris litteris, & rationibus ex intima Theologia depromptis, omniq. argumentorum genere, Romanum Pontificem, verum successorem Beati Petri Apostolorum Principis, pro quo orauit Christus Dominus, ne eius fides deficeret, eundemq. verum caput Ecclesiæ, quæ est firmamentum & columna veritatis, quæq. à Spiritu sancto regitur, ac gubernatur, in Sanctorum Canonizatione errare & falli non posse. Idq. non modo piè, sed necessariò & certissima fide credendum affirmauit omnibus summis rationibus diuinitus in medium allatis : cum illud etiam perspicue manifestum sit, Ecclesiæ, Pontificisue decreta, certa & firma esse, quæ ad fidem, aut morum disciplinam pertinentia, certis & firmis principijs, fundamentisue innitantur. Hæc ad verbum Galefinius, cuius opera Sixtus V. in rebus Ecclesiasticis, & quidem grauioribus, inter alios à secretis Viros vti non raro solebat.

Luce 22.

Piè igitur, vt Doctoris Angelici explicetur dictum,

N hoc

hoc est pietate fidei, seu pia & firma fide ac necessario credendum est, Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum nec fallere, nec falli posse: immo eius oppositum non solum sine temeritate, sed etiam, ut ait M. F. Gregorius Nunnus Lusitanus, Vir sane doctus & pius, non sine maxima impietate, quæ, meo quidem iudicio, hæresim sapit, posse affirmari omnino credendum censetur. Hinc Melchior Canus, eos, qui Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum errare posse dicerent, non hæreticos quidem, sed temerarios, impudentes, & irreligiosos nominat, & ab Ecclesia puniendos esse affirmat: quia sicut iniuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre; ita & multo quidem maiorem Martyri infert iniuriam qui Martyrem Catalogo adscriptum è Sanctorum numero rejicit. Immo (ait Canus) si vnum aliquod huius generis decretum in dubium reuocare liceret; certè (inquit ipse) Hieronymi, Ambrosij, Augustini, & reliquorum sanctitas in questionem sine crimine reuocari posset: valdeq. absurdum non foret, si cultus omnium Sanctorum, qui post Clementem consecrati sunt, ab Ecclesia exploderetur. Quo nihil stultius, aut impudentius dici potest. Ne igitur tantus error in Ecclesia inter Sanctos canonizandos nascatur, Deus peculiariter providere credendus est: cuius peculiarissimæ providentiæ abunde magnum argumentum est, quod fides, ab humanis testibus semel in huiusmodi iudicijs suscepta, nunquam infirmata est. Hæc à Cano non minus eleganter, quam docte, etsi doctissime in quinto de Auctoritate Conciliorum libro hinc inde scripta, & a me hunc in locum fideliter congesta,

Sanctorum Ordo I.

Greg. Nū-
nius lib. 3.
de opt.
Reip. statu
c. 11. S. Ex
his to. 1.

Lib. 7 c. 5.
q. 2. cōcl. 3

S. Aug. ser-
mone 17. de
verbis A-
post. to. x.
Et de ce-
lebr. Miss.
c. 6. Cum
Martæ li.
3. Dece-
tal. tit. 41.

Canus vbi
supra.

To. 1. c. 1.
pag. 207.

Ioannes Driedo in libro de dogmatibus varijs, & li-
bris apocryphis quarto, tres Sanctorum Classes enume-
rat:

rat: in quarum prima Sancti tam veteris, quam noui Testamenti recensentur, hoc est, Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob, & ceteri Patriarchæ multi & Prophetae; Ioannes item Baptista, Stephanus, Apostoli duodecim, Latro etiam in cruce moriens, cui dixit Christus: *Hodie mecum eris in Paradiso*; Paulus quoque, ac multi alij iam in caelo viuentes, de quibus in Scriptura sacra fit mentio. Classis huiusce Sanctos (inquit Driedo) in caelo uiuere ad regnare credendum est ea fide, qua credimus ceteris fidei articulis in Scriptura sacra expressis. Si quis autem eos in caelo uiuere non crederet, aut dubitaret, is profecto hæreticus censendus foret, quia de Scripturæ Canonica auctoritate dubitaret, nosq. ab ea falli posse crederet. Id quod hæresis omnino est.

Prima
Classis.

Ecc. 44.
Hebr. 11.

Sanctorum Ordo II.

In secunda Sanctorum Classe repositos Driedo inquit esse Sanctos illos, quorum laudabilis vita, & gloriosus exitus vniuersam in toto terrarum orbe Ecclesiam illustrauit: è quorum numero, vt ego opinor, & ex Driedone colligitur, possunt esse illi, quorum memoria fit in sacro Missæ Canone, & alij post editum, Missæ Canonem permulti, quos esse Sanctos, nemo rationabiliter, vel sine temeritatis & impietatis labe negare aut dubitare posset. Siquis enim, quicumque ille sit, Regum, Ducum, siue Principum, aut Philosophorum res gestas & historias toto terrarum orbe diffusas, & diuulgatas negaret, stupidus ac temerarius, & merito quidem, censeretur; quanto magis temerarius & impius (vt ait Driedo) iudicandus foret qui vniuersalis Ecclesiæ iudicium iam olim tot Episcoporum, tot Doctorum, totq. hominum iuxta seriem successionis succedentium consensu firmatum negaret? Idcirco de his quod sint Sancti credendum est, sed non sic (ait

Secunda
Classis.

Driedo) ex reuelatione in Scripturis sacris desuper facta, sicut de illis in prima Classe repositis.

Sanctorum Ordo III.

Tertia
Classis.

In tertia Sanctorum Classe sunt illi, qui in diuersis Regnis ac Prouincijs mirabili vitæ sanctitate claruerunt, quorum item vita laudabilis & exitus gloriosus, aut in toto Regno, aut in tota Prouincia emicuit & innotuit. De his enim ad veram sanctitatem dignoscendam ex fidelium hominum testimonijs, alijsue indicijs Ecclesia sancta Canonizationis censuram adhibere consuevit.

Quamuis autem (inquit Driedo) non oporteat nos omnium horum sanctitatem tam firma, tamq. immobili fide credere, quàm credimus sanctitatem eorum, qui in canonicis Scripturis describuntur, eorum tamen sanctitas sine temeritate stupiditatem aut amentiam præferente, negari non posset; hunc tamen temerarium & amentem Driedo hæreticum non iudicandum esse ait. Hæc ex Driedone varia eruditione non mediocriter exulto.

Bañes in secundam secundæ S. Tho. q. 1. ar. x. Dub. 7.

M. F. Dominicus Bañes, Vir sane doctissimus ac piissimus, in suis de Fide, Spe, & Charitate Commentarijs scholasticis, de Canonizatione Sanctorum à Romano Pontifice seu à Concilio præstita, sine hæresis suspicione dubitari non posse inquit in hanc verborum formam: Temerarium est valde, & scandalosum, & hæresim sapit, dicere, quòd Papa, aut Concilium possit errare in Canonizatione Sanctorum. Immo ad finem dubitationis ait: Nemo nisi amens, aut hæreticus credendus est, qui dubitaret, an Sanctus canonizatus sit in cælo, cum huiusmodi auctoritas canonizandi vtatur tot tantisq. hominum fidei dignissimorum testimonijs, insuper & miraculis. Merito ergo qui de ipso Sancto dubitat, in suspensionem hæresis venit, atque hæresim sapit.

sapit. Hucusque Bañes, conclusione ipsa summis iam rationibus, quas breuitatis causa silentio prætermittimus, comprobata. Quamuis autem antiquiores Doctores, veluti S. Thomas & alij, pie credendum esse, Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum errare non possediceant; recentiores tamen Theologi ob hæresim (inquit Bañes) proximis temporibus ortam illorum, qui eius auctoritatem, & infallibilitatem in Canonizatione Sanctorum irridebant, & negabant; merito decernunt, hæresim sapere Luteranorum, asserere Ecclesiam in aliquius Canonizatione fallam fuisse, etiamsi auctoritas canonizandi non negetur. Hæc Bañes ad verbum.

S. Thom.
Quodlib. 6
ar. 16.
B. Anton. 3
p. ti. 12. c. 8
Caiet. de
Indulg. ad
Iul. c. 2.

In Canonizatione itaque Sanctorum Ecclesiam nec errare, nec falli posse non solum piè, sed necessariò & certissima fide credendum, affirmandumque omnino est, ob assistentiam Spiritus sancti à Christo Domino promissam apud Ioannem Euangelistam hisce verbis: Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, in rebus scilicet, vti diximus, necessarijs, quæ ad salutem & fidem pertinent. Quæ sane promissio ijs etiam confirmatur verbis, quæ Christus Dominus ipsi Petro dixit: Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.

Ioan. 16.

Luc. 22.

Quamuis autem Petrus ad horam, non ad extremum vsque vitæ finem, vel, vt sic dixerim, finaliter defecerit, ipsa tamen Lucæ auctoritas non solum ex ipsis Christi Domini verbis, sed ex Sanctorum item Patrum, ac Doctorum explicationibus de personali Petri fide, non autem de fide aliorum Pontificum personali, vt ait Ioannes de Turrecremata, intelligi debet: hoc est, de Petri fide personali, in vtilitatem tamen Ecclesiæ vniuersalis, & quatenus personalis Petri fides à personali ceterorum Pontificum fide distinguitur, vt infra, & fusius quidem, explicabimus: Romanus enim Pontifex (inquit ipse

Io. de Tur
recrem. li.
2. summa
de Eccl.
102. ad pri
mum arg.
& ad 6. in

ipse de Turrecremata non in gratis & prerogatiuis personalibus Beato Petro succedit, sed in sede & officio Pontificatus, atque ex consequenti in privilegijs Pontificis sedis & officij. Hinc quamuis Romani Pontificis personam in ijs, quæ ad fidem pertinent, errare posse, aut male opinari (ait Turrecremata) contingeret; admitti tamen nullo modo potest, vt Romanus Pontifex in sententia ferenda, siue in iudicando, vel, vt aiunt, iudicialiter procedendo in ijs, quæ ad fidem attinent, errare possit: quia assistentia Spiritus sancti à Christo promissa non personam Papæ, sed officium, aut sedem Pontificiam respicit; ob idq. opinio ad personam, iudicium vero ad officium, aut ad sedem Pontificiam pertinet. Si quis autem vnquam Romanus Pontifex (quod Deus auertat) hereticus efficeretur, ille, vt Ioanni de Turrecremata placet, vbi primum à Christi fide cadit, ab eiusdem Cathedra & sede cadit; hinc illud heretici iudicium, Apostolicæ sedis iudicium non foret, neque vllius auctoritatis, aut momenti esset. Hæc ex Ioanne de Turrecremata.

Ioan. de
Turrecre.
vbi sup.
Et cap. Si
Papa Diff.
40.

Ioann. Tur
recrem. vbi
sup. ad 7.

Num. 22.
23. 24.

Ioan. r.
vbi sup.

Gratianus
De cr. p. r.
Dist. 19. c.
Anastasis

Sunt autem qui huius generis casum euenire non posse velint: illud enim contra fidem iudicium, aut morte intercedente, aut aliena instructione, seu interna inspiratione, aut Christifidelium oppugnatione, siue alio quouis modo iuxta placitum diuinæ voluntatis à Deo prohibitum iri affirmant; idq. exemplo Balaam, Cayphæ & Anastasij Papæ comprobant. Balaam namque, Propheta malus, Iudeorum Populo iam benedictio maledicturus, iussu Dei benedixit. Cayphas etsi sceleratus; ob Pontificiam tamen dignitatem inscius prophetauit. Anastasius huius nominis secundus, dum Aca-
cium hæresiarcham reuocare tentaret, diuino nutu percussus interiit, vt ait Gratianus: cuius opinio à Couar-
ruia in libro variarum resolutionum tanquam fabulosa

con-

confutatur: constat enim Acacium vita functum sub Felice III. cui successit Gelasius primus, & huic Anastasius secundus. Adde etiam quod Anastasius Acacij memoriam ab Ecclesia Catholica delendam curavit, ut in Epistola eiusdem Anastasij prima ad Anastasium huius nominis primum Imperatorem videre licet. Quæ igitur de Anastasij Papæ errore atque punitione dicuntur à Gratiano, ex quo Platina, Volaterranus & alij eandem fabulam mutuo acceperunt, mera commenta esse ait Couarruias, cui Cæsar Baronius S. R. E. Cardinalis assentitur, dum Acacium sub Felice III. obiisse, & Anastasium Papam, integrum & sincerum in Catholica fide permanisse, atque catholicum ex hac luce decessisse, narrat. Ecclesiæ igitur sanctæ Dei iudicium in ijs, quæ ad fidem pertinent, & in Canonizatione præsertim, quæ est quidam fidei protestatio, errare nullo modo potest. Id quod non solum pie, sed etiam necessario credendum iure censeretur. Quamvis autem ijs in rebus, quæ sunt facti, siue in ijs iudicijs, quæ ad particularia facta pertinent, Romanum Pontificem errare posse inficias ire non queam, illud tamen in aliquo Sancto canonizando iudicium, ex eo iudiciorum genere non est, quod ad priuatum hominem, sed ad vniuersalem Ecclesiæ statum attinet; cum inter Sanctos relatio, vti non semel diximus, sit quædam fidei professio aut protestatio, qua gloriam & æternam vitam Sanctorum credimus & prædicamus. Nunc reliquum est, ut ceteros nodos de Pontificia canonizandi infallibilitate proponamus, propositosq. dissoluamus.

Couarr. R.
4. c. 13. to. 2
Et in An-
not. ad
eundem tex-
tum.

Anastasij
facti declaratur.

To. 6. An-
nal. Anno
Dom. 487.
& 497.

Id. lib. 1.
cap. 1.
§. 1.
Id. lib. 1.
cap. 1.
§. 1.

Id. lib. 1.
cap. 1.
§. 1.

Id. lib. 1.
cap. 1.
§. 1.

Id. lib. 1.
cap. 1.
§. 1.

Dubitatio prima

De Catholica Ecclesie infallibilitate, siue infallibili certitudine in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XL.

ECCLESIAE Catholicae infallibilitati, in ijs, quæ ad fidem pertinent, præsertim vero in canonizatione Sanctorum aperte videtur aduersari ille in Decretalibus Textus, in quo hæc leguntur verba: *Iudicium Ecclesia nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli.* Qui sane nodus quamuis veritati aperte refragari videatur; facillime tamen dissoluitur, si ad distinctionem actionum illam, quam nuper in medium attulimus, confugiatur.

Lib. 5. Decretal. tit. 39. c. 28. de sent. ex com. cap. A nobis il.

Pag. 95.

Dubitationis declaratio, & solutio.

Pag. 95.

Siluester in verbo canonizatione num. 2.

Romani Pontificis actionum tria genera esse diximus, quorum vnum propria priuatorum hominum facta respicit, quæ sunt promotiones ad dignitates, & gradus, beneficiorum collationes, & iudiciariæ tam contra aliquem, quam pro aliquo sententiæ, idque genus alia, in quibus infallibile iudicium dari non potest: quia tam Iudex, quam Consiliarij, necnon testes inordinata quadam animi affectione atque commotione affici queunt. His itaque, alijsq. de rebus, hoc est ob fallacias, seu falsas probationes, aut attestations

tiones à recto & vero sensu in iudicando declinari potest; ideo in textu commemorato hæc statim sequuntur verba: *Propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus.* Huc igitur spectat textus ille nuper commemoratus, quem ceteris Romani Pontificis, aut Ecclesiæ catholicæ actionibus nullo modo conuenire dicendum est.

Quædam alia sunt, quæ non propria priuatorum hominum facta, nec Papæ personam, sed statum totius Ecclesiæ vniuersalem respiciunt, cuiusmodi sunt ea, quæ ad fidem attinent, è quorum numero sunt, ait Siluester, determinationes circa ea, quæ sunt fidei; vel declarationes, quæ ad fidei articulos, & ad Ecclesiæ sacramenta pertinent; vel quantum ad ea omnia, quæ in sacra Scriptura continentur; vel quantum ad bonos mores, veluti sunt etiam Decreta & Decretales, in quibus Romanus Pontifex, diuina prouidentia præuia, quæ Ecclesiæ suæ sanctæ prouidere semper solet, errare nullo modo potest: immò, ut ait Siluester cum alijs Canonistis ac Theologis, qui crederet dictis in rebus Ecclesiam errare posse, ab hæreseos labe alienus non esset.

Cum igitur Canonizatio, quæ est quædam fidei professio, ad hoc actionum genus pertineat, quia per eam Sancti declarantur, & ut exemplar fidei ac sanctæ vitæ in nostris necessitatibus inuocandi proponuntur; in ea actione Romanus Pontifex errare nullo modo potest: tunc enim probationes & attestations humanæ, falsæ esse non queunt, quia sumuntur tanquam causa (ut aiunt) sine qua non, cum ratio Canonizationis præcipua sit assistentia Spiritus sancti, quæ in huiusmodi re tam ardua, tamq. necessaria, ita Romano Pontifici, seu Ecclesiæ Catholicæ adhæret, ut errare non valeat, tanto vniuersalis Ecclesiæ bono perspecto, diuinoq. præ-

Lib. 5. Decretal. vbi supra.

Siluester vbi supra.

Siluester vbi supra. Io. Neap. Quodlib. xi.

sertim Saluatoris nostri promisso accedente: Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, salutem videlicet ac fidei necessariam. Et: Ego rogavi pro te (Petre) ut non deficiat fides tua; quasi dixerit, etsi ad horam, non tamen ad finem, vel, ut aiunt, finaliter deficiat. Quando enim, ut ait Turrecremata, Christus oravit pro fide Petri, oravit pro fide Ecclesiæ suæ, cui Petrus tanquam Princeps & caput præesse debebat. Viguerius autem Ioannem à Turrecremata & alios Canonistas ac Theologos sequutus, ait Christum non orasse pro fide Petri, ut priuata persona erat, hoc est pro fide Petri tantum personali, sed pro fide Petri, hoc est Petri & Ecclesiæ, quæ vniuersalis est: nec pro fide (ut ait Viguerius) aliorum Apostolorum, hoc est, pro Sedibus & Ecclesijs aliorum Apostolorum, siue pro Successorum eorundem Sedibus & Ecclesijs, quas aliquando errasse ac defecisse, solamq. Petri Sedem, hoc est Ecclesiam Romanam immaculatam semper fuisse iuxta infallibilem Saluatoris Domini promissionem fatendū est.

Quod autem Beati Lucæ Euangelistæ auctoritas nuper commemorata, siue Christi Domini promissio Petro præstita, de Ecclesia Catholica Romana, quatenus ab alijs Ecclesijs distinguitur, intelligenda sit; Cyrillus, Chrysostomus, Hieronymus, Bernardus, Anselmus, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, & alij, præter etiam Leonem I. & Agathonem, summos Pontifices, vno id consensu affirmant: quorum verba breuitatis causa silentio prætermittenda censeo.

Ex ea itaque Christi promissione Petro præstita: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos; duo in Petro, ait F. Gregorius Nunnus, peculiariter sese nobis offerunt consideranda, quorum alterum ad priuatam hominis personam; alterum vero ad communem Ecclesiæ vtilitatem pertinet.

Greg. Nū-
nius lib. 3.
de opt.
Reip. statu
67.

Io. de Tur-
recrem. li.
2. summæ
c. 112. ad se-
cundum.

Io. Viguer.
de virt. fid.
v. 3. n. 103.

Ioann. Tur-
recrem. vbi
sup. ad pri-
mum in f.

net. Quòd enim Petrus Christum negauerit, hominis; quòd autem conuersus, confirmauerit fratres, Ecclesiæ erat; illud proprium, hoc autem commune. Ita etiam quòd fides, quam Petrus peculiariter habebat, sit interius seruata, hoc ei tributum fuit: quòd autem sinceram fratribus fidem, ne Ecclesia in iudicio deficeret vnquam, præbuerit, Ecclesiæ priuilegium fuit. Ego (inquit Christus) rogavi pro te (Petre) vt non deficiat fides tua; Ecce Petri fidei firmitudinem concessam; sed in quem finem? in Ecclesiæ profecto vtilitatem, ijs verbis indicatam: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Hæc ex Nunnio, qui plura ibidem in eandem profequitur sententiam. Iudicium itaque Romani Pontificis, aut Ecclesiæ in ijs, quæ ad fidem pertinent, nec fallere nec falli potest. Quoniam vero huic veritati nonnulla Summorum Pontificum facta refragari videntur, ea explicare necesse est, vt huius generis scrupulus ab animo eorum, qui nodum, vt prouerbio dici solet, in scirpo quærunt, penitus euellatur.

Dubitatio Secunda

De Catholica Ecclesiæ infallibilitate, siue infallibili certitudine in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XLI.

VO sunt Romanorum Pontificum exempla, quæ Catholica Ecclesiæ infallibili certitudini aduersari videntur. Horum vnum ad Stephanum VII. quem dicunt VI. & ad Ioannem VIII. quem dicunt IX. alterum vero ad Nicolaum III. & Ioannem XXII. pertinent.

Platina &
Martinus
hist. & alij

Formosi fa-
ctum nar-
ratur.

Steph. vij.

Ioan. ix.

Ex Turre-
cr. & Cæ-
laia.

Quod ad primum pertinet exemplum, Formosus, ut Scriptores prodiderunt, dum esset Cardinalis, & Episcopus Portuensis, omni Ecclesiastica dignitate priuatus, laicalibusq. indumentis indutus, se ab Vrbe discedentem, nunquam nec Romam, nec ad Episcopatum rediturum iure iurando affirmavit. Hunc deinde contra iura sacramenti, ad Urbem redeuntem, necnon ad Episcopatum restitutum, & aliquot post annis ad Pontificiam dignitatem assumptum, ob iuramentum præstitum, verum Papam non fuisse credens Stephanus huius nominis VII. omnia eius gesta irrita, fuisse declaravit: Ioannes vero IX. dictum Formosum verum fuisse Papam credens, Stephani res gestas improbauit, & Formosi acta in Concilio Rauennæ restituit.

Dubitationis declaratio, & solutio.

Error facti
ac persona-
lis.

Iudiciū ad
officiū, opi-
nio ad per-
sonam per-
tinent.

Ioannes de
Turrecr. li.
I. summæ
c. 112. ad 9.
arg.

Io. à Cæla
ia lib. 3. sen-
tent. 25.
dist. 9. 5.
pag. 148.

Theologi & Canonistæ omnes in ijs, quæ sunt fidei, Papam siue Ecclesiam Catholicam errare nullo modo posse iuxta Saluatoris Domini promissum omnino affirmant: si autem Ecclesiam, siue Papam errare vnquam contingat, errorem illum aut facti, aut personalem, siue opinatiuum vocant, non iudicalem: nam iudicium, vti diximus, ad officium aut ad Pontificiam sedem pertinet, opinio autem ad personam. Quamuis itaque alterum summorum Pontificum in causa Formosi errasse dicamus oporteat, ille tamen error non fuit in fide, aut iudicialis, sed opinatiuus, seu personalis ac facti: altercatio enim illa, sicut Ioannes de Turrecremata & Cælaia inquirunt, non erat de fide, sed de facto, in quo Ecclesia errare potest, ut ipsi & alij affirmât. Stephanus namque Formosum non verum Papam fuisse putabat; Ioannes autem verum Papam eundem opinabatur.

Dubi-

Dubitationis secundæ membrum II.

Alterum summorum Pontificum exemplum à nobis propositum est de Christi & Apostolorum, eius paupertate, quæ ad fidem pertinet. Nicolaus enim huius nominis III. & Ioannes XXII. apud Apostolicæ sedis hostes visi sunt altercari, & alterum alteri in re ad fidem pertinente aduersari.

In sexto
Decretal.
lib. 5. de
verb. sign.
tit. 12. c. 3.
Extravag.
de verb. sign.
c. 4.

Dubitationis declaratio, & solutio.

Pro huius generis nodo dissoluendo, temporum ac paupertatum distinctionem in medium afferendam censeo: duas enim duobus temporibus paupertates Saluatorem nostrum verbo & exemplo docuisse constat. De prima paupertate, quæ nec in speciali, nec in communi quidquam proprii admittebat, Christus Dominus loquutus est, dum Discipulos suos ad prædicandum mittens dixit: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: non peram in via, nec duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo.* Hæc Beatus Matthæus, qui de Christo Domino alio in loco ait: *Filius hominis non habet ubi caput reclinet.* Primam igitur paupertatem Saluator noster Christus tempore prædicationis verbo & exemplo docuit: eoq. tempore Christus & Apostoli nihil ullo modo, hoc est, nec in speciali nec in communi possidebant, à bonis mulieribus necessaria sibi sumentes, vt Lucas Euangelista scriptum reliquit. Hanc paupertatem in Christo fuisse, Nicolaus Papa declarauit, & litteris Apostolicis affirmavit. Ioannes autem XXII. secundam paupertatem, quæ victui necessaria in communi possidenda admittit, in Christo fuisse Apostolicis etiam litteris explicavit.

Matth. 10.

Matth. 8.

Lucæ 8.

Nicol. iij.

Ioan. xxij.

plicauit, hæreticumq. esse illum, qui Christum Dominum & Apostolos nihil in communi habuisse diceret. Hanc enim paupertatem Christus Dominus, parum antequam pateretur, verbo item atque exemplo docuit, vt Lucas Euangelista scribit hisce verbis: *Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Hucusque Beatus Luc

Glossa interlin.
ex Turrecr. l.
2. c. 112. ad
x. arg.

cas: cuius locum Glossa interlinearis examinando ait: *In hoc quoque nobis datur exemplum, vt nonnunquam causa instante, de nostri propositi rigore intermittere possimus.* De loculis

Ioan. 13.

autem, in quibus ea, quæ Christo, & Apostolis ad sui, eorumq. necessitates subleuandas seruabantur, Ioannes Euangelista testatur, dicens: *Quod facis* (Christus inquit Iudæ) *fac ciuis.* Hoc autem nemo sciuit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: *Eme ea,* quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis vt aliquid daret. Hæc de loculis. Quo in loco S. P. Au-

Aug. in Io.
tract. 62.
t. 9. Et 12.
q. 1. Habe-
bat.

gustinus ait: *Habebat ergo & Dominus loculos, & à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat.* Hæc Augustinus de vita Apostolorum in-

Aët. 4.

communi, de qua in Actis Apostolicis legitur in hæc verba: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Hæc S. Lucas in Actis Apostolorum, vbi de huius generis vita, quam sanctæ Religiones imitantur, venerabilis Beda hunc ait in mo-

Beda ex
Glossa or-
dinaria.

dum: *Qui ita viuunt, vt sint omnia communia in Domino, Cœdinitate vocantur: quæ vita tanto felicior, quanto statum futuri sæ-*

1. Cor. 15.

culi imitatur, vbi omnia communia, quia Deus est omnia in omni-

Christus

Christus Dominus & verbo & exemplo, diuersis tamen temporibus, docuit. Hinc ex secundæ vitæ exemplo, quod victui necessaria in communi possidenda admittit, perfectioni Euangelicæ nullo modo derogari videmus: quia vt ait S. Thomas in Summa, perfectionis natura & vis, quam alij essentiam vocant, non in paupertate, quæ ad perfectionem perueniendi exercitium & instrumentum est, re vera consistit, sed in Christo Domino sequendo, iuxta Beati Hieronymi sententiam. Hic enim, dum ea Petri apud Matthæum perpendit verba; *Eccæ nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* necnon Christi responsum Petro datum, examinat, inquit: *Non dixit (Christus scilicet) Qui reliquistis omnia, hoc enim Crates fecit Philosophus, & multi alij diuitias contempserunt; sed qui sequuti estis me: quod proprium Apostolorum est, atque credentium.* Hæc Hieronymus. Euangelica itaque perfectio aliquid in communi habere admittit, solamq. sollicitudinem, vt ait Doctor Angelicus, superfluam, non necessariam prohibet apud Matthæum dicentem: *Ne solliciti sitis, quid manducetis, aut corpori vestro quid induamini.*

Nec huic doctrinæ refragatur illud alterum Saluatoris nostri dictum apud Euangelistam dicentem: *Nolite solliciti esse in crastinum, Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua.* Hanc enim sententiam B. Hieronymus hunc in modum exponit: *Sufficit nobis præsentis temporis cogitatio: futurorum curam, quæ incerta est, Deo reliquimus.* Sanctus Ioannes Chrysostomus eam explicat hisce verbis: *Sufficit labor, quem pateris propter necessaria: noli de superfluis laborare: malitia enim diei pro labore sumitur.* Sanctus P. Augustinus eam in hæc verba interpretatur: *Cum aliquid boni operamur, non temporalia, quæ significantur per crastinum, sed æterna cogitemus.* Hæc de superflua rerum temporalium sollicitudine obiter occasione suadete.

Ab ijs itaque, qui aliquid habent in communi, perfectioni Evangelicæ non derogatur: immo hanc vitæ perfectionem à Christo Domino & verbo & exemplo nobis monstratam ac declaratam fuisse constat.

Ioan. xxij.
factum explicatur.

Nicol. iij.
dictum explicatur.

Subcontrariæ possunt esse veræ.

Id quod Ioannes XXII. in litteris Apostolicis affirmavit, illumque hæreticum esse declaravit, qui Christum Dominum nihil in communi habuisse diceret.

Quæ sanè sententia Nicolao III. qui Salvatorem nostrum nec in speciali nec in communi aliquid habuisse declaravit, non aduersatur, si tempora distinguantur. Christus enim loculos aliquando habuit, aliquando vero non habuit: quæ profectò propositiones tanquam subcontrariæ, non autem contrariæ, veræ esse possunt, ac reipsa sunt veræ. Loculos namque Saluator Dominus suæ prædicationis initio non habuit, ut ait Nicolaus III. sed parum ante quàm pateretur habuit, ut Ioannes XXII. fatetur. Nemo igitur eorum Pontificum vlllo modo erravit. Nec Ioannes Decreta Nicolai reuocavit, sed declaravit.

Nicolaus enim hæc de Ordinis Minorum Fratribus dixit: Fratres minores in rebus oblatiis eis nihil iuris & dominiij habent nisi solum simplicem usum fructum denudatum ab omni iure & dominio, atque proprietate tam in speciali, quàm in communi.

Ioan. xxij.

dictum declaratur.

pro quo in

argui

ad 30A

Turrecrem.

2. ca. 112.

ad x. arg.

in fine.

Ioannes XXII. declaravit, hæc Nicolai verba, debere intelligi in rebus, in quibus usus à dominio & proprietate separari potest, veluti sunt res immobiles, & multæ item mobiles; non autem in rebus, quæ usu consumuntur. Dixit etiam Ioannes, Fratres minores ius utendi habere ijs item in rebus, quibus utuntur: quod iuxta Nicolai placitum esse declaravit. Nec ob id, ut ait Ioannes de Turrecremata, Nicolao præiudicium fieri credendum est; quia ipsemet Nicolaus in sua Constitutione expresse scribit, ut Fratres in rebus

dub-

circa eam dubijs ad sedem Apostolicam confugerent.

Adde etiam, quòd si absque Saluatoris nostri præiudicio præceptum de non iurando Romanus Pontifex declarauit, dicens, iuramentum in omni casu prohibitum nõ fuisse; immo eos hæreticos esse ait, qui iurare nunquã omnino licere dicerent; multo magis Ioannes Constitutionem Nicolai declarare potuit, non solum in ijs, quæ ad Fratres minores attinebant, sed etiam alijs in rebus, quæ nec ad fidem, nec ad bonos mores generaliter pertinent; immo decreta Prædecessoris sui Pontifex, quippe qui in huius generis rebus par in parem habet imperium, reuocare & mutare potest.

Cõcil. Cõstant. sess. 8. & 45.
Et lib. 2. Decretal. tit. 24. ca. 26. Ex Innoc. III.

Turrecr. vbi supra.

Declaratio igitur Ioannis XXII. Constitutioni Nicolai III. non refragatur, nemoq. illorum hac in re errauit. Si quis tamen summorum Pontificum in ijs, quæ sunt facti, vel quæ propria priuatorum hominum facta respiciunt, erraret; error ille vel facti, vel personalis foret: è quorum etiam numero illud est, quod de Ordine ac statu Fraticellorum à Cælestino V. præstitum fuit, deinde à Bonifacio VIII. infirmatum, & viribus penitus à Ioanne XXII. euacuatum, vt in Extrauaganti eiusdem Ioannis videre est. Idem quoque de Ordine Baptistæ Cremenfis tempore Pauli III. factum esse constat. Ordines enim (vt ait Melchior Canus) vel probare vel refellere non ad ea pertinet, in quibus Papa errare nequit: quoniam id non è scientia solum, sed etiam è prudentia pendet humana. Nunquam autem Pontifex in fide, vt aiunt, iudicialiter erraret, etiamsi in fide male opinaretur; idq. dicitur propter assistentiam Spiritus sancti à Christo promissam, quæ non personam priuatam, sed Officium aut Pontificiam sedem respicit: opinio enim ad personam, iudicium vero ad officium pertinet.

Extrauag. Io. xxij. Tit. 7. de Relig. do. cap. Sancta Ro. Eccl.

Melch. Canus lib. 5. q. 5. concl. 3. de Auct. Concil. Et Bañes in 2. 2. S. Tho. q. 1. ar. x. dub. 8. Greg. Nün niº de opt. Reip. statu lib. 3.

Turrecr. l. 2. summæ c. 12. ad 6.

Iudiciũ ad officiũ, opinio ad personam pertinent.

Quamuis ergo aliquis vnquam Papa, non vt Papa,

P sed

Viguer. de
virt. fid.
ver. 4. nu.
104.

Bañes ubi
supra.

sed vt priuata persona in fide male opinaretur, nunquam tamen opinionem hæreticam ob rationem assignatam iudicialiter diffiniret : quia vel inspiratione interna, vel morte intercedente; vel alio modo impediretur. Istuc ipsum in Canonizatione, quæ est quedam fidei protestatio aut professio, affirmandum omnino est. Si enim in Canonizatione Sanctorum Romanus Pontifex (ait Viguerius) faciat quod in se est, hoc est iuxta ritum & consuetudinem Ecclesiæ ac Sanctorum Patrum, sese gerat, errare, aut decipi nunquam potest: immo Papa (vt inquit Bañes) in Canonizatione Sanctorum sua potestate abuti non valet. Hæc de secunda dubitatione, vt tertiam & vltimam aggrediamur.

Dubitatio Tertia

De Catholica Ecclesiæ infallibilitate in Canonizatione Sanctorum.

Cap. XLII.

Mulia corpora venerantur in terris, quorum anima cruciantur in Inferno.

Aec sane verba quamuis modo sub Augustini, modo sub Gregorij Magni nomine circumferantur, quoniam autem libro apud ipsos Doctores inueniantur scripta, nemo est, qui narret, aut saltem innuat; ea tamen, quippe quæ vulgarissima sunt, & in ore fere omnium versantur, & Ecclesiæ Catholicæ infallibilitati aduersari videntur, hoc loco enotanda omnino censentur.

Dubi-

Dubitationis declaratio, & solutio.

Sunt qui sententiam nuper propositam, quam ego Solutio I.
apocrypham esse reor, de Ethnicis, quos Gen- Vigu. vbi
tiles passim vocitamus, intelligendam velint: multi e- supra.
nim ex Gentilibus tum ob heroicas virtutes, tum e-
tiam ob rerum gestarum monumenta, vel alias ob causas
in sepulchris ac Statuis honorantur: quorum tamen ani-
mę in inferno absque dubio cruciantur.

Non desunt qui de non canonizatis, sed de malis Sol. II.
Christianis, qui sepulchris scitissime structis, honorificisq.
Epitaphijs honorantur, sententiam commemoratam,
interpretandam esse dicant.

Alij vero de Pseudomartyribus Donatistarum, qui ab Sol. III.
Hæreticis tanquam veri Martyres colebantur, quorum Bellarm.
tamen animæ in inferno re vera torquentur, dictam t. i. cōtr. de
sententiam intelligendam opinantur. SS. Beat.
lib. I, c. 9.

Couarruias denique dictum illud de corporibus sup- Sol. IV.
posititijs, seu adulterinis explicandum censet: fieri enim
potest, vt Sanctorum corporum, siue reliquiarum san-
ctarum loco, alijs corporibus, seu reliquijs scelestissi-
morum hominum fraudulenter substitutis aut furroga-
tis, has illusiones, Ecclesia torbellis, totq. tyrannorum
iniurijs & iniquitatibus oppressa, patiatur. Ecclesia,
namque sancta Dei, vt exemplis, à Couarruia in- Didacus
medium allatis, vtar; Beatum Hieronymum tanquam Couarr. I.
sanctum venerandum & colendum nobis iam proposuit: I. Variarū
corpus tamen illud, quod sancti Hieronymi esse puta- cap. x.
mus, vere illius esse corpus, iudicio suo Ecclesia non Exempl. de
decreuit. Maxima item veneratione Ioannem Bapti- S. Hieron.
stam, tanquam vere sanctum colendum esse diffiniuit Ec-
clesia; caput tamen illud, quod eiusdem Sancti esse cre- Exempl. de
dimus, Ioannis Baptiste indubitanter esse, iudicio Ec- S. Io. Bapt.

clesiæ statutum non est. Idem multis alijs Sanctorum corporibus, aut reliquijs ob dictas, & alias causas conuenire posse putandum est. Hinc fieri tandem, potest, ut in eorum, qui ab Ecclesia Sanctorum Catalogo adscripti sunt, locum, vel non Sancti, vel qui ex hac luce publico deprauatæ vitæ testimonio discesserunt, ob idq. in inferno cruciantur; fuerint vel fraudulenter, vel fortuito substituti.

Summa solutionum.

Mirandum itaque non est, si multa corpora venerentur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno, ut initio recitata testatur sententia, quæ non ad corpora eorum, qui ab Ecclesia canonizati fuere, sed vel ad Gentilium corpora; vel ad corpora malorum Christianorum, qui Catalogo Sanctorum non fuerunt adscripti; vel ad Pseudomartyrum hæreticorum corpora, seu supposititia vel adulterina referri debent; Ecclesiæ Catholicæ infallibilitate, seu infallibili certitudine, ijs in rebus, quæ ad fidem seu fidei professionem aut protestationem, cuiusmodi est Canonizatio Sanctorum, pertinent, ob assistentiam Spiritus sancti à Christo Domino promissam perpetuò permanente.

Ieiunia & preces indicuntur.

Huc insuper accedit, quòd antequam aliquis Catalogo Sanctorum adscribatur, ieiunia & preces publicæ indicuntur, vitæq. eius, atque miracula, uti suo iam loco diximus, diu ac diligentissimè examinantur, testibus & contestibus multoties repetitis; magnæq. inquirendi ac iudicandi maturitate, omnibus item rebus tam dictis quàm factis minutatim examinatis, & veluti trutina iudicii quadam expensis atque consideratis. Hinc credi non potest, ut Deus

Eccle-

Ecclesiæ suæ sanctæ hunc in modum dispositæ ac præparatæ (quod ad diuinam etiam prouidentiam spectat) non adsit, assistentia Spiritus sancti eidem iam à Christo Domino promissa, quam in ijs, quæ ad fidem, siue ad officium aut sedem Pontificiam, vt ait Ioannes de Turrecremata, pertinet, cuiusmodi Sanctorum Canonizatio est, nunquam defuisse constat: sicut enim alijs in rebus, nec ad communes Ecclesiæ vniuersæ mores, nec ad fidem spectantibus, in quibus Pontifex errare potest, errores tandem sunt aliquando deprehensi; ita in Canonizatione Sanctorum euenisset, si vnquam in ea fuisset erratū. Id quod tam longo sæculorum ordine nunquam euenisse compertum est, ob peculiarissimam Dei prouidentiam, cuius abunde magnum argumentum est, quod fides, ab humanis testibus in huiusmodi suscepta iudicijs, vt nuper diximus, nunquam infirmata est.

Si autem in re tanti ponderis ac momenti, quanti est Canonizatio Sanctorum, errari vnquam posset, Ecclesia sancta Dei ludibrio, ac despectui foret; & à rarioreis spiritibus irrideretur; si quos perpetuò cruciandos, tenebricosq. carceri mancipatos, tanquam Sanctos colendos & inuocandos proponeret: nam si error hac in re daretur (id quod fieri haudquaquam potest) præterquam quod non differret (ait Canus) diabolum coleres, an hominem condemnatum; Ecclesia inter orandum, dum petitur, vt sicut illos Deus glorificauit in cælis, ita nobis gratiam largiatur in terris; pro benedictione imprecationem seu maledictionem materialiter, vt Scholastica vtar voce, postularet. Quæ sane omnia, & alia id genus multa, quæ inde sequuntur, tamquam absurda, & impia aures fidelium perhorrescunt.

Ecclesiam idcirco Catholicam in Canonizatione Sanctorum errare non posse necessario & absque vlla hæsitacione fatendum est: si enim (vt ait Card. Bellar-

minus

Io. de Tur
crem. li.
2. summa
c. 11 ad 6.

Viguer.
Bañes.
Bellarm.

Pag. 98

Melch. Ca.
lib. 5. c. 5.
q. 5. concl.
3.

Canus vbi
sup.

Card. Bel- minus, & recte quidem) dubitare liceret, an Sanctus
 larm. to. 1. canonizatus sit Sanctus, an etiam sit colendus, & inuo-
 controu. l. candus, dubitare liceret. Id quod falsum omnino est, in-
 r. de Beat. solentia & mera infania plenum, cum S. P. Augustinus
 Sanct. 29. insolentissime infanix esse dicat, disputare, an sit fa-
 Aug. to. 2. ciendum quod rota facit Ecclesia. Hinc Sanctus Ber-
 epist. 118. nardus de diebus festis in honorem Sanctorum colen-
 Bern. epif. dis ait: Ego que accepi ab Ecclesia, securus teneo & trado.

174

De Catholica Ecclesia infallibilitate in Cano- nizatione Sanctorum.

Conclusio.

Necessario itaque, hoc est, nulla penitus hæsita-
 tione, sed firma fide credendum est, Ecclesiam
 catholicam in Canonizatione Sanctorum nullo modo
 errare posse. Qui secus diceret, aut crederet, temera-
 rius insolentissimus, & irreligiosus, vel amens, aut im-
 pius foret, immo à suspitione hæresis alienus non esset.

Auctoris peroratio.

Hæc sunt, quæ de Canonizatione Sancto-
 rum mihi dicenda videbantur: quæ sanè
 omnia iudicio, correctioni, & auctoritati San-
 ctæ & Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, quæ colum-
 na est, ac firmamentum veritatis, subiecta om-
 nino esse volo. Si quid verò minus rectè, mi-
 nusve prudenter dixerim (vbi facile euenire pos-
 se fateor) censuram doctissimorum Virorum in
 hanc meam elucubrationem (imbecillitate hu-

manæ

manæ naturæ perspecta) benignam fore confido. Si quid denique publicæ vtilitati ad Ecclesiæ sanctæ dignitatem ac maiestatem tuendam & conseruandam, præstiterim, omnipotenti Deo, bonorum omnium largitori, & Christo Salvatore nostro, omnium Sanctorum effectori, & in Sanctis suis glorioso, acceptum refero; & gratias ago Deiparæ sanctæ, ac semper Virgini Mariæ, Sanctisq. omnibus, quos pro diuina ope in hoc de eorundem Canonizatione Commentario imploranda suppliciter & enixè inuocaui, quosq. in cunctis rebus meis inuocatos semper esse volo apud Deum immortalem, Creatorem, necnon Redemptorem, & Glorificatorem, cui laus, honor, & gloria in sempiterna sæculorum sæcula.

Amen.

namque nunc per se (designant fore con-
do. Si quis denique publice vultus ad Ecce-
le. sancti dignitatem ac me. statim incedam
et commendam, p[er] se, omnino p[er] se, deo
p[er] totum omnium largitori, & Christo Salu-
tari. Et sic, et hunc sanctum efficit, & in
sanctis suis gloriosus, acceptum rector, & gratias
ago. Despecta sancti, ac semper Virgini Mariae,
sanctis, omnibus, quos pro divina ope in hoc
de. corundem Canonizatione Commematio im-
ploranda si p[er]ficet, & erit inuocant, quos, in
sanctis, rebus, meis inuocatos semper esse volo
apud Deum immortalis, Creatoris, nec-
non Redemptoris, & Glorificato-
ris, cuius, honor, & glo-
ria, in sempiternum scru-
lorum saecula.
Amen.

CAEREMONIAE

IN IPSA CANONIZATIONE

OBSERVARI CONSVETAE

describuntur, ac declarantur.

AEREMONIAS, quæ in Canoni-
zatione Sanctorum observari solent,
dum de præcipuis rebus, quæ Canoni-
zationem iure admittunt, sermonem,
haberemus, rudi quadam Minerva de-
lineauimus, vel potius adumbratim de-

Pag. 88. &
sequ.

scripsimus, rerum ipsarum tam ordine, quam conne-
xione id postulante: interiectio namque, nisi quod
interponitur, breue sit, intellectum, Quintiliano te-
ste, impedit, ordinem item perturbat, & connexio-
nem, siue, vt aiunt, texturam confundit. Caremo-
nias itaque in ipsa Canonizatione observari con-
suetas hoc loco breuiter describendas, explicandasq.
censuimus, vt ne quid scitu dignum, ad Canonizatio-
nis ritum pertinens, præsertim vero ijs, qui huic so-
lemnissimo tantæ celebritatis actui nunquam inter-
fuerunt, aut nusquam legerunt, penitus ignotum, si-
lentio prætermittamus.

Lib. 8. c. 1

Eo die Canonizationi dedicato, vti suo iam loco di-
ximus; postquã solemnissima processione, & longo qui-
dem ordine, hymnis insuper ac litanijs, alijsq. sacrarũ
precum modulationibus, ad eam, in qua Canoniza-
tio celebranda est, Basilicam vel Ecclesiam, amplif-
simo apparatu ornatam, deuentum est, Romanus Põ-

Pag. 88.

Q t ifex

tifex post preces Deo antequam Altare oblatas, solium suum edito loco situm conscendit, atque inde tam S. R. E. Cardinalium, quam Prælatorum, qui vestimentis Ecclesiasticis induti sunt, obedientiæ munus recipit. Hac re tandem præstita, Orator alicuius Principis, Canonizationem postulantis, vel Cardinalis in Oratoris locum aliquis cum Aduocato ipsius Principis nomine, suppliciter, & ut aiunt, instanter Canonizationem postulat. Tum Secretarius Pontificio nomine pro ea re conficienda Deum obsecrandum esse respondet. Deinde Romanus Pontifex ad faldistorium descendit oraturus: interim Litaniam decantantur: quibus absolutis, Romanus Pontifex ad solium redit. Iterum vel Orator, vel Cardinalis cum Aduocato suppliciter, & ut inquirunt, instanter, & instantius pro secunda vice Canonizationem celebrandam petit. Secretarius item respondet, rem tam grauem postulare, ut iterum diuinum auxilium imploretur. Hinc Summus Pontifex è folio ad orandum ante Altare descendit: deinde S. R. E. Cardinalis Diaconus, qui Pontificis dextræ assistit, alta voce dicit: ORATE. Ad hanc vocem, taciti omnes genibus flexis Deum orant, quoadusque alter S. R. E. Cardinalis Diaconus dicat: LEVATE. Voce hac pronunciata, surgunt omnes, & libro à Prælati assistentibus allato, summus Pontifex hymnum inchoat, *Veni creator spiritus*, statimque cum alijs omnibus ad genuflexionem reuertitur, & in ea permanetur, donec primus decantetur Versus: quo expleto, Papa ad solium redit. Hymno tandem decantato, Cantores duo hunc decantant Versum, *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur*. A ceteris verò Cantoribus responderetur: *Et renouabis faciem terræ*. Deinde summus Pontifex è folio hanc dicit Orationem:

Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illu-
stratio

stratione docuisti : da nobis in eodem Spiritu recta sapere , & de eius semper consolatione gaudere . Per Dom. In vnitatem eiusdem Spiritus sancti , & c.

Hac Oratione pronunciata , Orator Principis , vel Cardinalis cum Aduocato , nomine item Principis suppliciter , & vt , aiunt , instanter , instantius , & instantissimè pro tertia vice Canonizationem celebrandam postulat . Tum Secretarius , id , quod petitur , Romanum Pontificem , Deo fauente , facturum respondet , Beati N. vitæ iam innocentia , & sanctitate miraculorum splendore illustrata , satis abunde perspecta .

His tandem ritè præstitis , Romanus Pontifex in folio sedens , pluuiali & mitra insignitus , Canonizationis Decretum pronunciat in eam verborum formam , quam suo iam conscripsimus loco , dum de amplissimo Canonizationis apparatu , & cæremonijs in ea obseruari consueris , summam , vel potius adumbratim , mentionem faceremus : quas omnes amicorum hortatu hoc loco singulatim apponere libuit , vt nonnulla scitu digna , quæ declaratione indigent , explicentur .

Pag. 88. & sequ.

Decreto Canonizationis ritè , ac solemniter pronunciato , necnon Indulgentijs , quæ , vti iam diximus , cum Decreto indicuntur , promulgatis , S. R. E. Cardi-

Pag. 90.

nalis , vel Orator , & Aduocatus , Principis nomine , debitas Romano Pontifici gratias agunt , Bullâq. Canonizationis conficiendâ suppliciter postulant , Papa respondente : DECERNIMVS . Ad huius verbi pronunciationem , Aduocatus Protonotarios , Notariosq. præsentibus rogare solet , vt ad perpetuam rei gestæ memoriam publicas tabulas eurent conficiendas . Omnibus hisce rebus actis , ad spiritalem vniuersæ Urbis , & Ec-

Lætitiæ si-
gnum.

declarandam tam in Adriani mole, nunc Arce Sancti Angeli nuncupata; quàm etiam in Area sancti Petri tormenta bellica, quæ Bombardæ vulgo appellantur, maximo planè numero displodi solent, ita vero, ut terribili boatu cælum crepitare, terra quati, ac tecta denique nutare videantur, clangore tubarum, sonituq. campanarum atque organorum præuio.

Inter hæc agenda Summus Pontifex ad laudes, & gratias Deo agendas, Hymnum, aut Canticum, cuius initium est, *Te Deum laudamus*, cantando exorditur: quem Chorus prosequitur. Hymno autem completo, S. R. E. Cardinalis Diaconus cantando ait: *Ora pro nobis Beate N.* & Cantores respondent: *Vt digni efficiamur promissionibus Christi*; Papa deinde Orationem de Sancto canonizato decantat. Post Orationem decantatam, S. R. E. Cardinalis Diaconus, Euangelium in Pontificia Missa cantaturus, alta voce ait: *Confiteor Deo omnipotenti*, & cetera in confessione dici solita, in qua post Sanctos Apostolos Sanctum canonizatum nominat, idemq. in Absolutione facit Papa: qui deinde, indulgentia, quæ in Absolutione dari solet, promulgata, Tertiæ officium inchoat, eandem Choro prosequente, dum vestibus sacris ad Missam pontificia solemnitate celebrandam induitur.

De oblationibus in Missa Canonizationis fieri consuetis.

Tertiæ officio expleto, Missæ sacrum vel de Sancto canonizato, vel de illa diei solemnitate, si qua in die Canonizationis eueniat, solemni ac Pontificio ritu cum commemoratione Sancti canonizati decantatur. In offertorio autem tres S. R. E. Cardinales, qui in Canonizatione Iudices olim fuerunt, hoc est primus Episcopus, primus Presbyter, ac primus Diaconus Sacræ Rituum Congregationis; & Principis alicuius Canonizationem postulantis Oratores item tres, aut

vnus,

vnus, vel aliquis Cardinalis in Oratoris locum à Papa electus, offerunt ea omnia, quæ in Missa Canonizationis offerri solent, mysterijs plena.

Primus Cardinalis offert duos cereos, & satis quidem magnos: primus autem Oratorum, vel aliquis in Oratoris locum Cardinalis, cereum vnum, duasq. Turtures viuas in canistello aurato inclusas.

Secundus Cardinalis duos offert panes prægrandes; vnum auratum, alterum argentatum: Orator, vel aliquis in Oratoris locum Cardinalis, alterum offert cereum, duasq. columbas albas viuas in canistello item argentato inclusas.

Tertius Cardinalis duos cados offert exiguos, vini plenos; vnum auratum, alterum argentatum. Orator, vel Cardinalis in Oratoris locum, tertium offert cereum, & canistellum varijs pictum coloribus, viuifq. auiculis diuersi generis plenum.

Indulgentia in fine Missæ.

Omnibus hisce rebus ritè oblati, summus Pontifex Missam maxime solemnem prosequitur cum cæremonijs, mysteriorum plenis, quas breuitatis causa omittendas hoc loco censeo. Missa tandem completa, S. R. E. Cardinalis Decanus plenariam Indulgentiam iuxta formam Ecclesiæ consuetam omnibus illic præsentibus indicere solet.

Panis & vini ac cereorum oblationes declarantur.

Hæc de cæremonijs, nunc de rerum oblatarum significationibus superest dicendum. Omnia enim, quæ in Canonizationis solemnitate offerri solent, mysteriorum plena sunt, maioriq. ex parte à primitiæ Ecclesiæ ritibus ortum habent, vt in quarto Sanctorum Apostolorum Canone videre licet, vbi hæc leguntur verba: Offerre non liceat aliquid ad Altare præter nouas spicas & vvas, & oleum ad luminaria, & thymiana,

Canon, A.
post. iuxta
veterem
dit.

Theodo-
rus Balf.
in Can.

Gabriel
Biel in Mis-
se can.

Hebr. 7.

† Rabanus
lib. 2. de
inst. Cler.
Alcuin. de
offic. Eccl.
Amal. l. 3.
c. 43. Hil-
deph. ser.
de Purif.
Innoc. 3.
ser. de Pur.
Dur. l. 7. c.
7. Ratio-
nal. diu. of.

miam, id est, incensum, tempore, quo sacra celebra-
tur oblatio. Hæc in Canone, vbi primitiarum vel nouo-
rum fructuum oblationes in primitiua Ecclesia fieri
consuetæ commemorantur. Per animalia verò, quæ
inibi offerri prohibentur, sacrificia, quæ ex lege anti-
qua per sanguinem & animalium cædem in templo
fiebant, vt Balsamon interpretatur, vetantur, sacrifi-
ciumq. fieri iubetur incruentum, tribus iam figuris,
Biele teste, adumbratum, prius videlicet in Abel;
deinde in Abraham; postremo in Melchisedech, qui
cum Sacerdos esset Dei altissimi, offerens panem & vinum,
nostri sacrificij ritum figurauit; & sua persona perso-
nam Christi, qui est Sacerdos & sacrificium, repræ-
sentauit. Ad hoc itaque Altaris sacrificium à Mel-
chisedech in pane ac vino adumbratum repræsentan-
dum, panis, & vinum in solemnitate Canonizationis
offerri solent, quando scilicet summus Pontifex in Alta-
ri, panem & vinum ante consecrationem pro immaculata
Hostia immolanda offert. Ad eiusdem insuper tanti sacri-
fij venerationem præstadam cerei cum pane ac vino in
eadem Missæ parte, quæ Offertorium nuncupatur, of-
feruntur, vti ex eo nuper commemorato colligitur
Canone. Turtures, atque Columbæ albæ, aliæq. diuer-
si generis auiculæ, in Missa post Canonizationem oblatæ
sacris item mysterijs non carent, vti ostendemus, va-
na prius Ethnicorum superstitione, in Imperatoribus
inter falsos, fictosq. diuos referendis, explicata.

De origine, & antiquitate Canonizandi Sanctos.

† Ecclesiæ primitiua Patres, de Christiana Religione
optime meriti, vt vanas & impias Ethnicorum super-
stitiones abolerent atque obliterarent, aliquot sacra,
& pia instituta, quasi superstitionum antidota obser-
uanda decreuerunt, vt in nostro de sacris Ritibus
ad superstitiones extirpandas magna cum pietate in-
stitutis

titutis, Commentario explicauimus, & diffuse quidem. Quæ sane omnia silentio nunc prætermittenda sunt, vt antiquam & sacram Canonizandi originem, prius demonstremus, deinde vanam Ethnicorum de Imperatoribus falsos inter deos relatis superstitionem redarguamus. Hac re statim præstita, sacram in Miffa Canonizationis ritum offerendi aues, mysterijs plenum, explicabimus, explicatumq. comprobabimus, ne facer ac pius Canonizandi Ritus à superstitiosa & vana Imperatorum consecratione originem vllam habere credatur.

Quamuis nonnulla, vt diximus, ad vanas & impias Ethnicorum superstitiones abolendas, in Ecclesia Dei fuerint introducta; Canonizatio tamen Sanctorum, nunc fieri consueta, originem, aut potius imaginem quandam traxit ex varijs Scripturæ Sacræ locis, dum in ijs Ecclesia Sancta quorundam Patrum sanctitatem, egregijs exemplis illustratam, commendat, nobisq. imitandam proponit, vt in Libro Ecclesiastici, & in Epistola Beati Pauli Apostoli ad Hebræos videre licet. Eorum autem Canonizatio aut festus dies (Machabæis, ob martyrium non pro Christo in Euangelio, vt S. P. Augustinus ait, reuelato, sed pro Christi nomine in lege velato perpeffum, exceptis) non celebratur; quia illi in tempore plenitudinis gratiæ, vt ait Viguerius, non fuerunt, sed ante Verbum incarnatum, eo scilicet tempore, quo nondum in cælum ascendere poterant ob culpæ primi Parentis reatum limbo inclusi. Prius enim, vt Sanctus inquit Gregorius ille Magnus, quàm Redemptor noster morte sua, humani generis poenam solueret, eos etiam, qui cælestis Patriæ vias sectati sunt, post egressum carnis, inferni claustra tenuerunt; non vt poena quasi peccatores plesteret, sed vt eos in
locis

Eccl. 44.
Hebr. 11.

S. Aug. ser.
109. to. x.

Viguer. de
virt. fid. n.
104. vet. 4.

S. Greg. I.
4. Moral. c.
21. in c. 3.
Iob. 30. 2.

locis remotioribus quiescentes (quia necdum intercessio Mediatoris aduenerat) ab ingressu Regni, reatus primæ culpæ prohiberet, quos tandem Christus Dominus, dum in cælum ascenderet, secum duxit. Hinc Sancti Patriarchæ ac Prophetæ omnes in Litanij inuocantur, multiq. ex ijs in Martyrologio Romano gloriose recensentur, & in aliquibus Christiani Orbis locis venerantur, è quorum numero item sunt, Iob, Samuel, Hieremias, Symeon, Zacharias, & Moyse: horum enim solennia Venetijs præsertim celebrantur, ibiq. sunt templa Deo in eorundem memoriam & honorem erecta. Zacchariæ autem, patris sancti Ioannis Baptistæ, caput Romæ in Basilica Lateranensi magna veneratione afferuatur, ac de eo diuinum officium recitatur. Nonnulli vero, qui in Veteris Testamenti fine, ac Noui principio fuerunt, ab vniuersali Ecclesia sollemni coluntur festiuitate, veluti sunt Anna, Genitricis Dei Mater; & Ioseph Genitricis eiusdem Sponsus; necnon Deipara semper Virgo, quæ Christum Dominum, Sanctorumq. sanctum in vtero suo gestauit, ac peperit; & Ioannes Baptista, qui Christum digito demonstrauit, & baptizauit.

Eandem quoque Canonizationis formam in nouo Testamento, præsertim verò in Actis Apostolicis videre est, in quibus Sanctorum noui Testamenti gesta, sanctitatis plena, recensentur, & commendantur, nobisq. imitanda proponuntur, eorundemq. in cælo viuentium festus dies celebratur. Hæc de sacra & antiqua Canonizationis imagine, quæ paulatim iuxta temporum indigentiam, quæ noua semper consilia, nouosq. rei eiusdem gerendæ modos subministrare solet, maiora in dies incrementa, maioremq. in Canonizando industriam, ac solemnitatem suscepit, vt ex ijs rebus, quas in quinto huiusce

iussu Commentarij nostri capite conscripsimus, videre licet. Nunc reliquum est, ut Ethnicorum error in consecratione Imperatorum, superstitione ac vanitate plenus, explicetur.

Ethnicorum superstitio vanitatis plena explicatur.

Ethnici nefarios saepe homines, & multis sceleribus flagitijsq. resperfos, ut Franciscus Penia, Rotæ Auditor, vir sane eruditissimus, atque vtriusque iuris peritissimus recte inquit, vanissimis superstitionibus in numerum falsorum deorum referebant, eisq. immeritos decernebant honores. Romanorum namque Imperatores, qui superstitibus filiis, vel successoribus, ex hac vita decedebant, in ipsis funerum iustis persolvendis, dum eorundem corpora cremabantur, inter diuos, ut Herodianus in Seuerianis exequiarum iustis diffuse scribit, referri solebant, & inter eos relati dicebantur, cum primum Aquila, Imperatoribus dedicata, igni pyræ subiecto, ex intimo aut extremo tabernaculo, tamquam è fastigio quodam dimittebatur, quæ in cælum animam Imperatoris deferre stultè credebatur, sicut idem refert Herodianus, atque in varijs Imperatorum cernitur numismatibus, in quibus non solum hæc inscriptio legitur, CONSECRATIO, vel Deificatio, quam Græci Apotheosim vocant; sed Aquila item & pyra, seu affabrè facta lignorum congeries ad ipsam superstitionem insinuandam repræsentantur. Quæ sane res à Canonizatione ita abhorret, ut nullam penitus affinitatem cum ea, uti ostendemus, habeat: immo qui aliter diceret, aut amens, aut maledicus hæreticorum imitator censendus foret.

Cæremonia sacræ mysterijs plenæ.

Quamvis itaque dicta Ethnicorum inter falsos, fictosq. deos, seu potius inter veros dæmones rela-

R

tio,

tio, mera superstitio, impietatis & idololatriæ plena dicenda sit, quippe quæ stultitia illorum erat, qui sine veræ fidei, ac sine veri Dei cognitione vivebant, dæmonibus seruentes; quique inanis gloriæ mancipia erant; quorum tandem virtutes ad ve-

rum Deum non relatæ, ut Sancti Patris Augustini, utar verbis, vitia erant potius, quàm virtutes; immo tota vita, sicut idem sanctus Doctor, & alij Theologi affirmant, omnesque actiones ad idola relatæ peccata erant; sacræ tamen cæremoniæ Christianæ Religionis iam in primitiua Ecclesia à sanctis Apostolis institutæ, & à sanctis Ecclesiæ Patribus ac Romanis Pontificibus paulatim auctæ, augustissimis mysterijs non carent, uti B. Dionysius Arcopagita inquit, dum quam ratione Sancti Apostoli cæremonias instituerint, in hanc docet verborum formam: *Principes nostri, (hoc est Apostoli) visibilibus signis cælestia sacramenta tæxerunt, & sub humanis imaginibus res diuinas tradiderunt, & in materiali figura maiestatem spirituales repræsentarunt, ut pro modo, ac ratione capitis nostri, figuris visibilibus, quasi adminiculis quibusdam ad mysteriorum augustiorem intelligentiam*

subuehamur. Hæc Dionysius de sacris cæremoniis in Ecclesia sancta institutis, quæ sicut folia (Stapletonus in hunc Dionysij locum ait) arbores ornant, & cortex sustentat, quamuis fructum non proferant; sicut etiam ligna vitem sustinent, & sepes non nutrit plantas, sed seruat; sic cæremoniæ externæ quamuis per se actus pietatis non sint, ad pietatem tamen ac religionem conferuandam atque fouendam mirum in modum conducunt: cæremoniis namque catholicæ Ecclesiæ visis & auditis atque intellectis, homines ad pietatem excitantur, atque ad feruorem accenduntur.

Turturum & Columbarum oblationes explicantur.

Illarum itaque animæ oblationes in Missa Canonizationis

tionis præstari consueta, vt eò, vnde digressi sumus, re- pag 225.
uertamur, mysteriorum plenè sunt, pium sensum aut si-
gnificatum fouentes, & in se conseruantes. Columba
enim, quæ felle caret, Christi Domini, in cuius ore Isa. 53.
dolus non fuit, mansuetudinem significat. Turtur ve- 1. Petr. 2
rò semper gemens, Christi gemitum in passione adum-
brat. Ceteræ aues significatum Christo Domino, qui
erat in cruce immolandus, congruentem non habent:
hinc eas, & non alias aues, ait Tostatus, in sacrificio
veteris Testamenti offerri Deus mandauit: Sacrificia,
enim, quæ in veteri Testamento fiebant, aliqua in Te-
stamento nouo facienda, præsertim vero Christum Do-
minum in cruce immolandum adumbrabant. Quoniã ve-
rò Sancti sunt imitatores Christi instar Beati Pauli Apo-
stoli dicentis: *imitatores mei estote, sicut & ego Christi*, qui 1. Cor. 4
Sanctorum sanctus est, & Sanctorum effector; propterea & 11.
turtures & columbæ in Missa post canonizatione Sacto-
rum offeruntur ad ea insinuanda, in quibus Christum
Dominum imitati fuerunt Sancti: è quorù numero sunt
omnes, qui ea faciunt, quæ à suis imitatoribus facien-
da docet Christus hisce verbis: *Qui vult venire post me, ab-
neget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*. Per sui
ipsum abnegationem, fellis (vt ita dixerim) carentia in-
finuatur, hoc est, abdicatio prauæ vitæ, quam per fel
Origenes interpretatur. Per crucem verò præparatio
animi ad perferendam crucem; vel afflictio corporis per
abstinentiam; vel afflictio animi per commiserationem
erga proximum significantur. Crucem abstinentiæ ha-
buit B. Paulus dum diceret: *Castigo corpus meum, & in ser-
uitutem redigo*. Crucem quoque commiserationis habuit
dicens: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur,*
& ego non voror? Duo autè sunt abstinentiæ genera: quorù
vnũ, vt Maximus inquit Taurinensis, exercetur, si à potu &
epulis appetitus gulæ temperetur, & à delectationibus

Alphonfus
Tostatus
in c. 1. Le-
uitici q. 23
in fi.

Match. 16
Luc. 9.
Orig. ho-
mil. 35. in
Match.

1. Cor. 9.

1. Cor. 11.

Max. de S.
Io. Bapt.

coerceatur, ac tandem ab ijs, quæ tactu, gustu, & visu decipiunt hominem, sensus viriliter reuocetur, ac violenter abstrahatur. Alterum abstinentiæ genus est pretiosius atque sublimius, si motus animi regantur, illiusq. perturbationes modestiæ trāquillitate placentur; irā itē ac superbiæ impetus quasi fera bestia refranetur, quotidie contra vitia litigetur, ac veluti censura quadam, & austeritate virtutis, pugna denique quodam modo cum homine interiore conferatur. Hæc ex Maximo Taurinensi de duobus abstinentiæ generibus, in quibus Sancti canonizati sese exercuerunt, & imitatores Christi facti sunt.

Ex glossa
moralī in
dictum Io-
cū. Matth.
16.

Quæ sane omnia si recte perpendantur, in sui ipsius abnegatione, atque in cruce perferenda consistunt; nec non ad columbæ fellis carentiam, ac turturis gemitum, ad eorumq. significationes Christum insinuantes referuntur. Propterea Turtures, & Columbæ in Missa, Canonizationis Sanctorum, qui Christi sunt imitatores, offerri solent. Huc accedit pro veritate confirmanda, quod columba est avis non solum innocua, sed etiam pudicitiae & viduitatis continentiae symbolum, quia vnam vnus tantum masculus nouit. Hinc in rebus sacris, columbarum oblationem ita nonnulli accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem stabili firmitate perseveranturam Deo, vti verò contingi, ac sponso Christo sociemus. Origenes insuper citat Apostolum, qui de charitate loquutus, columbam protulerit. Sanctus item Cyprianus tam vitæ sanctitate, quàm facundia clarus, in ijs, quæ aduersus Nouatianum pro vnitate, concordiaq. piorum omnium de columba scripsit hisce verbis: Idcirco in columba venit Spiritus Sanctus. Simplex animal, & latum est, non felle amarum, non morsibus sœuum, non vnguium laceratione violentum. Hæc S. Cyprianus de columba. Basiliius item

Pier. Va-
ler. lib. 22.
Hierogl.

Orig. tract
20. in Ma-
th. to. 2.

S. Cypri. c.
5.

item de mira turturis viduitatis continentia loquitur, dum de pudicitia, & vitæ continentia sermonem habet, eamq. amplectendam docet. Hinc sacrarum litterarum interpretes per turturem vnamquamque animam castitate præditam interpretantur, ac de tali anima illud Psalmi, *Turtur nidum inuenit, ubi ponat pullos suos*, dictum volunt, hoc est, Ecclesiam inuenit, piorum scilicet coetum, ubi virtutum genus omne appareret: per pullos enim virtutes intelliguntur. Huc accedit, quod per turturem, & columbam, vt Beato Hildephonso placet, duæ perbelle repræsentantur vitæ, actiua scilicet & contemplatiua: ambæ Sanctis congruentes, ac Deo gratæ: quia, vt ait S. P. Augustinus, ambæ innocentes, ambæ laudabiles: illa verò laboriosa, hæc ociosa; nulla tamé facinorosa, nulla desidiofa: nam per columbam gregatim volare consuetam, vita actiua, quæ multorum est; per turturem autem soliuagum vita contemplatiua, quæ paucis est imitabilis, insinuantur. Adde etiam, quod Beato Hildephonso Archiepiscopo Toletano teste, dictas aues, castitatem & simplicitatem adumbrantes, in sacrificio veteris Testamenti offerri Deus mandauit, vt castissima Sanctorum simplicitate, quasi gratissimo sacrificio se delectari significaret. Mirum itaque nemini esse debet, si turtures, & columbæ præsertim albæ, quæ animi candorem, ac puritatem in Sanctis canonizatis insinuant, in Canonizatione Sanctorum offerantur, cum ea, quæ turtures & columbæ significant, Sanctis, Deo gratis, tam belle conueniant.

Basil. homil. 8. Hexam.

Hildep. ferm. de Purific. 8. Mariæ. 9. Bibl. SS. PP. S. Aug. ser. 27. de Verb. Do. to. 10.

Hildep. ubi supra.

Diuerſi generis auicularum oblationes explicantur.

Illæ autem diuerſi generis auiculæ ad Sanctorum tandem in cælum volatū innuendum, atque ad cælestia desideria in Deum directæ insinuanda offeruntur, necnō aduolare sinuntur. Sancti enim, varijs virtutum ac donorum generibus insigniti, pijsq. desiderijs, atq. affectibus eleuati, volu-

Hier. l. 2.
in cap. 13.
Matth. 10.
6.

S. Greg. li.
19. Moral.
61.

Dionys. li.
Eccl. Hier.
esp. 1.

volucris cæli alta petentibus quodam modo assimilantur, quatenus terram relinquentes, terreniq. rām operis quā desiderij expertes in Cælum ascendunt. Hinc B. Hieronymus in parabola de volucris cæli & grano sinapis ab Euangelista Matthæo conscripta, per volucres cæli animas Credentium, vel Fortitudines, Dei seruitio mancipatas, intelligendas esse affirmat. Id quod etiam S. Gregorius Magnus, & expressius quidem, ait, dum per volucres cæli animas sanctas intelligit: quæ quibusdam (inquit) virtutum pennis à terrena cogitatione se subleuant, volarumq. sibi in cælum parant, req. ipsa tandem aliquando consequuntur.

Turtures igitur & Columbæ, aliæq. diuersi generis auiculæ in Missa Canonizationis non sine mysterijs offerri solent, dum sub materialibus figuris & imaginibus res diuinas adumbrant, spiritualemq. maiestatem repræsentant, vt rebus visibilibus, quasi adminiculis quibusdam, ad inuisibilem, & augustiorem mysteriorum intelligentiam, sicut Beato Dionysio Areopagitæ placet, subuehamur; vtq. deinde ad eam mysteriorum intelligentiam subuecti, ad pietatem excitemur, atque ad feruorem accendamus; Sanctorūq. imitatores effecti, diuina & sempiterna in cælo gloria tandem aliquando cum Sanctis perfrui mereamur. Amen.

E Go. Fr. Gregorius Nunnius Coronel Lusitanus
 Ordinis Eremitarum Sancti Augustini professor,
 & Sacrae Theologiae Doctor, ex commissione Re-
 uerendissimi P. Fr. Ioannis Mariae Brasichellensis,
 Sacri Palatii Magistri, quàm maxima potui diligen-
 tia legi, & expendi hunc Commentarium de Sancto-
 rum Canonizatione compositum à R.^{mo} P. Magistro
 Fr. Angelo Rocca Camerte Apostolici Sacrarum Præ-
 fecto; in quo nihil reperi, quod vel Fidei catholicae,
 vel bonis moribus, Sacrorum Conciliorum Decre-
 tis, aut Sanctorum Patrum dictis, aliquo modo (meo
 saltem iudicio) repugnare videatur: quin potius mul-
 ta continet & scitu dignissima, & quæ piam Auctoris
 in Sedem Apostolicam propensionem, & religiosum
 obsequium facile demonstrant. Quam ob rem dignum
 censeo hunc Commentarium, qui in communem vti-
 litatem typis mandetur. In quorum fidem &c.
 Die x xvi. Nouembris M. DC. Anno Iubilei.

Idem qui supra manu propria.

*Imprimatur, si placet R. P. M. sacri Palatii,
 B. Gypsius Pronicesgerens.*

Imprimatur.

*Fr. Angelus Baronius Venetus Magister, & Reuerendiss. P. Magistri
 sacri Palatii socius.*

Ergo Fr. Georgius Mannius Coronel Lusitanus
 Ordinis Praedicatorum Sancti Augustini professor
 et Sacrae Theologiae Doctor, ex commissione R.
 Reverendissimi P. Fr. Joannis Mariae Brachellensis,
 Sacrae Theologiae Magistri, quod maxime potest ab ipso
 in fide, et expendi hunc Commentarium de Sacra-
 tum Canonizatione, compositione I. R. P. Magistro
 Fr. Angelo Kocza Cameracensis Aposolici Sacrae Theologiae
 Lectoris, in quo nihil reperitur, quod vel fidei catholicae,
 vel bonis moribus, Sacramentum Sacramentorum, scilicet
 tis, aut Sacramentum fidei, distat, quo modo fidei
 fidei in fide, et quod fidei, et quod fidei, et quod fidei,
 in Sacramentum Aposolici Sacramentum, et Sacramentum
 obsequium facile deest, et Sacramentum, et Sacramentum
 canonicum hunc Commentarium, qui in commentum vi-
 detur typis expressum, in quodam libro, et c.
 Die xvi. Novembris M. DC. Anno Regni.

Idem dei scripti manu propria.

Imprimatur, F. Petrus R. M. Joannis Tassin.
 B. Gypser Praedicatorum.

Imprimatur.

Fr. Georgius Mannius Coronel Lusitanus, et Reverendissimi P. Fr. Joannis Mariae Brachellensis, Sacrae Theologiae Magistri, quod maxime potest ab ipso in fide, et expendi hunc Commentarium de Sacramentum Canonizatione, compositione I. R. P. Magistro Fr. Angelo Kocza Cameracensis Aposolici Sacrae Theologiae Lectoris, in quo nihil reperitur, quod vel fidei catholicae, vel bonis moribus, Sacramentum Sacramentorum, scilicet tis, aut Sacramentum fidei, distat, quo modo fidei fidei in fide, et quod fidei, et quod fidei, et quod fidei, in Sacramentum Aposolici Sacramentum, et Sacramentum obsequium facile deest, et Sacramentum, et Sacramentum canonicum hunc Commentarium, qui in commentum videtur typis expressum, in quodam libro, et c. Die xvi. Novembris M. DC. Anno Regni.

CATALOGVS S A N C T O R V M

Quorum Canonizationes inueniri
potuerunt.

- S** *Suuitbertus Episcopus Vuerdensis, Karolo magno Imperatore suppliciter eiusdem Canonizationem postulante, Vuerdæ, Oppido imperiali, à Leone 3. Pontificatus anno 8. solemniter in Sanctorum Confessorum numerum relatus fuit, magno & Cardinalium & Prælatorum adstante numero, Anno Domini 803. Sur. To. 2. prima Martij, ex S. Ludgero Episc. Monasteriensi, & Vsuardus.* Ann. 803.
- S.** *Vdalricus Augusta Vindelicorum Episcopus canonizatus fuit à Ioanne 15. anno 8. Pontif. Anno Dom. 993. Ex Bulla, quæ asseruatur Romæ in-Bibl. Patrum Congregationis Oratorij.* Ann. 993.
- S.** *Simeon Monachus Treuerensis in Sanctorum numerum relatus fuit à Benedicto 9. Annal. Treuer. Sur. to. 3. & Card. Bar. in Martyrol. die prima Iunij.* Ann. circa 1035.
- S.** *Stephanus primus Hungarorum Rex, qui eos ad fidem conueriit, & S. Emericus eiusdem Regis Filius, à Benedicto Nono in Sanctorum numerum relati sunt. Cardinalis Baron. 4. Nouembr. in Emerico. De iisdem Sanctis Martin. Pol. & Cromerus.* Ann. circa 1030.
- S.** *Vuolfgangus Ratisponæ Episcopus à Leone 9. dicitur canonizatus. Sur. to. 5. De eo Card. Bar. in Martyrol. Rom. die 31. Octobr.* Ann. circa 1049.
- S.** *Gerardus Episcopus Tullensis ex Colonia Agrippina Anno Dom. 1052. Pont. 4. canonizatus est ab eodem Leone, qui Episcopus Tullensis fuit. Sigeb. in Chron. Molanus 23. Apr. & Cæsar Card. Bar.* Ann. 1052.
- S.** *Attilanius Episcopus Zamorensis ab Urbano 2. in Sanctorum numerum fuit relatus. Molanus die 5. Octobr. & Martyrolog. Romanum.* Ann. circa 1088.

- Ann. 1130 S. Hugo Gratianopolitanus canonizatus fuit ab Innocentio 2. Anno
1. Pont. Salutis 1130. Sur. to. 2. & Card. Bar. die 1. Aprilis.
- Ann. 1163 S. Eduardus Anglorum Rex ab Alexandro 3. Anno Pontificatus 4.
canonizatus fuit Anagninæ, & Anno Dom. 1163. Surius to. 1.
die 5. Ianuar. & Card. Bar. in Martyrol.
- Ann. 1164 S. Bernardus Claraualis Abbas in Sanctorum numerum relatus
fuit ab eodem Alexandro Anagninæ Anno Dom. 1164. Pont. 5.
Ex litteris Apostolicis, quæ extant in fine operum eiusdem San-
cti. Et ex Biblioth. S. Petri Romæ.
- Ann. cir- S. Thomas Cantuariensis Episcopus, & Martyr clarissimus, cano-
ca 1172 nizatus fuit ab eodem Alexandro circa Ann. Dom. 1172.
Pont. 12. Romæ. Sur. to. 6. & Card. Bar. die 29. Decembr. ex
litteris Apostolicis in Bibl. Vat. asseruatus.
- Ann. cir- S. Galganus Eremita, Senis in Tuscia canonizatus fuit, ut ait
ca 1181 F. Gregorius ex ord. Præd. ab eodem Alexandro 3. circa annum
Dom. 1181. sed quo ad tempus hoc refellit Card. Bar. in
Martyrol. die 3. Decembris.
- Ann. cir- S. Bruno Cassinensis, Episcopus Signinus, canonizatus fuit a Lucio 3.
ca 1183 Anno Dom. 1183. Pont. 2. ex Bulla, quæ asseruatur Romæ in Bibl.
Patrum Congregationis Oratorij.
- Ann. 1188 S. Otho Episcopus Bambergensis, qui conuertit Pomeranos ad fi-
dem, canonizatus fuit à Clemente 3. anno primo, Dom. 1188.
- Ann. 1191 S. Ladislaus Hungarorum Rex catalogo Sanctorum adscriptus
fuit à Celestino 3. anno Pontificat. 1. Dom. 1191. Bonfinius de
rebus Hungar. & Card. Bar. in Martyrol. die 27. Iun.
- Ann. 1198 S. Homobonus Cremonensis Sanctorum numero adscriptus fuit ab
Innocentio 3. anno primo, Dom. 1198. Ex litteris Apostolicis.
Sur. to. 6. & Card. Bar. in Martyr. die 13. Nouembr.
- Ann. 1204 S. Procopius Bohemus canonizatus fuit, ut legitur in Surio to.
7. Anno. Dom. 1204. quo anno vivebat Innocentius 3.

- §. Laurentius Episcopus Dublinensis Hibernus in Sanctorum numerum relatus fuit ab Honorio 3. Reate anno Pont. 10. Sal. 1226. Sur. to. 6. Et litteræ Apostolicæ. Ann. 1226
- §. Hugo Burgundus ex ord. Caribus. Episcopus Lincolnensis ab eodem Honorio 3. canonizatus fuit Romæ. Sur. to. 6. & Molan. Ann. circa 1217.
- §. Franciscus ord. Minorum institutor in Sanctorum numerum relatus fuit à Gregorio 9. anno 2. Perusii Anno Dom. 1228. Litteræ Apostolicæ. S. Bonan. in eius vita, quæ dicitur Legenda, to. 7. p. 4. c. 15. & Card. Baron. die 4. Octobr. Sur. to. 5. & alij. Ann. 1228
- §. Antonius Lusitanus, de Padua dictus. ex ord. Minorum, canonizatus fuit à Gregorio 9. anno Pontificatus 6. Spoleti Anno Dom. 1232. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 3. & alij. Ann. 1232
- §. Dominicus ord. Prædicatorum institutor, catalogo Sanctorum, fuit adscriptus à Gregorio 9. anno Pont. 8. Reate Anno Dom. 1234. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 4. & alij. Ann. 1234
- §. Elizabeth vidua, Andreæ Regis Hungarorum filia, tertiaria ord. S. Francisci, canonizata fuit a Gregorio 9. anno Pont. 9. Perusii. Anno Dom. 1235. Litteræ Apostolicæ. Sur. to. 6. & alij. Ann. 1239
- §. Cunegundis Virgo canonizata fuit ab Innocentio 4. Pont. 2. Anno Dom. 1244. Lugduni. Quamvis fuerit Vxor Boleslai Principis, ambo tamen perpetuâ voverunt continentiam. Mart. Cromer. lib. 8. Ann. 1244
- §. Edimundus Archiepiscopus Cantuariensis canonizatus fuit Lugduni ab Innocentio 4. circa Ann. Dom. 1248. Sur. to. 6. Platina Card. Bar. die 16. Nov. & Catalogus Romanorum Pontificum, qui sese in Gallias contulerunt. Ann. circa 1248.
- §. Vuillelmus Episcopus Briocensis canonizatus fuit ab Innocentio 4. ex litteris Apostolicis anno Pontificatus 11. datis. Sur. to. 4. & Card. Bar. in Martyrol. die 29. Julij. Ann. 1253
- §. Petrus Martyr Veronensis ex ord. Prædicatorum Perusii canonizatus fuit ab eodem Innocentio, Ann. Dom. 1253. Pont. 11. Bre Ann. 1253

uiarium. *Vincentius lib. 32. c. 103. in spec. Molanus item, & Platina; Bernardus in Chron. & Cæs. Bar. Card. die 29. April.*

- Ann. 1253 S. Stanislaus Episcopus Cracouiensis, & Martyr, in Sanctorum numerum relatus fuit Perusii ab Innocentio 4. Ann. Dom. 1253. Pont. 11. Mart. *Cronerus lib. 9. sub initium. Sur. to. 2. Brenarium, Platina, & alij.*
- Ann. 1255 S. Clara Virgo Assisii nata, ex ord. Minorum, ab Alexandro 4. Anagnina fuit canonizata Ann. Dom. 1255. Pontificatus 1. Sur. ad calcem historiae to. 4. die 12. Augusti. & Martyrol. eadem die, & Platina in Alex. 4.
- Ann. circa 1261. S. Ricardus Episcopus Cicestrensis in Anglia, canonizatus fuit ab Urbano 4. Card. Bar. in Martyrolog. die 3. Aprilis. Et Bulla, quæ asseruatur Romæ in Bibl. Patrû Congregationis Oratorij.
- Ann. 1267 S. Hedwigis Poloniae Ducissa canonizata fuit Viterbi à Clemente 4. anno Dom. 1267. Pont. 3. Martyrol. Rom. & Card. Bar. die 15. Octobr. Mart. *Croner. lib. 8. & Platina in Clem. 4.*
- Ann. 1296 S. Ludovicus Francorum Rex, apud Urbem veterem in Sanctorum numerum relatus fuit à Bonifacio 8. anno Dom. 1296. Pont. 3. Sur. to. 4. ex Gaufrido eius confessorio. & Histor. Ordinis Minorum, & Registro eius in Basilica Vaticana.
- Ann. 1311 vel 1313. S. Petrus de Morono, qui fuit Cælestinus 5. canonizatus est à Clemente 5. in Gallia, anno Dom. 1313. Pont. 9. Sur. to. 3. die 19. Maij. Card. Bar. eadem die, & alij. Sunt qui velint in Concilio Viennensi fuisse canonizatum. Vide Plat. & Bernardi Chron.
- Ann. 1316 S. Ludovicus ex ord. Minorum Episcopus Tolosanus, Karoli 2. Siciliae, ut ait Platina, Pegis filius, canonizatus fuit Auenione à Ioanne 22. anno Pontif. 1. Anno Dom. 1316. Idem Plat. Sur. to. 4. Card. Bar. die 19. Aug. Litteræ Apost. Et Chron. & Hist. Ord. Bulla Canoniz. Bononiae in Archino S. Francisci asseruatur.
- Ann. 1320 S. Thomas de Cantalupo Herphordiensis in Anglia Episcopus Sanctorum numero adscriptus est ab eodè Ioanne 22. Auenione An-

no Dom. 1320. Pont. 4. Sur. To. 5. Plat. & Bulla in Bibl. Vat.

S. Thomas Aquinas, Doctor Angelicus, ex Ord. Præd. Anno Dom. 1323. Pont. 7. à Ioanne 22. Avenione fuit canonizatus. Litteræ Apost. in Bibl. Vat. Sur. to. 2. Garzo l. 4. Platina, Bren. Rom. & Card. Bar. de Canoniz. S. Thomæ Aquin. die 7. Martij. Ann. 1323

S. Ivo Presbyter Britannus canonizatus fuit à Clemente 6. Avenione anno Dom. 1343. Pont. 7. Card. Bar. in Martyrol. die 19. Maij. Bibliotheca Sancti Petri in Lictionario MS. littera H. Sur. to. 3. & Bulla quæ extat in Bibliotheca Vaticana. Ann. 1343

S. Katharina Virgo, & vidua, filia sanctæ Birgittæ, canonizata, fuit ab Urbano 6. et Molanus in Vsuardum die 22. Martij scriptum reliquit. Vide Sur. to. 2. Ann. circa 1378.

S. Birgitta vidua, vulgo Brigida, ex Suetia, canonizata fuit Romæ in Basilica S. Petri à Bonifacio 9 Urbani 6. successore anno Pont. 1. Dom. 1390. qui fuit tertius Iubileus. Sur. to. 4. & Card. Bar. die 23. Julij. Molanus eodem die ac 7. Octobris, hoc est die canonizationis De hac Canonizatione Cæremoniale Rom. lib. 1. Sect. 6. c. 2. Ann. circa 1390.

S. Nicolaus Tolentinas ex instituto Eremitarum S. P. Augustini relatus fuit in Sanctorum numerum Romæ in Basilica Sancti Petri ab Eugenio 4. anno Dom. 1446. Pontificatus anno 16. Ex hac vita decessit 1294. Mombritius to. 2. Sur. to. 5. S. Ant. p. 3. Bulla Canonizationis legitur in Vita eiusdem Sancti à Fr. Ambrosio Frigerio conscripta. Ann. 1446

S. Bellinus Episcopus Patavinus & Martyr, canonizatus fuit ab eodem Eugenio Quarto, Tabula Eccles. Pat. Bernard. Scardeonius l. 3. de antiquit. Patavij. class. 13. pag. 311. Molan. in Vsuard. 26. Nouembr. Sunt qui cum ab Eugenio Tertio canonizatum velint, ut colligitur ex Scardeonio, qui Bellinum anno 1149. Martyrem occubuisse, & biennio post catalogo Martyrum adscriptum fuisse ait, nisi numerum mendosum dicamus. Ann. 1446 vel 1157.

S. Bernardinus Senensis ex ordine Minorum canonizatus fuit Romæ in Basilica sancti Petri à Nicolao 5. anno Iubilei 1450. Ann. 1450
pon-

pontificatus 4. Sur. to. 3. Marcus Vlixiponensis Minorita lib. 2. Chron. ord. p. 3. c. 19. eoq. in lib. extant litteræ Apostolicæ de canonizat. eiusdem Idem fere scribit Fr. Petrus Rodulphus Tussian. Episcopus Senogalliensis lib. 1. hist. ord. pag. 90.

Ann. 1457 S. Vincentius Valentinus Hispanus cognomento Ferrerius, ex ord. Præd. canonizatus fuit Romæ in Basilica S. Petri à Kalisto 3. anno Dom. 1455. Pont. 1. Sur. to. 2. Thesaur. concionum. to. 2. Vincent. Iustin. Antistius, Card. Baron. & Platina.

Ann. 1456 S. Osmundus Anglus, Sarisberiensis Præsul regia stirpe clarus, inter Sanctos relatus fuit à Kalisto 3. Romæ in Basilica sancti Petri anno Dom. 1456. Pontific. 2. Vt scribit Matthæus Palmerius in Chron. idq. etiam constat ex Inventario Sacrar. S. Petri, anni 1456. manuscripto, in quo recensentur baldachina, & pallia Altaris Sanctorum, qui in eadem Basilica canonizati sunt.

Ann. 1461 S. Katharina Senensis Virgo ex ord. Monialium sancti Dominici canonizata fuit in Basilica sancti Petri à Pio 2. anno Dom. 1461. pontificatus anno 3. Martyrol. Rom. & Card. Bar. in Martyrolog. die 29. April. & Bulla, quæ extat impressa.

Ann. 1476 S. Albertus de Monte Drepani Sicilia, Carmelita, canonizatus fuit à Sixto 4. die 30. Maij. anno Dom. 1476. Pont. 5. ex litteris Apostolicis apud sanctam Mariam Maiorem datis, ut Patres eiusdem Ordinis affirmant; vel à Kalisto 3. Anno Dom. 1457. ut ait Io. Francisc. de Pauinis. Sur. to. 4. die 7. Augusti. & Baptista Mantuanus Carmelita heroico versu lib. 8. de sacris diebus.

Ann. 1481 SS. Berardus, Petrus, Otho, Accursius, & Adintus, Martyres ex ord. Minorum, fuerunt canonizati à Sixto 4. anno Domini 1481. Pontificatus anno 11. Litteræ Apostolicæ, Chron. eiusdem ord. & Fr. Franc. Gonzaga de Orig. Relig. Franc. p. 1. Sur. to. 1. in quo extat Bulla canonizationis.

Ann. 1482 S. Bonaventura Episcopus Card. Albanensis ex ord. Minorum catalogo Sanctorum fuit adscriptus à Sixto 4. Romæ in Basilica sancti Petri anno Dom. 1482. anno pontificatus 11. Ex Bulla Canonizationis, quæ extat in fi. 7. to. operum eiusdem Sancti ex edit.

edit. Rom. Idem in Chron. & hist. Francisc. & Sur. 10. 4.

8. Leopoldus Austria Dux, Friderico 3. Imperatore postulante, Ann. 1490
canonizatus fuit Romæ in Basilica S. Petri ab Innocentio 8. anno
6. Sal. 1490. Ioannes Franciscus de Paninis lib. de Canoniz. ip-
sius Sancti. Sur. 10. 7. die 15. Nouembris, & Martyrol. Rom.
8. Bruno Carthusiani instituti Auctor canonizatus fuit à Leone 10. Ann. 1514
anno Dom. 1514. Pont. 2. Sur. 10. 5. ubi fit mentio de Canonizatio-
ne ipsius sancti carmine conscripta. Molanus, & Card. Bar. in
Martyrol. die 6. Octobr. Bulla canonizationis asseruatur in ma-
iori prope Gratianopolim Caribusia.
8. Franciscus de Paula ex ordine Minimorum in Sanctorum nu- Ann. 1519
merum relatus fuit Romæ in Basilica sancti Petri à Leone 10.
anno Dom. 1519. pontificatus anno 7. Ex Bulla canonizationis,
quæ in 10. 2. Suri extat.
8. Beño Episcopus Misnensis canonizatus fuit ab Adriano 6. in Ann. 1519
die S. Trinitatis Romæ in Basilica S. Petri. Ann. 1523. Pont. 2.
Sur. 10. 7. Onuphr. in Appendice, ad Plat. & Card. Bar. ex Bulla
quæ asseruatur in Ecclesia S. Mariæ de Anima.
8. Antoninus Archiepiscopus Florentinus ex ord. Prædic. cano- Ann. 1523
nizatus fuit ab eodem Adriano 6. anno Dom. 1523. Pontif. 2.
Molanus, & Card. Baron.
8. Didacus Complutensis ex ord. Minorum in Sanctorum numerum Ann. 1588
relatus fuit Romæ in Basilica S. Petri à Sixto 5. Anno Dom. 1588
Pontif. 4. ex Bulla canonizationis.
8. Hyacinthus ex ord. Præd. canonizatus fuit Romæ in Basilica Ann. 1594
S. Petri à Clemente 8. Anno Dom. 1594. Pont. 3. ex Bulla canon.
- S. Raymūdus ex ord. Præd. canonizatus fuit ab eodē Papa ibid. A. Pont. x. Dom. 1601

Ha sunt Canonizationes à Romanis Pontificibus solemniter celebrata: ceteræ
autem, quæ per paucos creduntur esse, ob temporis angustiam inueniri non potuerunt:
hunc enim catalogum hoc loco colligere initio non statueram: quem tamen, studio-
sis vehementer postulantiibus, in lucem edendum curavi. De Sanctis in veteri ac
novo Testamento, & in sacro Missæ Canone celebratis iam satis dictum est. Quo-
nam etiam ritum in primitiua Ecclesia Canonizationes fuerint præstita suo iam loco
explicatum fuit. Quæ vero solemniter nostra tempestate sunt, rare sunt ob memo-

Pag. 98
& 99.

rias interdum deperditas, necnon ob multiplices probationum, aliarumq. rerum difficultates, atque ob exactam diligentiam, & cautelam, qua Ecclesia in approbando tri solet. Quae plane omnia sine magno temporum intervallo, superatiq. distantium locorum impedimentis, ac sine immensis laboribus, atque impensis fieri non possunt. Adde etiam quod Acta Canonizationum morte vel summorum Pontificum, vel Principum eas postulantium, intercedente, intermittuntur, ob idq. non nisi post longam temporum seriem & maxima quidē difficultate reuocantur, & excitantur. Hinc multis tam vita sanctitate, quam miraculorum splendore insignibus, honores, nondum canonizatis dari consueti, supraq. commemorati, concedi solent vel in aliqua Prouincia, vel in aliquibus tantum locis: e quorum numero sunt, ut cetera & fere innumera silentio inuoluam exempla, Vilna in Lituania. B. Casimirus Casimiri Regis filius, quem nonnulli canonizatum dixerunt; necnon Karolus Magnus Imperator, quem quamuis Molanus in Vsuardum a Paschale canonizatum fuisse dixerit, in Libro tamen, qui Natales Sanctorum Belgij inscribitur, dictam sententiam reuocando declarat, dum eum a Paschale schismatico canonizatum scribit: idq. legitimos deinde Pontifices non irritum fecisse, nec tamen habuisse ratum veluti a sancta emanatum Sede, addit: immo Cardinalis Ostiensis, & Ioannes Andrea iurisperiti Karolum Magnum in sola Aquisgran capella, non autem in alijs Ecclesijs ex tolerantia Ecclesie Romanae venerari affirmant. Sed reuera dictus Imperator nunc in varijs Germania, Francia, ac Belgij Ecclesijs propter erectas dioceses, aliaq. praestita beneficia colitur, ut ait Molanus: id quod vel tempore Ostiensis, & Ioannis Andreae nondum fiebat, vel ab ijs fuit ignoratum. Sanctus item Rocchus, quamuis sollemnis eius canonizatio, qua modo Ecclesia vituit, celebrata non inueniatur, in Concilio tamen Constantiensi Anno Dom. 1414. honoribus, qui Sanctis debentur, decorari coepit: cum enim Constantia nobilis Germaniae Ciuitas peste mirum in modum laboraret, supplicationibus indictis, quibus Romanus Pontifex & Patres Concilij omnes deuote interfuerunt, imago B. Rocchi, ut scribit Ioannes Pinus in vit. s. Tolosanus apud Remp. Venetam Anno Dom. 1516. Orator, per totam Ciuitatem, Rocchi, eius nomine inuocato, solemniter delata fuit. Qua ex re paulo mox pestilens illa & Gran bacchabunda morbi diritas, tota penē reuerbuit & euauuit. Hinc Patres Concilij ad tzius, li. propulsandam ingruentem luem, honores, qui Sanctis debentur, B. Roccho tribuens, c. 25. dos tunc temporis decreuerunt. Hinc deinceps imagines, altaria, sacella, templaq. illius nomine erigi coeperunt, eiusdemq. festum ad hanc usque diem ubiq. fere locotrap. & Baro. in ubi celebratur. Ipsi postea corpus Anno Dom. 1485. Venetias translatum fuit, ubi Deo in honorem Sancti Rocchi templum celeberrimum constructum cernitur. In eodem item numero dignus est qui censeatur B. Andreas Ordinis Carmelitarum Episcopus Ffulanus, cuius spectata sanctitate atque miraculis sub Eugenio III. Pontifice moti quinque Cardinales eum se pro Canonizato habere acclamarunt, ipseq. Eugenius ei supplicationes, ceterosq. sacros honores Florentia tribui decreuit, quem & ad hoc usque tempus Vrbs illa, apud quam eius corpus extat, summa veneratione prosequitur, eiusdemq. canonizationem ab Apostolica Sede saepius postulatā, sed varijs casibus intermissam, assiduo pietatis ardore desiderat. Par deniq. studiū Populi Romani in B. Franciscam, cuius dies festus concessi Pontificis Roma celebris spem affert, eam breui Catalogo Sanctorum solemniter adscribendam. Hae de Canonizatis, & nondum canonizatis, hoc loco in gratiam studioforum, pene obiter attingisse sufficiat.

RERVM PRÆCIPVARVM

QVÆ IN COMMENTARIO

COMPRAEHENDVNTVR.

A

ABDIAS Babylonicus de Simonis Magi volatu, & interitu. 26. Idem ex Hegesippo, Suetonio, Cyrillo, & Phi-

lastrio. ibidem.

Acacius haresiarcha obiit antequam

Anastasius crearetur Papa. 103

Accelera tarde, Augusti dictum. 69.

Actionum tria genera, quæ à Romano Pontifice præstari solent. 95. & 104.

Actiones duodecim in canonizatione præstari consuetæ. 77. In primitiua Ecclesia tot in usu non erant, & cur. ibid.

Aesculapij miranda, quæ quamuis miracula videantur, non tamen sunt. 62. 63

Aegritudines quomodo à Demone curari queant, & miracula videantur, quæ ita non sunt. 58. 59. 60. 61.

Agios Grace, & Latine Sanctus dicitur. 4

Ambrosius sanctus an, & quomodo exequijs s. Martini Mediolani rem sacram faciens Turo-

nis interesse potuerit. 30. & 31.

Ambrosius ante sanctum Martinum diem suum obiit. 31

Anastasius Papa à Couarruuiâ

defenditur contra accusantes

eum. 102. & sequ.

Angelorum corpus assumptum quomodo formetur. 28. quomodo coloratum & visibile, atq. palpabile fiat, ac statim euanescat. ibidem.

Angeli tam boni quam mali in corporibus assumptis vitæ opera

exercere non possunt. ibidem.

Quomodo loquantur. ibidem.

Eorum locutio proprie dici non

potest. 28. in fine & 29. Et cur

non proprie loqui dicantur. 29

Angelis tam bonis quam malis res omnes corporeæ ad nutum obediunt. 55

Angeli siue boni siue mali an sua ipsorum virtute aegritudines ex

accidenti contractæ temporis mo

mento, & sine medicamentis cu

rari queant. 55. 56

Angeli omnium rerum tantam cal-

lent

lent scientiam, quantam docti
omnes haud norunt. 55. 56
Angelorum bonorum & malorum
scientia exactissima. 21. Etq.
ad nutum res corporea quantum
ad motum obediunt. ibidem, &
23. in fine. & 25. ibidem.
Animæ sensitivæ instrumentum est
calor. 22
Animalia perfecta, & imperfecta
quænam sibi in generatione de-
terminent. 41
S. Anterus Papa res Martyrum
gestas diligenter exquisitas. &
à Notarijs conscriptas in Ae-
rarium Ecclesiæ reponendas in-
nouando curavit. 8. & 9
Antiquitas canonizandi Sanctos.
7. & 8. c. 5.
S. Antonij de Padua canonizatio.
74.
Apparatus pro Canonizatione ce-
lebranda, descriptio. 88
Apes, Vespe, & musciliones ex
quibus generentur. 41
Apocrypha sententia sub Gregorij
& Augustini nomine citata.
114. & sequi.
Apotheosis Græca vox; Latine Dei-
ficatio dicitur. 4. c. 2. Apo-
theo pro eo, quod est Deifico. 5.
cap. 2.
Armogastes Martyr. 10
Asina Balaam quomodo loquuta
fuerit. 27
Assistentiam Spiritus sancti non
personam Papæ, sed officium aut
Sedem Pontificiam respicit. 102
Auctoris huiusce Commentarij Pe-
roratio. 118. & 119

Auditores Rotæ, iurisperitissimi,
tamquam Iudices integerrimi à
summo Pontifice deliguntur ad
acta omnia cognoscenda pro ca-
nonizatione præstanda. 84
Auditores Rotæ, & Protonotarij
Apostolici cur Consistorium se-
mipublicum ingrediantur. 86
S. Augustini & S. Thomæ opinio-
nes de suscitatione Samuelis. 32.
33. & sequi.
Augustini opinio de suscitatione
Samuelis. 32. 33. 35. 36
Augustini Triumphus opinio de in-
fallibilitate Ecclesiæ in Canoni-
zatione Sanctorum. 94
Augustini, & Gregorij sub nomi-
ne apocrypha sententia citata.
114. & sequi.

B

Balaam Asina quomodo loquu-
ta fuerit. 27
Balaam magus & ariolus in con-
sultatione Dæmonum impeditur.
35.
Balaam propheta malus Populo Iu-
dæorum maledicturus benedixit.
102.
Baptismus sanguinis, non aquæ
quando fit. 82
Baptiste Cremonensis ordo ablatus.
113.
Beati in cælo existentes cur San-
cti dicantur. 4
Bibliothecæ Vaticanæ codices ma-
nuscripti Lectionarij nuncupati
res Martyrum gestas comple-
ctuntur. 10

Boni-

I N D E X.

Bonifacius VIII. Hermannum ex-
humari, comburiq. iussit. 12

C

Cananea mulier cur non sta-
tim sanata. 70

Canon, Græca vox; Latine regula
nuncupatur. 4. c. 2.

Canon Missæ prius fuit editus,
quàm Ecclesia memoriam Con-
fessorum celebraret. 77

Canonizati festiuitatem Episcopus
in sua Diocesi potest indicere.
7. c. 4.

Canonizatio antiqua, siue in pri-
mitiua Ecclesia quomodo fiebat.
7. & 8. c. 5.

Canonizandi Sanctos antiquitas 7.
& 8. c. 5.

Canonizatio est inter Sanctos rela-
tio, quæ satis belle sanctificatio
dici posset. 5. c. 2

Canonizati à Gregorio ix. 74

Canonizatus primus quinam fue-
rit iuxta Troyli Maluitij opinio-
nem. 10. & 11

Canonizationes in primitiua Eccle-
sia quomodo celebrabantur. 7. 8.
9. 10. 11

Canonizatio est fidei quædam pro-
testatio, aut professio. 7. c. 4.

Canonizatus quid sibi velit. 4. c. 2

Canonizatio olim ab Episcopis ce-
lebrari consuevit: cuius rei con-
suetudo ipsæ ab Alexandro III.
reuita. 6. c. 4

Canonizatio quid sit iuxta propriam
definitionem. 5. c. 3.

Canonizationis nomen à Græca

voce ortum habet. 4. c. 2.

Canonizatio Sanctorum ad solum
Romanum Pontificem, vel ad Con-
cilium legitime congregatum per-
tinet. 6. & 7. c. 4. Olim cuili-
bet Episcopo in sua Diocesi ca-
nonizare licebat. 6. c. 4

Canonizatio. Quam in eo, qui
canonizandus est, requirantur.
14. 15.

Canonizatio est quædam fidei pro-
fessio. 96

Canonizatio. Necessaria in Cano-
nizatione alicuius. 74

Canonizationis causa. 81. & 82

Canonizationi quinam intersint. 88

Canonizationis dies præscripta. 87

Canonizatis quinam honores de-
beantur. 91

Canonizatio in eo, qui canonizan-
dus est, quot postulet. 14. 15

Canonizari an quis possit ob mira-
culorum euidentiam. 64. An

propter donum scientiæ ac pro-
phetiæ. 65. & sequ. An propter

bonam famam, & pro Sancto à
Principibus denunciatus cano-

nizari statim queat. 69

Canonizationem quam præce-
dant. 83. 84

Canonizatio instantèr, instantius,
& instantissime postulatur. 88

Canonizationis Decretum. 89

Canonizatio. Nondum Canoniza-
tis quinam concedantur honores.
92.

Canonizatio. Ecclesia in canoni-
zatione Sanctorum errare non

potest. 93. & sequ. Opiniones

de hac re. 94. & sequ.

I N D E X.

*Canonizatio inter tria genera actio-
 num Romani Pontificis medium
 obtinet locum.* 96
*Canonizatio. Non solum piè, sed
 necessario credendum est, Roma-
 num Pontificem aut Ecclesiam
 in Canonizatione errare non pos-
 se.* 96. *De hac infallibilitate,
 rationes afferuntur.* 96. *Et sequ.*
*Canonizatio cur differri debeat;
 exemplo Cananeæ non statim sa-
 nata, necnon Lazari resuscitati
 ceremonijs prævijs.* 70. 71. 72
*Canonizatio Anno Dom. 93. quo
 modo celebrabatur.* 9. *Tempore
 S. P. Augustini.* 9
*Canonizatio alicuius charitatè eius
 postulat & sanctitatem.* 65
*Canonizatio. De causis canonizan-
 di Sanctos.* 12. 13
*Canonizationis ratio præcipua est
 assistentia Spiritus sancti.* 105
*Canonizatio. Ecclesia si in Cano-
 nizatione Sanctorum errare pos-
 set, quot inde incommoda, ab-
 surda, & impia sequeretur.* 117
*Canonizatio Stanislai Cracouiensis
 impedita, Raynaldo Cardinale
 aduersa valetudine monito, &
 moribundo, sed miraculose sana-
 to, statim celebratur.* 113
*Canonizatio cur differri debeat in
 annos plurimos.* 114
*Canobita sunt viuentes in commu-
 ni.* 110
*Cæsar Baronius Card. de obitu S.
 Martini.* 31
*Cæsar Baronius Cardinalis redarguit
 Gregorium Turonensem de exe-
 quijs S. Martini.* 31. *De Ana-*

stasio Papa. 103
*Cæsar Baronius Card. de Acacio
 103. Anastasium Papam catho-
 licum semper fuisse ait.* *ibid.*
*Cardinales ad acta omnia recogna-
 scenda, & iudicanda pro Cano-
 nizatione præstanda à summo
 Pontifice deliguntur.* 84
*Cæsum comedentes in Asinos con-
 uersi quomodo intelligantur.* 19
cap. xi.
*Cæsum comedentes in iumenta,
 sarcinas onerosas deferentia quo-
 modo apparenter conuerteban-
 tur.* 24. & 25
*Cayphas ob pontificiam dignitatem
 inscius prophetauit.* 102
Charitas quanta sit, explicatur. 82
*Christus Dominus quomodo à Dæ-
 mone supra pinnaculum templi,
 & in montem excelsum fuerit
 asportatus.* 26
*Christus quando orauit pro fide,
 Petri, orauit pro fide Ecclesiæ
 suæ, cui Petrus præesse debe-
 bat.* 106
*Christus Dominus loculos aliquan-
 do habuit, aliquando verò non
 habuit.* 112
*Christi Domini promissio Petro
 præstita pro Ecclesiæ Catholica
 Romana intelligenda est.* 106.
Hæc de re Doctores. *ibid.*
*Christi promissio Petro præstita
 consideratur.* 101. *Et sequ.*
*Causa sine qua non quænam sit in
 Canonizatione Sanctorum.* 105
*Clemens Sanctus huius nominis pri-
 mus Urbis regiones diuisit, eisque
 iussit, ut res Martyrum gestas
 conscri-*

conferberent. 8
 S. Clemens Papa res Martyrum
 gestas conferibendas curauit.
 Idem alij Pontifices faciendum
 curarunt. 8. in fi.
 Conclusio circa infallibilitatem Ec-
 clesie in Canonizatione Sancto-
 rum. 118
 Confessorum memoriam Ecclesia
 post Siluestri tempora celebrare
 capit. 77
 Confessorum solemnia quamdiu ce-
 lebrari ceperunt. 76. Cur eo-
 rum memoria in sacro Missa ca-
 none non reperiatur. 77
 Confessorum nomine Martyres olim
 dicebantur. 6. c. 4
 Congregationis sacrorum Rituum
 Cardinales acta omnia pro Ca-
 nizatione praestanda recognoscunt,
 & maturissime iudicant. 84
 Consistoria, quæ pro celebranda
 Canonizatione fieri solent, qua-
 nam sint, quomodo nuncupentur
 & quænam in ijs agantur. 84.
 & sequ.
 Consistorium semipublicum pro se-
 rendis suffragijs quinam ingre-
 diantur. 86
 Cornelij Iansenij opinio de suscita-
 tione Samuelis. 34
 Cornelius Tacitus de admirandis,
 non miraculis, Respassiani. 58
 Corpora mulierum penerantur in
 terris, quorum animæ cruciantur
 in inferno. 114
 Corpus humanum glorificatum, est
 miraculum quantum ad id, quod
 fit. 48
 Couarruiæ declaratio de trita illa

sententia: Multa corpora vene-
 rantur in terris, quorum animæ
 cruciantur in inferno. 115
 Couarruias confutat opinionem
 contra Anastasium Papam,
 tamquam fabulosam. 102. &
 sequ.
 Crates philosophus diuitias contem-
 psit. 111
 Creatores non sunt Angeli, siue
 boni siue mali, dum nonnulli
 faciunt admiranda. 39. & 40

D

Dæmonum opera qualia esse
 possint, cum vera miracula
 non sint. 38
 Dæmonum consultatio à Pythonissa
 & ab Ochozia, & non ab alijs
 tentata, à Deo impeditur. 35
 Dæmones quomodo omnem figuram
 in quamcumque figuram; & om-
 nem colorem in quemcumque
 colorem conuertere videntur.
 23. in fine.
 Dæmones quomodo in corporibus
 assumptis appareant. 28
 Dæmones non nisi Deo permittente
 miram suam potestatem exerce-
 re possunt: quia nec etiam in
 porcos, nisi Deo annuente, ingre-
 di potuerunt. 25
 Dæmonum mirabilia opera à S.
 Augustino narrata cur miracu-
 la dici non queant. 19. c. xi.
 Dæmon quomodo Christum Domi-
 num supra pinnaculum templi,
 & in montem excelsum asporta-
 rit. 26

Dæmo-

I N D E X.

Dæmones quasi sapientes ob scientiam dicti sunt. 5. c. 2.
Dæmonum mira potestas, sed à Deo frequenter impeditur. 25.
in tribus actionum generibus versatur. 25.
Dæmones Latine Diui, & Indigetes dicuntur. 5. c. 2.
Dæmones omnium rerum callent scientiam exactissimam, qua conditi sunt: eisq. post lapsum spem didissima & integra remanserunt naturalia. 19. c. 10. *Mirabilia quædam faciunt, quæ tamen miracula non sunt, & cur.* 19. c. 10.
Demosthenis de pronüciationis præstantia præclare dictum. 15.
Dæmonum opera mirabilia cur miracula dici non queant. 21.
Dæmones nisi à Deo impedirentur, quot mala nobis inferrent. 21. & 25.
Dæmonum mirabilia opera quot modis fiant. 21.
Dæmones quomodo sensus humanos tam interiores quàm exteriores illudant. 22.
Dæmonum præstigia quanta sint. 20.
Dæmones figuris fictis illud possunt, quod homines coloribus & corporibus veris. 22.
Dæmones tribus modis sensus humanos illudere possunt. 22.
Dæmonum opera tribus modis esse possunt. 38.
Dæmones efficere non queunt illa, quæ à natura fieri non possunt. 40.
Definitio omnis, quæ à ratione su-

scipitur de aliqua re institutio debet à definitione proficisci. 3.
Dæmonum præstigia ac metamorphoses declarantur. 24.
Diei malitia pro labore aut solitudine sumitur. 111.
Diligentiæ tarditas, & industriæ celeritas in canonizatione requiruntur. 69.
Diomedis & Ulyssis socii in volucres & in alias bestias mutati. 19. c. xi.
Doctrina imperitia, & imperita doctrina quanam sit. 66.
Doctrina imperita, & doctrina imperitia quanam sit. 66.
Doctrina igne charitatis accensa, non est nisi charitas, sicut ferrum ignitum non est aliud quàm ignis. 66.
Doctores de promissione Petro præstita, ne eius fides deficeret, pro Ecclesia Romana eam exponunt. 106.
Donatistarum Pseudomartyres. 115.
S. Dominici canonizatio. 74.
Dominici Bañes doctrina de Canonizatione Sanctorum. 100. & sequ.
Dormientes cur videre sibi videntur quæ non vident instar phreneticorum. 23.
Driedonis doctrina de Canonizatione Sanctorum. 98. 99. & 100.

E

Ecclesiastici libri caput 46. *Samuelem vere suscitatum fuisse demonstrat.* 34. sub init.

Eccle-

I N D E X . I

*Ecclesia errare non potest iudicia-
liter in ijs, quæ ad fidem perti-
nent.* 102. & sequ.
*Ecclesia sancta Dei quoniam modo
sententiam, aut iudicium de
homine pronunciare soleat.* 76
*Ecclesiæ catholicæ infallibilitas in
Canonizatione Sanctorum* 104.
*eiusdem iudicium in tribus actio-
nũ generibus consideratur.* 104
& sequ.
*Ecclesiæ infallibilitas in Canoniza-
tione Sanctorum.* 93. & sequ.
*Ecclesiastici dictum ac sententia
rerum Samuelis suscitationem
demonstrant.* 33. 34
*Ecclesia catholica Romana semper
fuit, & erit immaculata, aliæ
non item.* 106
*Ecclesia bellis & iniurijs Tyranno-
rum oppressa quot incommoda
pati potuerit.* 115
*Ecclesia quàm bene disponatur, ac
præparetur pro Canonizatione
præstanda.* 116. & sequ.
*Ecclesia si in canonizatione Sancto-
rum errare posset, quot incom-
moda & absurda, & impia in-
de sequerentur.* 117
*Eclipsis Solis ac Lunæ causa rudi-
bus tantum ignota.* 42. hinc non
miraculum est. *ibid.*
S. Elisabeth canonizatio. 74
*Errare in Canonizatione Sancto-
rum, Ecclesia errare non potest.*
93. & sequ.
Error facti ac personalis quid. 108
*Error facti ac personalis, ac talis
potest esse error Papæ.* 108. &
113.

*Ethnici, qui passim dicuntur Gen-
tiles.* 115
*Euangelica perfectio aliquid in
communi admittit.* 111. In quo-
nam consistat. *ibid.*
*S. Fabianus res Martyrum gestas
colligendas mandauit.* 9
*S. Felix Papa decreuit, ut in Mar-
tyrum memoriam sacrificia cele-
brarentur: quæ res Sanctum ca-
nonizatum declarat.* 9
*Fides Petri ne deficiat, promissio
consideratur.* 101. & sequ.
*Fides Petri, & aliorum Apostolo-
rum consideratur.* 106
Formosi factum narratur. 108
*Fœminæ stabulariæ transformatio-
nes præstabant.* 24. & 25
*S. Franciscus scienter nescius, &
sapienter indoctus, omnium San-
ctorum splendor ab Alexandro
IV. dictus fuit.* 66. Christi cru-
cifixi stigmata in suo corpore
impressa gestauit. *ibidem.*
*S. Franciscus & S. Thomas scien-
tiam de Christo crucifixo edocti.*
66. & 67.
S. Francisci canonizatio: 74
*Fratres minores in rebus sibi obla-
tis nihil iuris ac dominij habere
nisi solum vsumfructum denada-
tum ab omni iure ac dominio
atq. proprietate tam in speciali,
quàm in communi explicatur.*
112. & 113.
Fraticellorum ordo euacuatus. 113

I N D E X.

G

- G**alesinius Protonot. Apostoli-
cus. 97
Generabilia ex putrefactione qua-
nam sibi determinent in genera-
tione. 41
Gerardus Vossius pius & eruditus,
atque de libris Ecclesiasticis op-
time meritis. 74
Gratiani opinio consutatur. 102.
& sequ. 101
Gratia gratis data cum peccato
mortali stare possunt, & quam
sint. 18
Gratia gratis data cum peccato
mortali stare possunt. 42
Gregorius Nünius. 91. 98. & 106
Gregorius ix. Decretalium Auctor.
74. Beatoq. Raymundo adiutore
usus est, ibid. Vixit in Pontifi-
catu 14. annos. ibid.
Gregorij & Augustini sub nomine
Apocrypha sententia citata. 114
& sequ.
Gygis factum non anuli virtute,
sed Dæmonis arte. 27

H

- H**abacuch Propheta, capillo
capitis apprehensus, ex Ju-
dæa Babylonem usque asportatus,
& Iudæam reportatus. 26
Hegesippus de Simonis Magi vo-
latu, & interitu. 26
Herba in virum ex arte transiens
non est miraculum. 17. c. 9
Herodianus de caremonijs Roma

- norū in deificandis hominibus. 3
S. Hieronymi scilicet dictum. 68
Hæreticorum passio, non marty-
rium, sed perfidiæ pœna iure
censetur. 12
Hæretici quomodo pro Christo pa-
ti dicantur. 81
Hæreticus credendus est, ait Bafes,
qui dubitaret an Sanctus cano-
nizatus sit in cælo. 100. Cur id
antiquitus non inueniatur di-
ctum. 101
Hermannus hereticus post falsam
sanctitatem à Populis viginti
annorum spatio prædicatam, ex-
humatus, & combustus. 71
Honores quinam debeantur Cano-
nizatis, & quinam nondum Ca-
nonizatis concedantur. 92
Homines à Dæmonibus illusi quam-
uis non dormiant, sensibus ta-
men illusi aut sopitis, dormien-
tibus assimilantur. 23
S. Hyacinthi obitus, & canoniza-
tio. 72
S. Hyacintho, & B. Raymundo non-
dum canonizatis, quinam hono-
res fuerint concessi. 92
Hypocritæ nomen unde dicatur.
15.
Hypocrita quid sit. ibidem.
Hypocrisis duo significat. ibidem.

I
Ieiunia & preces pro Canoniza-
tione præstanda indicuntur. 116
Indigetes quasi in dijs agentes,
& nullius rei indigentes dicti
sunt. 5. c. 2
Indi-

I N D E X

Indigitatio, seu indigetatio pro
Deificatione. 3. c. 2

Infallibilitas. Dubitationes circa
Ecclesie catholica infallibilita-
tem soluuntur. 104. 107. 114

Ioannes Driedo quid dicat de ca-
nonizatione Sanctorum. 98. &
99. *Tres Sanctorum Classes po-*
nit. ibid.

Ioannis de Turrecremata doctrina,
quod Ecclesia iudicialiter erra-
re non possit in ijs, quæ ad fidem
pertinent. 101. & sequ.

Ioannes Baptista quomodo Christi
Martyr effectus. 82. *nullum fe-*
cit miraculum. 64

Ioannis Papæ factum explicatur.
108. 109. 112.

Iudas Apostolus, qui proditor fuit,
multa fecit signa. 18

Iudicium ad officium ac sedem Pon-
tificiam pertinet, opinio ad pri-
vatam pertinet personam. 102.
& 113.

Iudicium Ecclesie in tribus actio-
num generibus consideratur. 104
& sequ.

Iudicium ad sedem Pontificiam
pertinet, opinio ad personam
Papæ. 102

Iudicium ad sedem Pontificiam
pertinet, opinio ad personam. 108

Iustitia publica, & iustitiæ publicæ
signa quid. 17. c. 10

Iuramentum. Papa præceptum Chri-
sti de non iurando declaravit.
113.

Iustitia publica, per quam à bonis
fit verum miraculum, quid sit. 17
Iustitiæ publicæ signa quid. ibid.

L

Lazarus cur ceremonijs præ-
uijs à morte suscitatus. 70
Lectionarij manuscripti vetustissimi
res Martyrum gestas comple-
antur. 10

Lucilla factiosa fœmina à Cæcilia-
no reprehensa. 10

M

Magicam artem exercentes
quomodo faciant miracula
non vilia & necessaria, sed inu-
tilia & vana, iuxta Io. Chryso-
stomi sententiam. 18. & 19

Magorum opera qualia sint. 39

Mali homines quonam spiritu pro-
phetent: & hi loquuntur vera-
non in Spiritu sancto, sed in vir-
tute Spiritus sancti. 68

Malitia diei pro labore aut solici-
tudine sumitur. 111

Martyrium quamuis commune sit
tam bonis, quam malis, causa
tamen extrinseca & finalis om-
nibus communis non est, veluti
nec etiam extrinseca. 82

Martyr. Quidam in ebrietate oc-
cisus pro Martyre colebatur, ve-
ritate à Beato Martino miracu-
lose reperta. 71

Martyr quisnam vere sit. 82

Martyr aqua fluminis non bapti-
zatus, in suo sanguine baptiza-
tus censetur. 82

Martyrij causa intrinseca & meri-
toria est charitas, quæ est opus
marty-

I N D E X.

- martyrj meritorie imperans.* 82
Martyrium hereticorum perfidia
magis tormenta sunt, quam co-
rona victoria, & ei non præ-
mium, sed pœna debetur. 82
Martyrem non pœna sed causa fa-
cit. 12. 76. & 81
Martyrem non pœna, aut mors, sed
causa facit. 12. & 81
Martyres Donatistarum, seu potius
Pseudomartyres. 115
Martyrum res gestas conscribendas
curavit S. Clemens Papa, & S.
Anterus item Papa idem inno-
cando fecit. 8. in fine. idemq.
S. Fabianus, & S. Felix Ponti-
fices. 9. sub initium.
Martyr Armogastes. 10
Martyrologium ab Ecclesia conge-
stum & concinnatum hodie in
omnibus Ecclesiis legitur. 8
Martyrologium Vsuardus iussu Ka-
roli Magni congesit. 8
Martyrologium Symeonis Meta-
phrastis. 8
Martyrologia unde ortum habeant.
car. 8
Martyrologiorum primus Auctor fuit
Eusebius, cuius Martyrologium
S. Hieronymus in Latinum tran-
sulit. 8
Maturitas in canonizatione requi-
tur. 67. 69
Maturitas est diligentia tarditas,
& industrie celeritas. 69
Melchior Canus quid dicat contra
eos, qui Ecclesiam in Canoniza-
tione Sanctorum errare posse di-
cerent. 98
Mensurj Carthagenensis Episcopi
historia de Canonizatione Mar-
tyrum. 9
Metamorphoses aut transformatio-
nes Dæmonum apparentes decla-
rantur. 24
Miracula vera tam a bonis, quam
à malis fieri possunt. 16
Miraculum à bonis factum per pu-
blicam iustitiam, quæ est vera
fides, vere iustificans. 17
Miracula vera quomodo à bonis &
malis Christianis; & non vera
à Magis & Dæmonibus fiant.
17. c. x.
Miraculum propriè sumptum quid
sit. ibidem, & 10. Exemplumq.
de lapide sursum projecto. 16
Miraculorum propria conditiones.
ibidem.
Miraculum faciendi facultas est
gratia gratis data, quæ cum
peccato mortali stare potest. 18
Miraculum propriè sumptum non
nisi à Deo, vel ab Angelo, vel
à Sancto, virtute tamen diuina,
fieri potest. 17. c. 10
Miraculum verum quomodo à bo-
nis christianis, & quomodo à
lis fiat. ibidem.
Miracula vera quomodo à non ve-
ris discernantur. 16
Miraculorum inuestigatio cur dili-
gentissima esse debeat. ibidem.
Miracula vera, & mortuorum præ-
sertim suscitatio nonnisi à Deo,
& à Sanctis diuina tamen vir-
tute fieri possunt. 31. in fi.
Miracula bonorum & malorum ho-
minum quomodo à miraculis Ma-
gorum discernantur. 41. & 46
Mira-

I N D E X

<i>Miraculum tunc esse potest, quando causa alicuius effectus omnibus est ignota.</i>	42	<i>Miracula in Testamento nouo prestita quæ superant naturam quantum ad operandi modum.</i>	51. & 54.
<i>Miraculorum gradus ac differentia, atque exempla.</i>	48	<i>Miraculum nullum fecit Ioannes Baptista.</i>	64
<i>Miraculum propriè sumptum est illud, quod est præter totius naturæ ordinem.</i>	42	<i>Miracula faciendi facultas cur malis hominibus concedatur.</i>	44. & 45.
<i>Miracula tribus modis vires totius naturæ superare possunt.</i>	48	<i>Miracula quomodo fiant à bonis & à malis Christianis.</i>	44. & 45
<i>Miracula sunt quatenus vires totius naturæ excellunt.</i>	48	<i>Miraculorum nomina & exempla.</i>	43. & 44.
<i>Miracula faciendi facultas quando malis hominibus non concedatur.</i>	45	<i>Miraculum præter naturam tribus modis.</i>	43
<i>Miraculum omne est, vel quando naturæ facultas superatur, quantum ad facti substantiam, idest, quantum ad id, quod fit; vel quantum ad id, in quo, vel ex quo fit; vel quantum ad faciendi modum.</i>	48	<i>Miranda, sed non miracula, Vespasiani & Serapidis.</i>	57. 58. 59.
<i>Miraculum supra naturam, præter naturam, & contra naturam.</i>	43	<i>Miracula quomodo examinanda in Canonizatione alicuius.</i>	72
<i>Miraculorum conditiones explicantur.</i>	42. c. 19	<i>Morborum curationes quomodo miraculose.</i>	51. 52. 53
<i>Miraculorum tria genera & nomina.</i>	43	<i>Morborum curationes miraculose quantum ad modum operandi.</i>	49
<i>Miracula quomodo maiora & minora dicantur.</i>	48. 49. & 50	<i>Morborum curationes miraculose in Testamento nouo prestitæ.</i>	51. 52. 53. 54.
<i>Miracula supra vires totius naturæ esse debent.</i>	50. in fi.	<i>Mortui quomodo sciant quæ hic aguntur.</i>	30
<i>Miracula circa ægritudinum curationes diligenter examinanda, & cur hæc præsertim in Canonizatione.</i>	50. c. 25	<i>Mortuis quomodo sit cura de viuis.</i>	30
<i>Miracula quæ superant naturam, quantum ad operandi modum.</i>	51. Et quantum ad id, in quo quo fit.	<i>Mortuorum & viuorum apparitiones quomodo fiant.</i>	29. & 30. cap. 16.
	54	<i>Mortuorum suscitatio, & cecorum illuminatio sunt miracula quantum ad id, in quo fit.</i>	48
		<i>Multa corpora venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno.</i>	114. Hæc sententia explicatur, & quatuor ad-
			mittis

actus solutiones 113. & sequ.
Musciliones, vespa & apes ex quibus generentur. 41

N

Natura creata omnis virtus nobis nota non est. 40
 Natura virtute quæ fieri non possunt, nec à Dæmone. 41
 Natura vires tribus modis per miracula superari possunt. 48. Et hac in re dantur exempla. 48. 49
 Nicolai Papæ factum explicatur. 109. & 112.

O

Opinio ad personam pertinet priuatam, iudicium ad officium ac sedē Pontificiam. 102. & 113.
 Optati Mileuitani historia de Martyrum canonizatione. 9. & 10
 Ordines Fratricellorum, & Baptista Cremonensis ablati. 113.
 Ordines vel probare vel refellere non est de ijs, in quibus Papa errare non potest. 113. Cur ita. ibid.
 Ordo iudiciarius in Canonizatione obseruandus. 76. 77. & sequ.
 Ordo iudiciarius tam in Canonizatione Martyrum, quàm Confessorum an sit obseruandus. 81.
 Duobus modis consideratur. ibi.
 Organum phantasticum, hoc est instrumentum imaginatiuum, quod est medius cerebri ventriculus. 23.

Papa in Canonizatione Sanctorum errare nullo modo potest ob assistentiam Spiritus sancti. 96. & sequ. Hac de re rationes ibid.
 Papæ magis, ad quem determinatio fidei pertinet, quàm cui libet sapienti in scripturarum opinionibus credendum est. 93
 Papæ personam non respicit assistentia Spiritus sancti, sed sedem Pontificiam. 102
 Paupertates duas verbo & exemplo docuit Christus. 109
 Papa ut Papa cur iudicialiter opinionem hereticam diffinire non possit, etiam si in fide male opinaretur. 102. & 113. in fi. & sequ.
 Papa non potest errare in fide iudicialiter, etiam si in fide male opinaretur. 113
 Papa præceptum Christi de non iurando declarauit. 113
 Papa ut Papa, & ut persona priuata diuersimode se habet & consideratur. 114
 Papa faciens quod in se est, &c. in Canonizatione Sanctorum errare non potest. 114. Immo sua potestate abuti non potest. ibid.
 Papa in Canonizatione nunquam errasse deprehensus est, quia in ea errare non potest. 117. Quibus in rebus errare possit, ibid.
 Passio pro baptismo deputatur. 82
 B. Petrus umbra sua sanabat egros, 50.

I N D E X

- B. Petrus in itineraio Clementis.** 46.
Petri fides personalis consideratur. 101. & sequ.
Petro promissio Christi praeſtita, consideratur. 101. & sequ.
Petro praeſtita promissio de fide pro Romana Ecclesia intelligenda est. 106. Hac de re Doctores. ibidem.
Petri fides non finaliter deſicere poterat ob orationem Christi. 106.
Petrus Galeſinius de Canonizatione ſancti Didaci complutensis. 97.
Perfectionis natura & ius in qua nam re conſiſtat. 111
Perfectio Evangelica aliquid in communi admittit. 111. In quonam conſiſtat. ibidem.
Peroratio Auctoris huiusce Commentarii. 118. & 119
Poetae Chriſtiani diſtichum perpulchrum. 67
Phrenitici cur videre ſibi videntur quae non vident. 22. in fine inſtar dormientium, 23
Portenta, prodigia, ſigna, virtutes, & oſtenta, quid ſint. 47
Praeſtigiae Demonum declarantur. 24. Ab Auguſtino ſancto narrantur. ibidem
Praeſtigiae Demonum quonam ſint. 20.
Prodigia aut portenta à Liuiο e-narrata. 27
Prophetare. Mali Chriſtiani quomodo in nomine Chriſti, ſed in ſpiritu diaboli prophetaſſe dicantur, non in ſpiritu Chriſti. 18
Prophecia donum eſt gratia gratiſ data, quae cum peccato mortali ſtare poteſt. 18
Prophecia in ſpiritu, non in corpore, viſiones viderunt. 20
Pronunciatio cur hypocriſis dicatur. 15
Pronunciationi primas, ſecundas, ac tertias Demoſthenes tribuit. ibidem.
Prodigia portenta, & oſtenta; ſigna, & virtutes quid ſint. 47
Protonotarij Apoſtolicī, & Auditores Rotae cur Conſiſtorium ſemipublicum ingrediantur. 86
Promiſſio Petro praeſtita, ne eius fides deſiceret, pro Eccleſia catholica Romana intelligitur. 106
Doctores hac de re. ibid.
Prophecia. Propter ſolum propheciae ac ſcientiae donum nemo canonizari poteſt. 65. 66. 67. 68
Pſeudomartyres quinam ſint. 12
Pſeudomartyres Donatiſtarum ab haereticis tamquam veri Martyres colebantur. 115
Publica inſtituta quid ſit. 17. c. 10. & publicae inſtitutiae ſigna quid. ibidem.

R

- Rationes ſeminales rebus naturalibus connatae.** 39. & 40.
B. Raymundi obitus & canonizatione. 72
B. Raymundus librum Decretalium cōpilauit, Gregorio ix. iubete. 74

X I N D E X.

Regula dicitur quod recte ducat; vel quod regat; vel prauum aut distortum corrigat; vel regula, quasi rectula. 4. c. 2.
 Religionēs vitam Apostolorum imitantur. 110
 Roberti Bellarmini opinio de primo canonizato. xi.
 Robertus Card. Bellarminus de infallibilitate Ecclesie in canonizatione Sanctorum. 118
 Robertus Cardinalis Bellarminus De honoribus, qui Sanctis canonizatis debentur. 91. De infallibilitate Ecclesie in Canonizatione Sanctorum. 118
 Romanus Pontifex est vniuersæ Ecclesie militantis cum plenitudine potestatis index & caput. 7. cap. 4.
 Romani. Per Romanos Christiani in historijs frequenter intelliguntur. 10
 Rusticitas Sancta melior est, quam eloquentia peccatrix. 68
 Romani Pontificis cohortatio ad orandum Deum pro Canonizatione præstanda. 86. Eiusdem Oratio, quæ haberi solet in Consistorio Semipublico. ibidem.
 Romanus Pontifex si à Christi fide caderet, ab eiusdem cathedra caderet. 102
 Romani Pontificis tria actionum genera. 95. & 104
 Romanus Pontifex in ijs, quæ ad fidem pertinent, iudicialiter errare non potest. 102
 Romani Pontificis iudicium in ijs,

quæ ad fidem pertinent, nec fallere, nec falli potest. 107
 Romanorum Pontificum facta nonnulla explicantur circa infallibilitatem Ecclesie Romanæ in Canonizatione Sanctorum. 107

S

Sagæ Demonum illusionibus, & phantasmatibus seducuntur. 20
 Sagæ venefica dum malis artibus utuntur, quomodo earum corpora iuxta naturæ exigentiam sustententur, sensibus earum sopitis. 20
 Samuelis suscitatio incantationibus Pythonissæ tentata examinatur. 32. De hac historia opiniones. 32. 33. & sequ.
 Samuelis suscitatio quamuis tentata à Pythonissa, Deus tamen arti magicæ fauisse non dicitur, sed eam potius impediuit. 34
 Samuelem vere suscitatum fuisse, caput 46. Ecclesiastici aperire docet. 34. sub init.
 Samuelis vera suscitatio. 32. 33. 34. Hæc suscitatio nonnisi à Deo præstita, quamuis à Pythonissa fuerit tentata per illusionem, imaginariam. 33. 34. 35. 36. Dubia de hac re explicantur & soluuntur. 37
 Samuelis apparitio non phantastica & imaginaria, sed vera: quia eius anima in corpore assumpto apparuit, arte Pythonissæ impedita. 38

Samuel

I N D E X.

Samuel in suo corpore suscitatus non fuit, sed anima eius in corpore assumpto aëreo ministerio Angelorum fuit è receptaculis mortuorum reuocata. 41
 Sanctificabantur, & mundabantur sanguine animalium olim in sacrificijs. 3
 Sanctus quomodo Grace dicatur. 4
 Sanctos canonizandi auctoritas ad solum Romanum Pontificem, vel ad Concilium legitime congregatum pertinet. 6. & 7. cap. 4.
 Sanctum nihil dicebatur olim nisi hostiæ sanguine fuisset conspersum & consecratum. 3
 Sanctitas vera miraculis illustratur, ac declaratur. 15
 Sanctitas vera sine miraculis in Canonizatione sufficere potest: contra vero, non item. ibidem.
 Sanctum ab Ethnicis non nisi à sanguine hostiæ nuncupatum narrat Isidorus. 3
 Sanctificationis approbatio & promulgatio, seu declaratio in Ecclesia militante pertinet ad solum Vicarium Christi, qui solus in Ecclesia triumphante sanctificat. 7. c. 4.
 Sancti homines loquuntur veræ, in Spiritu sancto: sed mali in virtute Spiritus sancti, non in Spiritu sancto. 68
 Sancta rusticitas melior est, quam eloquentia peccatrix. 68
 Sanctitas vitæ sola canonizationem admittit. 68

Sanctus quid sit ex Chrysostomo. 73.
 Sancti fere omnes in Canone Missæ commemorati Siluestrum præcesserunt paucis exceptis. 77
 Sanctorum tres Classes à Driedone posite. 98. 99. & 100
 Sanguinem animalium omnia olim in sacrificijs sanctificabantur, & mundabantur. 3
 Scientiæ donum & prophetiæ, siue sanctitate datur. 65
 Scientia. Propter solum scientiæ ac prophetiæ donum canonizari nemo potest. 65. 66. 67. 68
 Scientia S. Pauli Apostoli igne charitatis accensa non erat nisi charitas, sicut ferrum ignitum non est aliud quàm ignis. 66
 Scientiam de Christo crucifixo S. Franciscus, & S. Thomas edocti. 66. & 67
 Scientia de Christo crucifixo sine sanctitate flare non potest: sed scientia huius mundi cum peccato. 67
 Scientia de Christo crucifixo omnium scientiarum Regina quænam sit. 66. 67
 Scienter nescius, & sapienter indoctus dictus fuit sanctus Franciscus. 66
 Scit quidquid sciri potest, qui Christum scit: qui autem nescit Christum, nihil scit, etiam si cetera sciat. 67
 Scribendi occasio de Canonizatione Sanctorum. 1
 Sensus humani quomodo a Dæmonibus ludificantur, tam interio-

I N D E X.

res, quam exteriores. 22
 Sensus visus obiectum, medium,
 & organum. 22
 Scirapidis mirandum, sed non mi-
 raculum, & cur ita. 59
 Serpentes veri, & vera ranes à
 Magis Pharaonis factæ. 38. 39.
 & 40.
 Simon Magus à Dæmone in aëra
 euectus volare videbatur. 26.
 De huius volatu & interitu Ab-
 dias, Cyrillus, & Philastrius.
 ibidem.
 Sixtus V. in Canonizatione S. Di-
 daci, necessariò credendum esse
 affirmavit, Rom. Pont. in Cano-
 nizatione errare non posse. 97
 Sol retrogradens est miraculum
 quantum ad id, quod fit. 48.
 Etiam in medio celi stans. ibi-
 dem.
 Sollicitudo rerum temporalium su-
 perflua, non necessaria, prohibe-
 tur. 111
 Spiritus sancti assistentia est præ-
 cipua ratio canonizationis, quæ
 ita Romano Pontifici adhaeret,
 ut errare non queat. 165. in
 fine.
 Spiritus sanctus in animas sanctas
 se transfert; & quando se trans-
 ferat in prophetantes, & quan-
 do non. 68
 Spiritus sancti assistentia non per-
 sonam Papæ, sed officium aut
 sedem Pontificiam respicit. 102
 Stanislai Cracoviensis canonizatio
 impedita, deinde per miraculum
 factum celebratur. 13. Eiusdem
 apparitio miraculosa. ibidem.

Stephani Papæ factum explicatur.
 108.
 Subcontrariæ propositiones possunt
 esse simul veræ. 112
 Suetonius de miraculis, seu potius
 admirandis Vespasiani. 58
 Suffragiorum forma, siue sententia-
 rum, quæ dicuntur in Consisto-
 rio semipublico pro Canonizatio-
 ne præstanda. 87
 Suibertus, primus in Sanctorum
 numerum relatus iuxta solemnem
 canonizandi formam. 11
 Symeonis Metaphrastis Martyro-
 logium. 3

T

T Empestiva res gratiam & fe-
 stivitatem consequitur. 2
 Testis oculatus plaris est, quàm
 auriti decem. 73
 Testes singulares in re singulari
 nihil probant. 73. quique etiam
 scientiæ causam non reddunt.
 ibidem.
 Testes examinandi in canoniza-
 tione alicuius quomodo esse de-
 beant. 73
 S. Thomæ, & S. Augustini opinio-
 nes de Samuelis suscitatione.
 32. 33. & sequ.
 Thomæ Aquinatis opinio de su-
 scitatione Samuelis. 33. 35.
 & 36.
 S. Thomas & S. Franciscus scientiam
 de Christo crucifixo edoceri. 66.
 & 67.
 S. Thomas, Doctor Angelicus,
 imaginem Christi cruci affixam
 mira-

I N D E X.

<i>miraculose loquentem meruit au- dire: & quam audierit. 67</i> <i>Tot miracula fecit, quot quæstio- nes determinavit. ibid. Splen- didissimum Ecclesiæ Catholicæ lumen. ibid.</i> <i>Temporum diuturnitas est verita- tis magistra & lucerna. 71</i> <i>S. Thomæ opinio de infallibilita- te Ecclesiæ in Canonizatione Sanctorum. 95</i> <i>Eiusdem opinio declaratur. 96</i> <i>Troyli Maluitij opinio de primo Canonizato. 10. c. xi.</i>	<i>quibus generentur. 41</i> <i>Victor Vticensis de Vuandalorum persecutione. 10</i> <i>Virtute naturæ quæ fieri non pos- sunt nec à Dæmone fieri queunt. 41.</i> <i>Visiones in spiritu, non in corpo- re visæ sunt à Prophetis. 20</i> <i>Vitilicigatores quinam sint, & vnde dicantur. 2</i> <i>Vmbra quid sit. 36</i> <i>Vmbra sua B. Petrus homines ab ægritudinibus liberabat. 30</i> <i>Vsus fructus simplex denudatus ab omni iure ac dominio, atq. proprietate tam in speciali, quàm in communi explicatur. 112.</i>
- V
Veritatis magistra & lucerna, est temporum diuturnitas. 71. <i>Vespasiani Imperatoris admiranda, sed non miracula; & cur ita. 57. 58. 59.</i> <i>Vespæ, apes, & muscilioes ex</i>	Z Zelus Dei non secundum scien- tiam, quid nam sit, explicatur. 81.

F I N I S.

Regestum.

† a A B C D E F G H I K L M N O P Q R † *

*Omnia sunt integra folia , prater * , quod est fo-
lium cum dimidio .*

